

SCO-KOHNSTAMM INSTITUUT

Zorgmonitor 2002

*Ervaringen van de RVC's –VO en scholen voor voortgezet onderwijs
met de procedure voor indicatiestelling en de aanmeldingen onder de
nieuwe Regeling*

Het projectteam Zorgmonitor 2002:

Pjotr Koopman

Ron Oostdam

Henny Uiterwijk

Eva Voncken

Zorgmonitor 2002

*Ervaringen van de RVC's –VO en scholen voor voortgezet onderwijs
met de procedure voor indicatiestelling en de aanmeldingen onder de
nieuwe Regeling*

Het projectteam Zorgmonitor 2002:

Pjotr Koopman

Ron Oostdam

Henny Uiterwijk

Eva Voncken

Inhoudsopgave

Samenvatting en slotbeschouwing	1
1. Vooraf	11
1.1 Inleiding	11
1.2 Indicatiestelling praktijkonderwijs en leerwegondersteunend onderwijs in schooljaar 2002-2003	12
1.3 Leeswijzer	15
2. Verslag van de RVC-interviews	17
2.1 Inleiding	17
2.2 De veranderingen ten opzichte van vorig jaar	17
2.3 De inrichting van de RVC-VO	18
2.4 De voorlichting aan/communicatie met het VO-veld en basisonderwijs	19
2.5 De kwaliteit van de aangeleverde informatie op de aanmeldingsformulieren ..	20
2.6 Het onderwijskundig rapport	22
2.7 De logistiek	23
2.8 De samenwerking met de PCL	24
2.9 Het administratiesysteem	25
2.10 Het afgeven van beschikkingen en de werking van de criteria	25
2.11 Overleg met derden	27
2.12 Tot slot	27
2.13 Conclusies	28
3. Verslag van de interviews met scholen voor voortgezet onderwijs	31
3.1 Verantwoording van de uitvoering	31
3.2 Communicatie en voorlichting	31
3.3 Signalering van leerlingen	33
3.4 Aanvragen van een indicatiestelling	34
3.5 Omgaan met de indicatiecriteria	36
3.6 Verkrijgen van een beschikking	37
3.7 Plaatsing van leerlingen	39
3.8 Zorgbreedte van de scholen	40
3.9 Conclusies	41
4. Samenvatting van de kwantitatieve gegevens	43
 Bijlage 1: Gebruikte afkortingen	 69

Samenvatting en slotbeschouwing

Inleiding

Sinds 1 augustus 2002 is er een nieuwe regeling van kracht, de Regeling regionale verwijzingscommissies en zorgbudget voortgezet onderwijs 2002-2003. Onder deze regeling geven de 16 Regionale Verwijzingscommissies (RVC) VO niet langer adviezen af over de toelaatbaarheid van leerlingen tot leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) en praktijkonderwijs (PrO), zoals ze de afgelopen drie jaar deden, maar *beschikkingen*, conform daarvoor geldende criteria. In die nieuwe situatie kunnen scholen niet meer door het invullen van een afwijkingsformulier het advies van de RVC naast zich neerleggen. Wel bestaat de mogelijkheid tot bezwaar en beroep.

De nieuwe regeling introduceert ook een nieuw bekostigingssysteem voor scholen voor VO in een regionaal samenwerkingsverband: het regionaal zorgbudget. Samenwerkingsverbanden hebben tot doel leerlingen te ondersteunen van wie vaststaat dat zij orthopedagogische en –didactische steun nodig hebben om het onderwijs succesvol af te sluiten. Het regionaal zorgbudget (RZB) is bedoeld om zorg te kunnen bieden aan leerlingen die wel extra zorg nodig hebben, maar voor wie scholen via de indicatiestelling geen vergoeding ontvangen. En samenwerkingsverbanden kunnen het RZB gebruiken om de kwaliteit van de leerlingzorg te verbeteren.

In de bekostiging van het Praktijkonderwijs zijn geen veranderingen. Er blijft sprake van een één-op-één bekostiging: leerlingen die worden geteld op 1 oktober van het voorgaande jaar vormen de grondslag voor de bekostiging in het jaar daarop. De beschikking van de RVC geldt dus als bekostigingsgrondslag: Geen positieve beschikking betekent geen inschrijving en dus geen bekostiging van het praktijkonderwijs (Samenwerken omwille van de leerling; Bestuurlijk Steunpunt en VMBO Projectorganisatie, 2002).

Het LWOO kent een gemengd bekostigingsmodel: via het regionaal zorgbudget en via elke door de RVC voor LWOO geïndiceerde leerling. De school krijgt die bekostiging voor de totale verblijfsduur van een leerling in het VMBO. De leerling blijft dus geïndiceerd en bekostigd, ook al is er geen extra zorg meer nodig. De school kan die overwaarde vervolgens gebruiken voor andere leerlingen. Het aantal leerlingen in het VMBO dat een LWOO-beschikking heeft geldt als grondslag voor bekostiging in het daaropvolgende schooljaar.

De VMBO-school beslist zelf of een leerling al dan niet LWOO ontvangt. Het is de RVC die op basis van toetsing van de aanmeldingsgegevens aan de criteria beslist of de leerling toelaatbaar is tot het Praktijkonderwijs (WVO, artikel 10g, 2^e lid). Verder stelt dit artikel: ‘Indien de RVC heeft bepaald dat een leerling toelaatbaar is tot het Praktijkonderwijs kan de desbetreffende leerling de toelating tot een school of afdeling voor praktijkonderwijs binnen het samenwerkingsverband niet worden geweigerd’.

De voorliggende rapportage is gebaseerd op drie bronnen: gesprekken met RVC-vertegenwoordigers, vertegenwoordigers van het VO-scholenveld en samenwerkingsverbanden en de gegevens uit de registraties van de RVC's VO. Met het betrekken van scholen in deze monitor ontstaat de verwachting dat er een breder beeld geboden kan worden van het traject van de indicatiestelling, de voorbereidingen, het verloop, maar ook de situatie daarna. Wat gebeurt er met een leerling na een positieve dan wel negatieve beschikking?

2002: analyse van aanmeldingen en beschikkingen

* **In 2002 is het aantal aangemelde en geregistreerde dossiers lager dan in 2001**

Toelichting: Als we kijken naar de aangemelde en geregistreerde dossiers dan valt op dat rond oktober 2002 het aantal aanmeldingen bij de RVC's VO lager is dan het jaar daarvoor. Waar in heel 2001 bijna 43.000 leerlingen werden aangemeld is dit aantal rond oktober 2002 ruim 37.000. Het is opvallend dat bij sommige RVC's de terugloop in aanmeldingen erg groot is, terwijl die in andere gevallen beperkt is. In het algemeen lijkt het er op, dat er in de nieuwe situatie van beschikkingen terughoudender aangemeld wordt. Scholen lijken aan te melden als ze vrijwel zeker weten dat een leerling aan de criteria voldoet. Voor een deel is de terugloop volgens RVC's te verklaren uit het gegeven dat er geen afwijkingsmogelijkheid¹ meer bestaat (waardoor het minder zin heeft om leerlingen die niet aan de criteria voldoen toch aan te melden), dat het in deze periode vooral om onder-instromers gaat en dat het aantal nieuwkomers is teruggelopen die bovendien pas in een later stadium bij de RVC kunnen worden aangemeld. Hoe hoog het uiteindelijke aantal aanmeldingen zal zijn is lastig te voorspellen. Wel is te constateren dat in het aantal van ongeveer 37.000 die rond oktober bij de RVC's gemeld waren ook een kleine 5000 aanmeldingen die nog onder de oude regeling van voor 1 augustus vielen, opgenomen is.

Als we de ontwikkeling overigens per instroomgroep (i.c. onder-instromers) analyseren dan is er veeleer sprake geweest van een piek in 2001 en is het totale aantal in 2002 weer op het niveau van 2000 aanbeland.

* Opmerkelijk zijn overigens de verschillen tussen RVC's in het aandeel aanvragen onder de oude regeling van het totale aantal aanmeldingen in 2002: dat varieert van 6% tot 30%.

* **Het aandeel PrO-aanvragen neemt in de loop der tijd toe**

Toelichting: Een ander opvallend verschil met vorige jaren is de verhouding tussen LWOO en PrO-aanvragen. Waar die verhouding altijd rond de 85%-15% schommelde, is die verhouding nu 78%-22%. Het verschil in aandeel PrO-aanmeldingen op het totaal aan aanvragen is ook tamelijk groot (RVC's variëren van 17-30%), zij het wel stabiel over de jaren. Dat wil zeggen: dezelfde RVC's hebben steeds een groter of kleiner aandeel PrO-aanvragen. Nemen we ook hier alleen de groep onder-instromers dan blijkt er over de laatste drie jaar wel degelijk sprake van een trend voor wat betreft het aandeel PrO-aanvragen: van 17% in 2000 naar 20% in 2001 en 22% in 2002.

* **Vrijwel alle aanmeldingen onder de nieuwe regeling zijn onderinstromers, het gaat vaker om jongens dan om meisjes**

Toelichting: In de nieuwe regeling gaat het vooral om onderinstromers. Dat zien we terug in het aandeel aanmeldingen uit bao en sbao. Samen bedraagt dat 98% van de aanmeldingen. Evenzo is het percentage zij-instromers, neveninstromers en nieuwkomers² onder de oude regeling 97%. De verhouding jongens-meisjes in de aanmelding is 58%-42%. Met uitzondering van instromers uit het basisonderwijs waar de verhouding jongens-meisjes nagenoeg

¹ Tot dit jaar gaf de RVC adviezen in plaats van beschikkingen af, waarvan de scholen beredeneerd mochten afwijken en toch plaatsen.

² Zij-instromers: leerlingen die in de loop van het eerste jaar of in latere leerjaren instromen; neveninstromers: leerlingen die niet vanuit het Nederlands basisonderwijs instromen in leerjaar 1 van het VMBO; nieuwkomers: zij- of neveninstromende vreemdelingen. Uit: Brochure Toelating praktijkonderwijs en leerwegondersteunend onderwijs in het schooljaar 2000-2001

gelijk is, vormen de jongens in de andere schoolsoorten doorgaans (ruim) tweederde van de aanmeldingen (zie tabel 4.7).

* **Vlak voor de zomerperiode is er een piek in de aanmeldingen**

Toelichting: Er blijft sprake van een piek in de aanmeldingen, die in juni ligt. Opvallend is dat ook voor de oude regeling een dergelijke piek in dezelfde periode waarneembaar is. Er blijken nog 105 aanmeldingen onder de oude regeling na 1 augustus te zijn gedaan, verspreid over de RVC's.

* **Het aandeel positieve besluiten/beschikking neemt toe in 2002 tot (minstens) 94%: voor het praktijkonderwijs is het aandeel (nog) groter dan voor het LWOO**

Toelichting: Onder de nieuwe regeling worden meer positieve besluiten (beschikkingen) genomen dan bij de oude (resp. 94% en 87%). Het aandeel positieve beschikkingen voor PrO ligt in beide gevallen hoger dan die voor LWOO (99-82 nieuwe regeling; 87-89 oude regeling) en ook hoger dan in voorgaande jaren (zie tabel 4.8 in hoofdstuk 4). Toch zijn de verschillen in de mate waarin positieve beschikkingen worden afgegeven tussen de RVC's opmerkelijk: van 82-99%. Bij de LWOO-aanvragen zijn de verschillen groter dan bij de PrO-aanvragen. Wat kan hieraan ten grondslag liggen? Aan de ene kant kennen de scholen de criteria beter en stemmen ze hun aanmeldingen daar op af; aan de andere kant bestaan er ook verschillen in beleid: soms heeft men binnen het samenwerkingsverband afgesproken dat alle zorgleerlingen bij de RVC worden gemeld, in andere gevallen worden zorgleerlingen voor wie een beroep op het Regionaal Zorgbudget gedaan wordt zonder tussenkomst van de RVC verwezen.

* **De informatie over de criteria (zowel de gegevens aangeleverd door scholen als de informatie in de registratiesystemen van de RVC's) wordt steeds vollediger**

Toelichting: Als we naar de afzonderlijke criteria kijken dan blijkt de volledigheid van de informatie ten opzichte van het vorige jaar verder te zijn toegenomen. Het registratiesysteem plus het feit dat men weloverwogen beschikkingen moest afgeven zullen hierop van invloed zijn geweest.

* **In 2002 zijn er meer aanvragen in het middengebied lopend van IQ75-90, vooral ten koste van het aandeel aanvragen in de hogere IQ-regiën**

Toelichting: Kijken we alleen naar de verdeling van het IQ-criterium, dan blijken er in 2002 meer aanvragen met een IQ in het middengebied van 75-90, namelijk in 57% van alle aanmeldingen. Op basis van alleen IQ zouden we tussen 19 en 37% PrO aanvragen kunnen verwachten (bij een werkelijk aandeel van 23%).

* **In 2002 zijn er meer aanvragen met een leerachterstand die conform de criteria is (dus tussen .25 en .50 en hoger dan .50): dit criterium is dus vollediger ingevuld. Daarnaast daalt het aantal meldingen met een hoge leerachterstand, die wijst op PrO, waarvoor LWOO wordt aangevraagd**

Toelichting: Kijken we alleen naar leerachterstand dan blijkt in 2002 in 35% van de gevallen een leerachterstand van .50 of meer, waar dat in 2001 nog 30% van de gevallen betrof. In 2002 heeft 59% van de aanmeldingen een leerachterstand van .25 - .50, waar dit in het voorgaande jaar 47% bedroeg. Bij 94% van de aanmeldingen is er dus sprake van leerachterstand die voldoet aan de criteria, waar dat vorig jaar in 88% van de gevallen betrof. Als we de leerachterstand combineren met het type aanvraag dan valt op dat er voor 42% van de leerlingen met een leerachterstand van .50 of meer LWOO wordt aangevraagd. In de loop der jaren is dit aandeel gedaald.

* **Er moeten nadere afspraken komen over de registratie van sociaal emotionele problematiek**

Toelichting: Op het gebied van sociaal emotionele problematiek (SEP) kunnen we stellen dat er onder de nieuwe regeling in 34% van de gevallen sociaal emotionele problematiek wordt geregistreerd. Hier doet zich een belangrijk registratie-probleem voor: sommige RVC's registreren *alle* in de aanmeldingen vermelde SEP, terwijl anderen uitsluitend SEP registreren als die geaccepteerd wordt en nodig is volgens de criteria ('gehonoreerde SEP'). De verschillen tussen de RVC's zijn enorm: van 14-61% van de aanmeldingen).

* **De aanvragen worden op alle criteria steeds vollediger**

Toelichting: Als we de aanmeldingen zouden ordenen naar een strikte toepassing van de criteria dan blijkt dat in de loop der jaren de aanmeldingen steeds beter in te delen zijn in (stapels van) aanvragen die voldoen aan de criteria voor PrO, aanvragen die voldoen aan de criteria voor LWOO en aanvragen die onder de beleidsruimte vallen. Dat geldt samen voor 92% van de aanmeldingen (vorig jaar 84%). De 'stapeltjes' onvolledige aanmeldingen en aanmeldingen die niet onder de criteria zijn te vatten nemen af.

* **De afgegeven beschikkingen van de RVC's en de beschikkingen die men bij strikte toepassing van de criteria zou verwachten komen steeds dicht bij elkaar te liggen: in 96% van de gevallen is er overeenstemming**

Toelichting: Vergelijken we de beschikkingen van de RVC's met de strikte toepassing van de criteria, dan blijken beschikkingen en strikte hantering van de criteria steeds dicht bij elkaar toe te groeien. Tussen de RVC's verschilt het percentage beschikkingen dat in overeenstemming is met de criteria van 86-100%. Van de LWOO-aanvragen die als LWOO beschikt zouden moeten worden krijgt 99% ook een positieve beschikking; voor PrO is dit zelfs 100%. Er is een nadere analyse gemaakt van (1100) gevallen, dat is zo'n 4% van het totale aantal in het registratiesysteem (26.000), waarin er niet in overeenstemming met de criteria beschikt is. Verschillende zaken zijn daarbij aan de orde: a. registratieproblemen. Waar een RVC bij een negatieve beschikking tegelijkertijd een positieve beschikking kan afgeven, blijkt doorgaans alleen de eerst afgegeven beschikking geregistreerd te worden. Dat betekent dat het aandeel van 94% positieve beschikking een 'onderschatting' is; b. er zijn onduidelijkheden in de toepassing van de criteria waar nadere afspraken over gemaakt kunnen worden; c. de RVC eigent zich enige beleidsruimte toe: dit komt op het totale aantal aanmeldingen voor in minder dan 1 procent van de gevallen.

Het functioneren van de RVC's VO in 2002

De RVC's hebben dit jaar voor het eerst ervaring opgedaan met het afgeven van beschikkingen. Op zich ervaart men dat niet als een heel grote verandering ten opzichte van eerdere jaren. De grootste verandering zit 'm erin, dat het vrijblijvende er af is door het vervallen van de mogelijkheid voor scholen om van een RVC-advies af te wijken. Daardoor beleven sommige RVC's een toename in status en gewicht van hun werk. Het werk wordt ook als (nog) meer formeel ervaren. Bovendien neemt de administratieve last bij het afgeven van beschikkingen toe.

Over de hele linie is het aantal aanmeldingen teruggelopen. RVC's schrijven dat toe aan een geringer aantal nieuwkomers, het anders melden door scholen vanwege het ontbreken van de afwijkmogelijkheid en het feit dat nu in de nieuwe regeling met name onder-instromers gemeld worden; eventueel verlate onderinstroom wordt later in het jaar verwacht.

De piekperiode voor de zomervakantie blijft een knelpunt, maar wel een waarvan de RVC's zo langzamerhand tot de conclusie komen 'dat ze ermee moeten leren leven'.

Ook de voorlichting blijft een aanhoudend punt van aandacht, en vooral de juistheid van de informatie en het tijdig verstrekken ervan. Samenwerkingsverbanden kunnen in deze een zeer nuttige rol vervullen.

De enige wettelijke taak van de PCL is een advies af te geven bij opstroom van PrO naar VMBO met LWOO. In de samenwerkingsverbanden wordt de PCL soms een ruimere taak toebedeeld. De rol van de PCL verschilt bijvoorbeeld van centrale aanmelding (bij hoge uitzondering), controle op volledigheid en juistheid, pre-advies tot een rol na negatieve beschikking (regionaal zorgbudget). Er zijn nog steeds samenwerkingsverbanden zonder operationele PCL. Hoewel tussenkomst van de PCL tot enige vertraging kan leiden zien de meeste RVC's wel een meerwaarde als intermediair, vooral bij het compleet krijgen van de gegevens.

De kwaliteit van de aangeleverde gegevens bij de aanmelding gaat vooruit, zo getuigen ook de aangeleverde registratiesystemen. Basisscholen zijn in deze zorgmonitor zelf niet aan het woord gekomen. Dat betekent dat de informatie hierover afkomstig is van vooral de VO-scholen. Van de basisschool wordt verwacht dat er een onderwijskundig rapport wordt opgeleverd. Waar basisscholen niet in staat zijn de (IQ-, leerachterstand- dan wel sociaal emotionele) gegevens aan te leveren en het voortgezet onderwijs die taak op zich neemt, signaleren de RVC's dat de gegevens vaak completer zijn. Het basisonderwijs is natuurlijk in feite geen partner voor de RVC. Soms nemen RVC's wel waar dat de samenwerking tussen BAO en VO beter wordt. Zaken die dat verstoren zijn bijvoorbeeld het laat bekend maken van toegestane toetsen en testen. Vooral de informatie over sociaal emotionele problematiek is nogal eens gebrekkig, door de gehanteerde instrumenten maar ook is de informatie soms vaag, summier, is de relatie met de leerachterstand onduidelijk of onvoldoende door een deskundige beoordeeld. Ook in de kwantitatieve gegevens was dit terug te zien.

Het is niet duidelijk wanneer precies een handtekening van ouders nodig is (in alle gevallen of alleen voor PrO-aanvragen).

Uit de gesprekken blijkt dat de cruciale datum van 15 november waarop de dossiers moeten zijn afgehandeld door alle RVC's gehaald wordt. In de WVO staan geen termijnen voor afhandeling van de aanvragen genoemd. De nieuwe regeling vermeldt alleen een twee weken termijn waarbinnen de RVC de aanvraag ontvankelijk moet verklaren. Maximaal 8 weken voor de afhandeling van een aanvraag tot indicatiestelling wordt gezien als een redelijke termijn. Enkele RVC's vinden die termijn in sommige gevallen te kort. Soms is er meer tijd nodig, maar men lost dat doorgaans in overleg met elkaar (met de scholen) op. Overleg speelt ook een rol bij bezwaren tegen de beschikking van de RVC en leidt vaak tot het voorkomen van bezwaarschriften. Sommige RVC's zouden de termijnen graag wat langer willen zien.

RVC's maken weinig bezwaar tegen het gebruik van verschillende soorten onderwijskundige rapporten, zolang die maar alle benodigde informatie bevatten. In twee regio's wordt ervaring opgedaan met digitale rapporten (waardoor er echt geen ontbrekende gegevens meer kunnen voorkomen).

Doorgaans houden de scholen en de andere instanties die toetsen zich goed aan de lijsten voor instrumenten voor de indicatiestelling. Wel constateren de RVC's dat het testen van nieuwkomers een hachelijke onderneming blijft. Bij meerdere testuitslagen hanteert de RVC doorgaans de uitslag die het meest opportuun is.

De motivatie voor aanmelding is doorgaans te summier. Vaak wordt nog volstaan met 'voldoet aan de criteria'. Ook zijn er signalen dat de RVC's verschillend omgaan met de onderbouwing

van de aanmelding: soms wordt het voor alle aanmeldingen gevraagd, soms alleen voor aanvragen die in de beleidsruimte (met name het overlapgebied en tegenstrijdige criteria) vallen. Nog steeds bestaat de indruk dat er ook leerlingen worden aangemeld puur omdat ze aan de criteria voldoen.

Een nieuw geautomatiseerd registratiesysteem wordt door de RVC's gewenst. Naast tijdige beschikbaarheid is ook een aantal andere wensen genoemd (importeren digitale aanmeldingen, uitbreiden standaardbrieven, e.d.).

In het omgaan met beleidsruimte bestaan er inhoudelijke verschillen van opvatting tussen de RVC's, maar ook meer in algemene attitude (hoewel uit de cijfers blijkt dat de verschillen gering zijn). Beleidsruimte wordt als groot goed ervaren door de RVC's, waar men erg aan hecht. Men zou graag verruiming zien bij leerlingen met aangetoonde stoornissen (autisme, dyslectie, psychiatrische stoornissen, trauma's), bij allochtone leerlingen die het Nederlands onvoldoende beheersen en bij leerlingen uit de oude LOM-populatie (bedoeld is leerlingen die voorheen in het LOM werden opgenomen en nu buiten de criteria voor LWOO vallen, bijvoorbeeld leerlingen met gedragsproblemen). Het is bekend dat voor deze leerlingen een beroep kan worden gedaan op het regionaal zorgbudget. Anderzijds ervaren de RVC's de beleidsruimte juist als essentieel onderscheid met een 'stempelfunctie'.

Er wordt weinig gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot second opinion bij een zuster RVC.

De RVC's zien voor het landelijk overleg een functie weggelegd in het bereiken van meer uniformiteit tussen de RVC's, hoewel men daarvoor nog weinig 'bewijs' ziet. Het werken in werkgroepen wordt als een verbetering ervaren. Men heeft nog niet het gevoel dat er veel gedaan wordt met de punten die in het landelijk overleg geuit worden.

De RVC's ervaren de goede contacten en korte lijnen met het veld als meest bevorderende factor bij hun werk in het afgelopen jaar; de piekbelasting blijft knelpunt nummer een, gevolgd door de druk op de beleidsruimte.

Ervaringen van de VO-scholen met de indicatiestelling en plaatsing van zorgleerlingen

Voor het eerst zijn dit jaar ook scholen bevraagd over de indicatiestelling, het verloop van de procedure en over het traject daarna met leerlingen. Doorgaans waren dit degenen die de verantwoordelijkheid dragen voor de aanmelding, zoals zorgcoördinatoren, schoolpsychologen of (adjunct-)directeuren.

Scholen vinden dat de voorlichting en communicatie over (veranderingen in) procedure, indicatiecriteria en tests tijdiger moet gebeuren, vooral waar het het bekendmaken van de (niet meer) toegestane instrumenten betreft. Doorgaans zijn de scholen zeer te spreken over de communicatie met 'hun' RVC; in een aantal gevallen is er sprake van slechte communicatie of klachten over de bereikbaarheid van de RVC. De wijze waarop voorlichting georganiseerd is en de betrokkenheid van de RVC daarbij verschilt van regio tot regio. VO-scholen organiseren soms voorlichtingsbijeenkomsten voor het basisonderwijs, die behalve over de procedure en criteria ook betrekking hebben op wat LWOO en PrO is. Dat blijft nodig vanwege personele wisselingen in groep 8, maar ook om het baso te motiveren mee te werken aan het aanleveren van de gegevens. Doorgaans is die medewerking er wel en wordt de samenwerking beter. Maar alle voorlichting ten spijt heeft elke VO-school wel te maken met een of meerdere basisscholen die niet meewerken.

Het goed signaleren van zorgleerlingen (LWOO-PrO) is vaak nog een probleem voor het basisonderwijs, met als gevolg dat het pas laat duidelijk wordt en ouders soms voor verrassingen

komen te staan. Soms heeft men de neiging te hoog door te verwijzen en dat werkt bij het VO in de hand dat men bij de toelating nog eens extra goed kijkt naar leerlingen (bijvoorbeeld leerlingen met of onder een bepaalde cito-score).

VO-scholen zijn goed bekend met de criteria en kunnen de uitkomst –m.u.v. twijfelgevallen– goed inschatten. Soms worden er leerlingen aangemeld van wie men van tevoren weet dat ze ‘niet door de criteria komen’, maar omwille van de discussie meldt men ze toch aan; soms ook worden deze leerlingen niet aangemeld.

Het aantal onvolledig ingevulde onderwijskundige rapporten verschilt van school tot school enorm: in het ene geval is het 9 van de 10 keer volledig, in het andere 9 van de 10 keer onvolledig. De meeste problemen zijn er op het gebied van het in kaart brengen van de leerachterstand en sociaal emotionele problematiek. Vaak nemen VO-scholen zelf test af, doorgaans terwijl de leerlingen nog in het basisonderwijs zitten. Sommige VO-scholen (en sommige RVC’s) zouden graag zien dat dit een taak voor het basisonderwijs wordt.

Scholen ervaren de procedure als winst vanwege kwaliteitsverbetering en professionalisering. Aan de andere kant ervaren scholen het werk voor de indicatiestelling als administratieve rompslomp. Het krijgen van de zienswijze en handtekening van ouders werkt vertragend. Een aantal coördinatoren is vanaf begin maart half-time bezig met de administratie. Dat is niet ‘het werk waarvoor men gekozen heeft’ en gaat ten koste van de inzet in het onderwijs.

De VO-scholen nemen waar dat de RVC’s zich strikter aan de criteria houden (wat ook door de gegevens uit de database wordt bevestigd). Doorgaans kan men uit de voeten met de criteria, op uitzonderingsgevallen na. Men heeft dan moeite met het feit dat de testuitslag een doorslaggevende rol speelt, terwijl men eigenlijk vindt dat het totaalplaatje van de leerling centraal zou moeten staan. Aan de andere kant weet men dat de afname van een bepaalde test het verschil tussen wel of geen LWOO kan uitmaken.

Scholen ervaren het werken met beschikkingen niet als grote verandering. Wel ervaren ze het als problematisch dat er minder onderhandelingsruimte is. Er wordt veel overlegd met de RVC’s, en in sommige gevallen weet de RVC het ook niet of merkt men dat er sprake is van verschillen in beleid tussen RVC-kamers. Met name bij late aanmeldingen wordt er melding gemaakt van vertraging bij het afgeven van beschikkingen. Doorgaans worden beschikkingen afgegeven conform de aanvraag van scholen. Wel ervaart men het op alle scholen als probleem dat afstroom formeel niet is toegestaan. In sommige gevallen worden daarvoor andere oplossingen bedacht: leerlingen zitten in het praktijkonderwijs maar zijn administratief bij een school met LWOO-licentie ondergebracht. Opstroom komt wel regelmatig voor. Verder worden knelpunten genoemd als het niet kunnen aanvragen van een beschikking voor leerlingen in het 2^e of 3^e jaar of het aanvragen van een tweede beschikking.

Aanmelding en beschikking staan nog niet gelijk aan plaatsing van leerlingen. Soms plaatst een school een leerling ondanks een negatieve beschikking en zoekt men naar andere oplossingen. Over het algemeen is duidelijk dat scholen zorgvuldig hun populatie uitkiezen. Dat maakt bepaalde groepen leerlingen, bijvoorbeeld jongeren met gedragsproblemen, soms moeilijker plaatsbaar. Ook is duidelijk dat het praktijkonderwijs groeit. Hier en daar (met name in de grote steden) zijn er wachtlijsten. In de grote steden worden soms afspraken gemaakt over centrale opvang van leerlingen.

Het is opmerkelijk dat er op de meeste scholen weinig kennis is over het regionaal zorgbudget. Wel hebben de meeste zorgcoördinatoren op hun hart gedrukt gekregen er zuinig mee om te springen. De indruk bestaat dat men een zorgleerling met een beschikking toch meer erkend vindt als zorgleerling.

Het LWOO-onderwijs kenmerkt zich doorgaans door kleinere groepen van 14, 15 leerlingen, maar ook (aanzienlijk) grotere groepen komen voor. Meestal is er extra individuele begeleiding, teamoverleg en overleg met instanties buiten de school en wordt het lesmateriaal van het VMBO aangevuld met eigen materiaal. Het werken met individuele handelingsplannen is op veel scholen nog in ontwikkeling. Met name het vertalen van handelingsplannen naar de concrete lespraktijk levert problemen op voor wat betreft het toepassen en hanteren van lesmaterialen om de geconstateerde problemen bij leerlingen aan te pakken. Vaak is de diagnose wel gesteld, maar zijn scholen niet in staat om er iets aan te doen omdat er onvoldoende lesmateriaal of mankracht voorhanden is.

slotbeschouwing

De bevindingen in dit verslag zijn gebaseerd op de gesprekken met RVC's en VO-scholen en op de analyse van de data-bestanden waarin het proces van aanmelding tot beschikking geregistreerd is. De resultaten geven dan ook in de eerste plaats zicht op hoe de procedures in het kader van de indicatiestelling lopen. Over het geheel genomen mag geconcludeerd worden dat er in procedureel opzicht vorderingen geboekt worden: de aangeleverde informatie wordt steeds vollediger, het aandeel positieve beschikkingen neemt toe, de uitspraken van de RVC's komen steeds dichterbij een strikte toepassing van de criteria - en waar dat nog niet het geval is, is het dit jaar voor het eerst mogelijk om redenen daarvoor (registratieproblemen of verschillen in toepassing) in beeld te brengen. Er worden ook knelpunten genoemd (bijvoorbeeld piekbelasting, informatievoorziening, motivering e.d.). Voor een deel is dat inherent aan de gesprekken: daarin ligt vanzelf sterker de nadruk op de zaken die minder goed lopen dan op alles wat wel goed gaat.

Effecten van de regeling op zich zijn langs deze weg veel lastiger vast te stellen. Wel kan gesteld worden dat de informatievoorziening over zorgleerlingen in relatief korte tijd een flinke impuls gekregen heeft en dat scholen daarmee ook in de gelegenheid zijn beter na te denken over welke leerlingen ze binnenhalen en welk zorgaanbod voor die leerlingen het meest geschikt is. Een evaluatie van de regeling in kwantitatieve termen in de zin van welke leerlingen worden er nu eigenlijk aangemeld voor zorg en hoe vergaat het deze leerlingen, is met de huidige bestanden niet mogelijk. Voor het verkrijgen van een volledig zicht op zorgleerlingen zou eigenlijk bekend moeten zijn hoe de aangemelde leerlingen zich verhouden tot de populatie in groep 8; welke leerlingen worden aangemeld of niet; welke leerlingen ontvangen al dan niet een beschikking voor LWOO of PrO; welke leerlingen worden uit het regionaal zorgbudget gefinancierd en hoe vergaat het deze 'verschillende' groepen leerlingen in hun schoolloopbaan in het VO. Daarvoor zou het opzetten van een 'zorgcohort' uitkomst kunnen bieden. Er is op dit moment geen centrale registratie van leerlingen die via het regionaal zorgbudget geplaatst worden. We weten dat er verschillen in beleid op dit vlak bestaan: in het ene samenwerkingsverband worden deze leerlingen juist wel aangemeld bij de RVC, in het andere niet. De middelen binnen het Regionaal Zorgbudget zijn, afgezet tegen de totale middelen voor zorgleerlingen, als gering te beschouwen. Een beter zicht op de verschillend bekostigde zorgleerlingen kan ook de samenwerkingsverbanden ondersteunen in het vormgeven van een eigen beleid.

De bevindingen in dit rapport overziend kunnen we voorop stellen dat er een grote betrokkenheid bestaat bij zorgleerlingen in het onderwijs. Scholen stellen het belang van de leerling voorop. En daarin horen we dezelfde pleidooien als bij de RVC's in eerdere jaren: men heeft moeite

met de criteria waar men denkt dat die geen recht doen aan het totaalplaatje van een leerling. Als dat betekent dat met de criteria niet de gewenste beschikking wordt verkregen gaat men in sommige gevallen zelf aan de slag met het zoeken naar oplossingen, in het belang van de leerling.

Naast de al genoemde conclusies is een aantal zaken opmerkelijk:

Het is opvallend dat er weinig bekendheid is bij de scholen (niet bij de zorgcoördinatoren maar soms ook niet bij adjunct-directeuren) met het regionaal zorgbudget. Wel heeft men overal de boodschap gekregen dat het beperkt is en er dus zuinig mee omgesprongen moet worden.

Een ander opmerkelijk iets is dat de scholen klagen over de teruggelopen beleidsruimte van de RVC's maar kennelijk niet zien dat die beleidsruimte nu in feite bij de scholen zelf ligt, door de introductie van het regionaal zorgbudget. Dat kan een kwestie van onbekendheid zijn, doordat dit soort zaken zich op een ander niveau en wellicht ook meer binnen/op het niveau van de samenwerkingsverbanden afspelen.

Verder lijkt het alsof de mogelijkheden van de PCL in veel gevallen nog onderbenut worden. Er zijn voorbeelden waar de PCL een uitgebreidere rol heeft gekregen die een meerwaarde levert. De discussie over de rol van de PCL wordt op sommige plaatsen volop gevoerd.

Duidelijk is uit de verschillende verhalen, dat er sprake is van een keten in de signalering en aanmelding en beschikkingen van zorgleerlingen, waaraan verschillende actoren een bijdrage leveren. Tijdige bekendmaking van veranderingen in procedures, criteria en testen is een conditie voor het kunnen vervroegen en eventueel spreiden van de aanmeldingen. Op sommige plekken is er een roep om het formaliseren van de verantwoordelijkheid van het basisonderwijs, op andere juist om dat meer aan de regio over te laten.

Hoewel de beschikkingen steeds dichterbij komen te liggen bij de strikte toepassing van de criteria blijft het uniform handelen van de RVC (kamer)'s een aandachtspunt. Uit de analyse blijkt dat er een aantal aanbevelingen geformuleerd kan worden voor verbetering van de data-base/het registratiesysteem. Die aanbevelingen hebben betrekking op het opnemen van de uiteindelijk afgegeven beslissing (in geval er met een negatieve beschikking op de aanvraag tegelijk een positieve beschikking wordt afgegeven); een onderscheid tussen het registreren van alle SEP die wordt aangemeld en de SEP-gegevens die in de beoordeling meegenomen zijn en de registratie van de definitieve gegevens waarop de RVC de beschikking gebaseerd heeft.

Dankwoord

Het voorliggende verslag is mogelijk gemaakt door de inzet en zeer collegiale houding van RVC-vertegenwoordigers en vertegenwoordigers van VO-scholen en coördinatoren van samenwerkingsverbanden. Zij hebben allemaal op zeer betrokken wijze hun aandeel gehad in de soms uitermate geanimeerde en intensieve gesprekken. Met nadruk dient vermeld te worden dat het belang van de leerlingen in al deze gesprekken steeds het centrale uitgangspunt was.

1. Vooraf

1.1 Inleiding

Voor het vierde achtereenvolgende jaar is in het najaar van 2002 de ‘RVC-monitor’ gehouden, ditmaal de *Zorgmonitor* geheten. Dit jaar draagt de RVC-monitor een wat ander karakter, dat ook tot uitdrukking komt in de nieuwe naamgeving.

In 1999 ging de RVC-monitor van start met het analyseren van de eerste 5000 aanmeldingen bij de RVC's VO, op basis van de geformuleerde landelijke criteria³. In dat najaar zijn mede op basis van deze analyses de criteria bijgesteld. Begin 2000 is bekeken in hoeverre de eerste 5000 aanmeldingen afweken van het totale aantal dossiers dat bij de RVC's VO in het jaar 1999 is aangemeld. Ook hierover is gerapporteerd⁴. De werking en de dekking van de bijgestelde criteria stonden centraal in de monitorronde van najaar 2000 en 2001⁵.

In de drie eerdere monitorronden stond de werking en toepassing van de criteria door de RVC's VO centraal. Dit jaar wordt er voor het eerst met beschikkingen in plaats van met adviezen gewerkt. Er is een nieuwe Regeling verschenen (Regeling regionale verwijzingscommissies en zorgbudget voortgezet onderwijs 2002-2003). De RVC's zijn verder gegaan met professionalisering van hun werkprocessen. En ook de ontwikkelingen in het veld gaan door, met name de inhoudelijke ontwikkeling op het gebied van de zorg; denk bijvoorbeeld aan (verdere standaardisering en automatisering van) het onderwijskundig rapport.

Voor het eerst komen in deze rapportage op basis van interviews die met hen gehouden zijn ook scholen voor voortgezet onderwijs aan het woord over hun ervaringen met de voorbereiding op en het traject van de indicatiestelling. Vanwege deze uitgebreidere insteek heet de RVC-monitor voortaan: de zorgmonitor. Traditioneel bestond de zorgmonitor uit twee onderdelen:

1. de werking en dekking van de criteria zoals die in het betreffende jaar gelden volgens de (tijdelijke/nieuwe) regeling en worden toegepast door de RVC's VO
2. de logistiek, het interne werkproces en het functioneren van de RVC's VO

³ Voncken, E., P. Koopman en M. Derriks (1999) *Omgaan met criteria. Ervaringen van de RVC's-VO met de toelaatbaarheidscriteria voor LWOO en PrO in het overgangsjaar*. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.

⁴ Voncken, E. en P. Koopman (2000) *Omgaan met criteria II. Een terugblik en een vooruitblik. Verkenningen ten behoeve van het Ministerie van OCenW, Directie VO*. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.

⁵ Voncken, E. P. Koopman, M. Derriks, m.m.v. R. Lippens (november 2000), *Omgaan met criteria in 2000. De werking van de toelaatbaarheidscriteria en ervaringen van de RVC's-VO met de toelaatbaarheidsprocedure en –criteria in het tweede overgangsjaar*. Amsterdam, SCO-Kohnstamm Instituut.

Voncken, E. , P. Koopman, Ch. Felix en J. Dekker (2001), *Omgaan met criteria in 2001; De werking van de indicatiestelling en ervaringen van de RVC's –VO met de procedure voor indicatiestelling en –criteria in het derde overgangsjaar*. Amsterdam, SCO-Kohnstamm Instituut.

In deze nieuwe ronde is daar een derde onderdeel aan toegevoegd:

3. de voorbereidingen en ervaring met de toelaatbaarheidsprocedure op de scholen en het vervoltraject na beschikking.

In voorgaande monitoren zijn de ervaringen van scholen niet uit de eerste hand meegenomen. De mogelijkheid die de scholen tot vorig jaar hadden om aangemelde leerlingen die een negatief advies kregen toch te plaatsen (onder voorwaarde van inlevering van een afwijkingsformulier) is dit jaar (2002) vanaf augustus komen te vervallen. Er zijn verschillende redenen die het interessant maken de ervaringen en werkwijzen op de VO-scholen in de monitor te betrekken. De 'verhalen' van scholen kunnen inzicht geven in een omvangrijker traject dan alleen de indicering. Scholen kunnen immers een beeld geven van hetgeen er aan een aanmelding bij de RVC-VO voorafgaat, maar ook wat er na een beschikking gebeurt. Dat deel van het traject onttrekt zich grotendeels aan het gezichtsveld van de RVC-VO. Het gaat dan om vragen als: hoe verloopt de communicatie tussen de VO-scholen en het basisonderwijs waar het gaat om de overdracht van de benodigde gegevens; hoe verloopt de communicatie met ouders; zijn scholen voldoende voorgelicht over hun taak in de toelaatbaarheidsprocedure; hoe verloopt het signaleren van zorgleerlingen, het feitelijke proces van aanmelding bij de RVC; de betekenis van de criteria voor toelaatbaarheid voor de scholen; het verkrijgen van beschikkingen, de plaatsing en het zorgaanbod op de school. Wat gebeurt er bijvoorbeeld met leerlingen die een positieve of negatieve beschikking hebben gekregen; waar worden zij geplaatst?

1.2 Indicatiestelling praktijkonderwijs en leerwegondersteunend onderwijs in schooljaar 2002-2003

Na een periode van drie jaar waarbinnen de RVC's op basis van de Tijdelijke regeling regionale verwijzingscommissies voortgezet onderwijs *adviezen* voor de toelaatbaarheid voor praktijkonderwijs (PrO) of Leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) uit hebben gebracht, is dit schooljaar het moment aangebroken waarop de RVC's beschikkingen afgeven. We gaan in dit verslag na wat deze verandering voor de RVC's betekent. Voor scholen verandert er in ieder geval, dat zij niet meer beargumenteerd kunnen afwijken van het advies en zo een niet toelaatbare leerling eventueel toch kunnen plaatsen met bekostiging.

Voor leerlingen die instromen vanaf 1 augustus 2002 is de nieuwe Regeling van kracht.

Daarnaast is er voor de scholen nog een andere verandering. Alle samenwerkingsverbanden VO ontvangen in het schooljaar 2002/2003 een regionaal zorgbudget, waarmee ze een zorgbeleid kunnen voeren dat vastgelegd wordt in een zorgplan. Uit artikel 13 van de Regeling regionale verwijzingscommissies en zorgbudget voortgezet onderwijs 2002-2003 (Gele katern nr. 30 van 12 december 2001) blijkt dat elk samenwerkingsverband in schooljaar 2002-2003 €120 per leerling ontvangt. Voorwaarde is dat de leerling per 1 oktober 2001 staat ingeschreven als werkelijk schoolgaand (overeenkomstig artikel 7 van het Bekostigingsbesluit W.V.O.) voor leerjaar 3 en 4 VMBO op een van de scholen van het samenwerkingsverband. Dat wil zeggen: *inclusief* VMBO-groen leerlingen aan AOC's en leerlingen die leerwegondersteuning volgen. Elke leerling telt daarbij slechts eenmaal mee (bron: site www.vambo.nl). Voor alle samenwerkingsverbanden tezamen is hier een bedrag van ruim 25 miljoen euro mee gemoeid. Met dat budget kunnen scholen zorg bieden aan leerlingen voor wie zij dat nodig vinden, maar die niet aan de landelijke criteria voor indicering voldoen. Het regionaal zorgbudget vormt als het ware een vangnet om deze leerlingen toch zorg te kunnen bieden.

Hoe gaat de procedure is z'n werk? Op basis van de voorlichtingsbrochures, de VMBO-websites en teksten uit de nieuwe Regeling beschrijven we een soort 'ideaalplaatje'.

Voor wie geldt de regeling?

Er kunnen alleen aanvragen voor indicatiestelling voor LWOO of PrO worden ingediend: 1. als de leerling vanuit het (speciaal) basisonderwijs instroomt in het eerste leerjaar of 2. als gedurende het eerste leerjaar VMBO (t/m 31/7/2003) blijkt dat indicatiestelling gewenst is (let wel: geen herindicatie) of 3. als leerlingen afkomstig zijn van (voortgezet) speciaal onderwijs en instromen in het eerste leerjaar. Deze aanvragen vallen daarmee onder de Regeling die geldt voor 2002-2003 (zie wijziging Regeling). Voor de tweede groep geldt dat die alleen in schooljaar 2002-2003 gemeld kan worden. En 3. Vreemdelingen die op 1 oktober van het schooljaar waarin zij voor het eerste worden meegeteld als leerling in het voortgezet onderwijs langer dan een jaar in Nederland zijn⁶, en waarvan is gebleken dat zij in aanmerking komen voor leerwegondersteunend dan wel voor praktijkonderwijs.

Hoe gaat de indicatiestelling in z'n werk?

Het is op de basisschool vooral de leerkracht groep 8 die een taak heeft in de schoolkeuzeadviesing voor het vervolgonderwijs. Voor de basisschool is op drie gebieden een rol weggelegd in de indicatiestelling: in het signaleren van leerlingen; in het adviseren van ouders en in het informeren van de school voor VO via het onderwijskundig rapport. Scholen voor (speciaal) basisonderwijs zijn wettelijk verplicht een onderwijskundig rapport op te stellen voor elk schoolverlater. In de WPO is bepaald dat ouders een afschrift hiervan ontvangen. Het onderwijskundig rapport vormt een belangrijke basis voor het dossier dat de RVC gaat beoordelen. Er is een model onderwijskundig rapport beschikbaar voor het basisonderwijs. Basisscholen zijn niet verplicht om leerlingen ten behoeve van de indicatiestelling te testen. Dat is een taak voor de school voor VO. Er wordt verondersteld dat basisscholen goed zicht hebben op de vorderingen en eventuele leerachterstanden van hun leerlingen.

Het basisonderwijs brengt een advies uit over het vervolgonderwijs en vermeldt daarbij of een kind gebaat is met LWOO of PrO. Ouders wordt gevraagd naar hun zienswijze op de onderzoeksgegevens en op de aanvraag voor LWOO of PrO. Hun ondertekende mening wordt aan de aanvraag toegevoegd. De VMBO-school bestudeert het onderwijskundig rapport van een leerling, waarin de leervorderingen zijn gebundeld. De VMBO school bepaalt welke extra zorg de leerling nodig heeft en meldt de leerling aan bij de RVC. De basisschool of ouders kunnen een leerling niet zelf aanmelden. Ook kan de school niet zonder betrokkenheid van de ouders een leerling voor indicatiestelling aanmelden. Ouders ontvangen een kopie van die aanmelding. In alle gevallen moet de aanvragende school onderbouwen waarom de leerling voor indicatiestelling wordt aangemeld. De Regeling stelt: *“De van een gedegen motivatie voorziene aanmelding speelt een rol bij de beoordeling door de RVC”*.

Bij de aanmelding geeft de VO-school aan voor welke zorg men een beschikking aanvraagt. De RVC indiceert in eerste instantie vanuit de gestelde vraag, maar kan een andere beschikking afgeven dan de gevraagde, dus voor LWOO terwijl PrO werd aangevraagd of omgekeerd. Als de RVC bij een aanmelding voor LWOO tot het oordeel komt dat een indicatiestelling voor PrO aan de orde is, hoort zij de ouders en het bevoegd gezag van de afdeling of school voor praktijkonderwijs.

Drie leerlingkenmerken staan centraal bij de indicatiestelling:

1. het IQ
2. de leerachterstand en
3. eventuele sociaal emotionele problematiek die de leerling belemmert in het leerproces.

⁶ Voor vreemdelingen die korter dan een jaar in Nederland verblijven komt de school in aanmerking voor een verhoogde cumi-vergoeding.

Voor alle drie de criteria geldt dat ze vastgesteld moeten worden aan de hand van toegestane testen en toetsen en voor 3. geldt dat dit door een deskundige moet zijn vastgesteld.

Daarnaast zijn de criteria nevenschikkend en dient altijd minstens een combinatie van twee te worden beschouwd.

De regionale verwijzingscommissie geeft uitsluitend een positieve beschikking praktijkonderwijs als de leerling:

- Een intelligentiequotiënt heeft binnen de bandbreedte 60 tot en met 80, en
- rekenen, begrijpend lezen, technisch lezen en spellen, waarvan minimaal één van deze twee domeinen inzichtelijk rekenen of begrijpend lezen betreft en deze leerachterstand groter is een leerachterstand heeft op tenminste twee van de volgende vier domeinen: inzichtelijk dan of gelijk is aan 0,5 (zijnde de uitkomst van 1 minus (dle/dl)).

De regionale verwijzingscommissie geeft alleen een positieve beschikking leerwegondersteunend onderwijs als de leerling:

- A:
 - een intelligentiequotiënt heeft binnen de bandbreedte 75 tot en met 90, en
 - een leerachterstand heeft op tenminste twee van de vier domeinen inzichtelijk rekenen, begrijpend lezen, technisch lezen en spellen, en waarvan minimaal één van deze twee domeinen inzichtelijk rekenen of begrijpend lezen betreft en deze leerachterstand past binnen de bandbreedte van 0,25 tot 0,5 (zijnde de uitkomst van 1 minus (dle/dl)); of
- B:
 - een intelligentiequotiënt heeft binnen de bandbreedte 91 tot en met 120; en
 - een leerachterstand heeft op tenminste twee van de vier domeinen inzichtelijk rekenen, begrijpend lezen, technisch lezen en spellen, en waarvan minimaal één van deze twee domeinen inzichtelijk rekenen of begrijpend lezen betreft en deze leerachterstand past binnen de bandbreedte van 0,25 tot 0,5 (zijnde de uitkomst van 1 minus (dle/dl)); en
 - een sociaal-emotionele problematiek heeft als hiervoor beschreven.

Er bestaat overlap tussen de bandbreedtes voor het IQ in het gebied van 75-80. In dat gebied is de motivering van een school belangrijk, omdat de RVC in deze gevallen de mogelijkheid heeft om een beschikking af te geven ofwel voor LWOO ofwel voor PrO. Een tweede gebied voor beleidsruimte van de RVC's zijn de gevallen waar zich strijdige criteria voordoen: de score op een criterium wijst in de richting van het praktijkonderwijs, op het andere naar leerwegondersteunend onderwijs. Bij een IQ lager dan 60 komt de leerling in aanmerking voor het ZMLK, maar tussen IQ 55-59 kan de RVC toch een beschikking PrO afgeven na overleg met school en ouders.

Recapitulerend:

- De school voor VO signaleert op basis van informatie van de toeleverende school, ouders of eigen onderzoek de leerlingen die in aanmerking komen voor indicatiestelling;
- De VO-school stelt een leerlingdossier samen op basis van het onderwijskundig rapport;
- De VO-school meldt de leerling aan op basis van het aanmeldingsformulier en leerlingdossier bij de RVC en stuurt een afschrift van de aanmelding naar de ouders;
- De RVC beoordeelt de volledigheid van het dossier en of de gegevens gebaseerd zijn op instrumenten uit de toegestane lijst;
- De VO-school heeft eenmaal de kans de ontbrekende gegevens aan te vullen;
- De RVC registreert de gegevens in het administratiesysteem, beoordeelt de aanvraag, hoort (in geval van een aanmelding LWOO waarbij de RVC een beschikking PrO overweegt) ouders en school, zo ook bij het voornemen tot een negatieve beschikking;

- De VO-school registreert gegevens en oordeel RVC;
- De RVC formuleert de beschikking;
- De school stuurt de ouders daarvan een afschrift;
- Bij een negatieve beschikking bespreekt de school het advies over de manier waarop de leerling verder zou moeten worden begeleid met de ouders.
- In geval van een positief advies voor LWOO stelt de school zo snel mogelijk een individueel handelingsplan op, in overleg met de ouders;
- De school kan bezwaar en beroep overwegen bij een negatieve beschikking (dat kunnen ouders ook);
- De RVC zendt alle stukken terug naar de school.

De VMBO-school beslist zelf of een leerling al dan niet LWOO ontvangt⁷; dat is niet aan de RVC. Het is de RVC die op basis van toetsing van de aanmeldingsgegevens aan de criteria beslist of de leerling een beschikking ontvangt voor LWOO of PrO. Het in aanmerking komen voor een beschikking Praktijkonderwijs is een voorwaarde voor bekostiging van het Praktijkonderwijs. De WVO, artikel 10g, 2^e lid stelt verder: ‘Indien de RVC heeft bepaald dat een leerling toelaatbaar is tot het Praktijkonderwijs kan de desbetreffende leerling de toelating tot een school of afdeling voor praktijkonderwijs binnen het samenwerkingsverband niet worden geweigerd’.

1.3 Leeswijzer

De wijze waarop drie verschillende onderdelen zijn uitgevoerd wordt aan het begin van elk hoofdstuk toegelicht.

Hoofdstuk 2 omvat het verslag van de interviews gehouden met RVC-vertegenwoordigers. Het hoofdstuk besluit met een aantal conclusies op grond van de bevindingen.

Het derde hoofdstuk geeft het verslag weer van de gesprekken met de scholen. Vaak zijn deze interviews gehouden met zorgcoördinatoren, schoolpsychologen en (adjunct-directeuren), omdat deze het beste beeld hebben van de contacten met het basisonderwijs, het opstellen en verzamelen van gegevens voor het dossier en de uiteindelijke plaatsing van de leerlingen. Een enkele maal waren PCL-leden aanwezig.

Het vierde hoofdstuk omvat het kwantitatief beeld op basis van de aangeleverde bestanden. Hoe zien de gegevens eruit, hoe verhouden zich uitspraken tot strikte toepassing van de criteria zijn vragen die in dit hoofdstuk aan bod komen. Het hoofdstuk is net als verleden jaar opgebouwd aan de hand van een aantal vragen. In de bijlagen bij dit hoofdstuk worden de gegevens uitvoeriger beschreven.

⁷ Er is dus geen sprake van leerlinggebonden financiering

2. Verslag van de RVC-interviews

2.1 Inleiding

In de periode van oktober tot november 2002 zijn opnieuw interviews gehouden met de RVC's VO. Er zijn in totaal 16 gesprekken gevoerd waarbij vijf gesprekken persoonlijk zijn gehouden en 11 telefonisch. De leidraad voor het interview is van tevoren naar de RVC's opgestuurd, zodat men zich goed kon voorbereiden op het interview. De vragen van het interview zijn voor een deel vergelijkbaar met die van vorig jaar, maar er is ook gevraagd naar de veranderingen die zich dit jaar hebben voorgedaan. Er is met name ingegaan op de vraag op welke punten het werken met beschikkingen anders is dan het geven van adviezen. Dit hoofdstuk doet daarvan verslag. Het hoofdstuk concentreert zich op de situatie onder de nieuwe Regeling.

We bespreken in dit hoofdstuk de onderwerpen uit de interviews in de volgorde waarin ze ook in de interviews aan de orde zijn geweest. In de eerste paragraaf wordt ingegaan op de vraag hoe de RVC's de veranderingen ten opzichte van vorig jaar ervaren. In de tweede paragraaf staat de inrichting van de RVC centraal, waarbij het accent ligt op de interne werkprocessen. In de derde paragraaf komt de communicatie van de RVC met het scholenveld en met de samenwerkingsverbanden aan de orde. In de vierde paragraaf wordt ingegaan op de kwaliteit van de aangeleverde informatie op de aanmeldingsformulieren en in de vijfde paragraaf gaat het om het onderwijskundig rapport. In de zesde paragraaf komt het logistieke proces aan de orde en in de zevende paragraaf gaat het om de samenwerking tussen de RVC en de PCL (Permanente Commissie Leerlingbegeleiding). In de achtste paragraaf wordt het administratie/registratiesysteem besproken. In de negende paragraaf staan het afgeven van de beschikkingen en de werking van de criteria centraal. In de tiende paragraaf komt het overleg met derden aan de orde, met het accent op het landelijk voorzittersoverleg. In de elfde paragraaf wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste belemmerende en bevorderende factoren in het werk van de RVC dit jaar. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met de twaalfde paragraaf waarin de belangrijkste conclusies staan vermeld.

2.2 Veranderingen ten opzichte van vorig jaar

In de ogen van veruit de meeste RVC's is het werk van de RVC ten opzichte van vorig jaar weinig veranderd. Door het geven van beschikkingen in plaats van adviezen is het werk wel formeler geworden, maar de RVC's vonden hun werk al formeel. Het geven van adviezen waarvan weer met een afwijkingsformulier afgeweken kon worden, werd door de RVC toch als vrijblijvend ervaren. Vorig jaar was het werk na het afgeven van een advies in grote lijnen beëindigd; nu kunnen er na het afgeven van een beschikking nog bezwaarschriften behandeld worden en nog hoorzittingen gehouden worden.

Vrijwel alle RVC's constateren een terugloop in het aantal aanmeldingen van leerlingen bij de RVC. Dat wordt door de cijfers in hoofdstuk 4 bevestigd. Dit wordt door de RVC's voor een deel verklaard door de aangescherpte criteria en door het feit dat de afwijkingsformulieren ver-

dwenen zijn waardoor een negatieve beschikking niet meer door het invullen van een afwijdingsformulier omzeild kan worden. Over het algemeen vinden de RVC's wel dat hun werk uitgebreid is.

Het aantal bezwaarschriften dat de RVC's hebben ontvangen, varieert tussen de nul en 25 à 30. In de registratiesystemen van de RVC's vinden we in totaal 65 bezwaarschriften (op 26000 aanmeldingen) terug. Een verklaring hiervoor kan liggen in het gegeven dat RVC's correspondentie over een negatieve beschikking eerder als bezwaarschrift ervaren, terwijl het formele aantal dat in het registratiesysteem opgenomen wordt beduidend lager ligt. Enkele RVC's melden ook een bezwaarschrift van ouders te hebben ontvangen, ook op een positieve beschikking voor het Pro. Een deel van de bezwaarschriften heeft betrekking op het feit dat de criteria voor de indicatiestelling door de school voor voortgezet onderwijs niet goed geïnterpreteerd zijn. Het komt ook regelmatig voor dat de bezwaarschriften betrekking hebben op het oordeel van de RVC dat bepaalde gegevens onvoldoende zijn aangeleverd. In dit verband worden de gebrekkige gegevens voor het criterium sociaal-emotionele problematiek genoemd. Als de school dan alsnog de gevraagde gegevens opstuurt, wordt de negatieve beschikking in een positieve omgezet.

De RVC's die geen bezwaarschriften hebben ontvangen, zeggen dat dit vooral komt doordat ze contact opnemen met de school als de aangeleverde gegevens onjuist zijn. In veel gevallen voorkomt overleg bezwaarschriften. De RVC geeft dan geen negatieve beschikking, maar legt het dossier terzijde totdat de gegevens adequaat zijn. Er zijn ook RVC's die een hoorzitting houden wanneer de aangeleverde gegevens van dien aard zijn dat ze tot een negatieve beschikking zouden leiden. Door het houden van hoorzittingen voorafgaand aan het geven van negatieve beschikkingen wordt het ontvangen van bezwaarschriften verminderd.

Vrijwel alle RVC's vinden dat er in het algemeen geen sprake is van een grotere zelfstandigheid bij het inrichten van het werk vergeleken met vorig jaar. De beslissingsbevoegdheid ofwel beleidsruimte is bij het geven van beschikkingen een belangrijk element van het RVC-werk en die beslissingsbevoegdheid is eerder kleiner dan groter geworden; de beleidsruimte is immers verder ingeperkt.

2.3 De inrichting van de RVC-VO

De meeste RVC's melden dat er zich bij de inrichting van de RVC in het afgelopen jaar geen wijzigingen hebben voorgedaan. Het aantal kamers is gelijk gebleven. Van de 16 RVC's hebben er vijf één kamer, vier hebben twee kamers, drie hebben drie kamers en vier hebben er vier kamers. In totaal gaat het om 38 kamers. Daar waar de RVC meer dan één kamer heeft, wordt periodiek overleg gepleegd tussen de kamers om zoveel mogelijk uniforme werkwijzen te realiseren. Eén RVC meldt dat aan de hand van het bespreken van casussen een bijdrage geleverd wordt aan de afstemming tussen de kamers. In het overleg tussen de kamers worden ook dilemma's besproken en het overleg leidt er toe dat men niet het gevoel heeft 'er alleen voor te staan'. Veelal vindt er een apart overleg tussen de voorzitters van de kamers plaats en tussen de secretarissen.

Alle RVC's kennen piekperioden bij het binnenkomen van aanmeldingen. De grootste piek is de periode voor de zomervakantie. Ongeveer de helft van de RVC's zegt dat ze in de piekperioden het werk met de eigen mensen aankan. Dit betekent voor de vertegenwoordigers van vrijwel alle

RVC's meer uren per week werken en doorwerken wanneer de onderwijsgeevenden met vakantie zijn. De andere helft van de RVC's huren in de piekperioden extra ondersteuning in. Deze extra mensen zijn meestal uitzendkrachten, maar ook medewerkers van de onderwijsbegeleidingsdiensten verlenen hun diensten.

De RVC's maken een onderscheid tussen het inhoudelijke en het administratieve werk. De extra ingehuurde ondersteuning wordt met name ingezet voor het invoeren in de computer van de aangeleverde gegevens. De inhoudelijke werkzaamheden hebben betrekking op het beoordelen van de volledigheid en de kwaliteit van de aangeleverde dossiers en deze worden niet in handen gegeven van administratieve medewerkers.

Vrijwel alle RVC's vinden dat ze over voldoende expertise beschikken om beschikkingen te kunnen afgeven. Een enkele RVC zegt dat de wens bestaat om over meer juridische kennis te beschikken.

Als de RVC gevraagd wordt naar de grootste knelpunten in de uitvoering van het werk, dan wordt meestal net als vorig jaar gewezen op de piekperioden in de aanmeldingen. De meeste RVC's hebben ook het idee dat aan die piekperioden weinig te doen is en 'dat ze er mee moeten leren leven'. Verder worden er veel klachten over het functioneren van het administratie/registerstelsel naar voren gebracht. Zo zou bijvoorbeeld het aantal standaardbrieven uitgebreid moeten worden.

Het tijdstip waarop het Ministerie van OCenW informatie verstrekt over de regelgeving met betrekking tot de indicatiestelling wordt door de meeste RVC's laat gevonden, dit geldt zeker ook voor de lijst met toegestane toetsen en testen. De RVC's zeggen wel dat er enige verbetering zichtbaar is. *"De lijst was bijna op tijd; volgend jaar helemaal op tijd!"*.

Een enkele RVC vindt de positie van de ouders in de regelgeving van de indicatiestelling erg ondergeschikt. Zo werd gemeld dat een school voor voortgezet onderwijs een leerling weigerde op te nemen. Dat was in een regio waar het samenwerkingsverband zwak functioneerde. De RVC heeft geen functie ten aanzien van de weigerachtige school voor voortgezet onderwijs en een beroep op het samenwerkingsverband leidde niet tot initiatieven. Een enkele RVC meldt dat de huisvesting erg krap is, waardoor er nauwelijks opslagruimte is voor de dossiers.

2.4 Communicatie van de RVC met scholen voor voortgezet onderwijs, samenwerkingsverbanden en met scholen voor primair onderwijs

Voor de communicatie in de regio over de indicatiestelling maakt het veel uit of een samenwerkingsverband VO veel initiatieven neemt of niet. De meeste RVC's kunnen wel een 'slappend' samenwerkingsverband (in de zin van: weinig actief) noemen. Daar waar een goede relatie bestaat tussen RVC en samenwerkingsverband komt het vaak voor dat het samenwerkingsverband het voortouw neemt tot overleg en tot voorlichting. Dan worden scholen voor voortgezet onderwijs uitgenodigd voor voorlichtingsbijeenkomsten, waar de RVC ook in de gelegenheid wordt gesteld informatie te verschaffen. Deze informatie heeft doorgaans betrekking op de regelgeving van het Ministerie van OCenW. Daar waar een samenwerkingsverband zich minder actief betoont neemt de RVC veelal het initiatief tot het verstrekken van informatie. Met name in de grote gemeenten komt het voor dat de informatie over de indicatiestelling ingebed is in de informatie die betrekking heeft op de procedure van primair onderwijs naar voortgezet onder-

wijs die geldt voor alle leerlingen. De RVC's bezoeken in de regel elk jaar alle samenwerkingsverbanden.

Daar waar de samenwerkingsverbanden goed functioneren is het contact met de RVC intensiever en wordt het werk ook jaarlijks geëvalueerd. Er zijn ook RVC's die jaarlijks alle scholen voor voortgezet onderwijs bezoeken die aanvraagformulieren voor beschikkingen indienen. De intensieve contacten zijn volgens de RVC's ook nodig omdat de contactpersonen van de scholen wisselen en daarbij is het niet vanzelfsprekend dat de opvolger de informatie van zijn voorganger overneemt. De meeste RVC's informeren ook de medewerkers van de onderwijsbegeleidingsdiensten. In deze informatie-overdracht wordt ook meestal aangegeven welke toetsen en testen gebruikt mogen worden voor de indicatiestelling en op welke wijze gerapporteerd moet worden over de sociaal-emotionele problematiek van de leerling.

De meeste RVC's maken ook schriftelijke informatie voor de scholen in de regio. Het kan gaan om nieuwsbrieven, maar soms bestaat de informatie ook uit een brief met het doel het aantal telefoontjes dat de RVC over een onderwerp bereikt te verminderen. Er zijn enkele RVC's die een internetsite hebben en soms kan er een aanvraagformulier gedownload worden. In de internetsites wordt verwezen naar andere sites zoals die van het Ministerie van OCenW (Cfi) en die van de VMBO-projectorganisatie. Net als vorig jaar kan gesteld worden dat er veel aan wordt gedaan 'om de scholen op te voeden'. Enkele RVC's zijn terughoudend in het verstrekken van schriftelijke informatie. Zij zeggen bang te zijn voor het onjuist informeren van scholen, hetgeen tot verwarring kan leiden. Zij geven als voorbeeld de tegenstrijdige informatie die er soms in de informatie van het Ministerie OCenW zit, wanneer bijvoorbeeld de regeling en de toelichting op de regeling niet volledig identiek zijn.

2.5 De kwaliteit van de aangeleverde informatie op de aanmeldingsformulieren

Vrijwel alle RVC's vinden dat de kwaliteit van de aangeleverde informatie op de aanmeldingsformulieren vooruit gaat. De rol van het samenwerkingsverband kan bij het aanleveren van de aanmeldingsformulieren erg verschillen. Er zijn PCL's (permanente commissies leerlingenzorg) die geen enkele bemoeienis hebben met de aanmeldingen en er zijn PCL's die alle aanmeldingsformulieren op volledigheid controleren, toetsen op de criteria van de indicatiestelling en de RVC adviseren omtrent de te geven beschikking. Anders gezegd: ze doen het werk van A tot Z. De bijdrage van de PCL leidt wel tot vertraging van de aanvraag, maar voor de RVC's is dit meestal geen punt, omdat de aangeleverde gegevens beter bruikbaar zijn.

In de regio's waar de scholen voor voortgezet onderwijs zelf de toetsen en testen zoveel mogelijk laten afnemen, zijn er ook minder problemen met de volledigheid van de gegevens op de aanmeldingsformulieren. De gegevens van het basisonderwijs zijn nog wel eens incompleet. De scores op de toetsen, de naam van de gebruikte toets en de motivatie ontbreken nogal eens.

Als de aangeleverde gegevens onvolledig of onjuist zijn, leidt dit lang niet altijd tot het niet-ontvankelijk verklaren van de aanvraag. Eén RVC verwoordde het als volgt: *'Van de 1650 aanvragen legden we er eerst 200 terzijde en we vroegen aan de scholen om aanvullende informatie. Van die 200 aanvragen werden er uiteindelijk 50 niet-ontvankelijk verklaard en dat had weer voor een deel te maken met verhuizingen van leerlingen (bijvoorbeeld ISK-leerlingen), maar ook met het intrekken van aanvragen (bijvoorbeeld van zij-instromers)'*. In het registratiesysteem zitten slechts 63 aanmeldingen die niet-ontvankelijk verklaard zijn. Dat betekent dat in

de startperiode veel niet-ontvankelijkheid wordt opgelost in de communicatie tussen RVC en de scholen.

De meeste RVC's melden dat de DL/DLE's nu veel minder een probleem opleveren dan in het verleden, vooral omdat het computerprogramma de DL/DLE's kan berekenen. De berekende DL/DLE's willen wel eens afwijken van hetgeen door de basisschool is aangeleverd. Verder wordt opgemerkt dat het vaststellen van DL/DLE's bij nieuwkomers en bij leerlingen uit het speciaal basisonderwijs problematisch is en dat daar richtlijnen voor zouden moeten komen. Basisscholen die leerlingen willen aanmelden voor het speciaal onderwijs moeten de didactische gegevens in een deviatiekaart aangeven en bij verwijzing naar het LWOO en PrO moet met DL/DLE's gewerkt worden. Dit moet vreemd overkomen en enkele RVC's zeggen dan ook dat herbezinning op het aanleveren van didactisch gegevens op zijn plaats is.

Net als vorig jaar is het precies aangeven van de naam van de gebruikte toets nog wel eens een probleem. De informatie die verschaft wordt over de sociaal-emotionele problematiek schiet naar het oordeel van de meeste RVC's nog al eens te kort. Een deskundige moet zich op basis van een instrument uit de lijst van te gebruiken instrumenten een oordeel vormen over de sociaal-emotionele problematiek van de leerling en daarbij moet een relatie gelegd worden met de leerprestaties van de leerling. De meeste RVC's stellen dat de gegevens over de sociaal-emotionele problematiek vaak toch wel erg summier of vaag zijn. Het is niet altijd duidelijk in welke mate er sprake is van sociaal-emotionele problematiek. Het komt voor dat de deskundige gevraagd wordt aanvullende informatie te verstrekken. Enkele RVC's merken op dat de instrumenten die op de lijst van toegestane instrumenten voor sociaal-emotionele problematiek staan eigenlijk minder geschikt zijn, vooral omdat het meer screenings-instrumenten zijn en ze minder geschikt zijn voor diagnose.

In geval van hertesten of 'overtoesing' werken de RVC's doorgaans met de score die gegeven de aanvraag het beste uitkomt.

Het verkrijgen van een handtekening van de ouders voor de aanvraag van een LWOO-beschikking heeft tot verwarring geleid. Volgens sommige RVC's waren er berichten dat een handtekening van de ouders voor een LWOO-aanvraag niet meer nodig was en handelden zij daar ook naar, terwijl andere RVC's wel handtekeningen vroegen. Er was ook een RVC die bij het ontbreken van een handtekening een brief naar de ouders zond, waarin stond dat de RVC er van uitgaat dat de ouders instemmen met de aanvraag als ze binnen een bepaalde termijn niet op de brief reageren. Er was ook een RVC die meldde dat de VO-school iemand op de fiets bij zo'n 60 ouders handtekeningen liet verzamelen.....

De samenwerking tussen het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs ten aanzien van de indicatiestelling verloopt –voorzover de RVC's dat waarnemen- over het algemeen steeds beter. Het basisonderwijs ziet meer en meer in dat een goede afwikkeling van de aanvraag in het belang is van de leerlingen. Vooral samenwerkingsverbanden kunnen bijdragen aan een positieve houding van basisscholen. Aan de andere kant raken basisscholen soms geïrriteerd als ze op het laatste moment om aanvullende informatie gevraagd worden en als basisscholen door de lijst van te gebruiken toetsen eigenlijk gedwongen worden andere toetsen te gaan gebruiken dan ze deden, omdat er toetsen van de lijst geschrapt zijn. Er zijn ook RVC's die zeggen niet of nauwelijks informatie te hebben over de samenwerking basisonderwijs-voortgezet onderwijs. De basisscholen zijn voor de RVC geen 'doelgroep'.

Vrijwel alle RVC's stellen dat de termijnen die gelden voor de niet-ontvankelijk verklaring, de termijnen voor de scholen voor het aanleveren van aanvullende gegevens in de piekperioden

moelijk haalbaar zijn, maar dat dat in overleg met de scholen niet tot problemen leidt. De periode van zes weken die de RVC's hebben voor het afgeven van beschikkingen is doorgaans voldoende⁸. De RVC's hebben dan ook voor de cruciale datum van 15 november, -afgezien van een enkel bezwaarschrift-, alle aanvragen afgehandeld.

2.6 Het onderwijskundig rapport

Vrijwel alle RVC's melden dat er in hun regio verschillende onderwijskundige rapporten worden gebruikt. Soms hebben samenwerkingsverbanden het initiatief genomen om een onderwijskundig rapport te ontwerpen, soms worden er ook onderwijskundige rapporten gebruikt die ontworpen zijn voor alle leerlingen die van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs overstappen. In veel gevallen zijn de onderwijskundige rapporten afgeleid van het model van de VMBO-projectorganisatie. De RVC's maken weinig bezwaar tegen het gebruik van verschillende rapporten, zolang de benodigde gegevens maar in het rapport opgenomen kunnen worden, hetgeen het geval is. Scholen hechten vaak aan het gebruik van bepaalde onderwijskundige rapporten en voor de RVC brengt dit geen onoverkomelijke problemen met zich mee. Bij twee RVC's komen er digitale onderwijskundige rapporten binnen en de ervaringen daarmee zijn positief. De digitale rapporten zijn zo ingericht dat er nauwelijks gegevens kunnen ontbreken, 'net als de digitale belastingaangifte'. Er wordt ook nagegaan hoe de op diskette aangeleverde bestanden geïmporteerd kunnen worden in de database van de RVC. Eén RVC maakt melding van het feit dat vorig schooljaar een poging is ondernomen om het onderwijskundig rapport en het aanmeldingsformulier te integreren. Dit schooljaar zijn er weer gescheiden formulieren, omdat het geïntegreerde formulier te weinig informatie bevatte.

In de meeste regio's houden de scholen en de instanties die de toetsen en tests afnemen zich netjes aan de lijst van instrumenten voor de indicatiestelling VMBO. De meeste RVC's accepteren geen toetsen of testen die niet op de lijst van toegestane instrumenten staan. Het komt wel voor dat een psycholoog of orthopedagoog uit het speciaal basisonderwijs zijn voorkeur voor niet genoemde tests heeft, maar dit verandert geleidelijk aan. De meeste RVC's merken op dat het toetsen en testen van nieuwkomers een hachelijke onderneming is en wel zal blijven. Je weet niet zeker of de nieuwkomer de instructie voor het maken van de toets of test begrepen heeft en in de gelegenheid is geweest te laten zien wat hij kan. Daarnaast wordt de vraag gesteld of de toetsen op het gebied van inzichtelijk rekenen niet voor een deel ook de taalvaardigheid Nederlands toetsen, die bij nieuwkomers meestal nog niet hoog ontwikkeld is. Bij nieuwkomers ontbreekt nogal eens het IND-formulier en het is niet altijd duidelijk van wie de handtekening afkomstig is: de ouders of de schoolleider.

Alle RVC's vinden dat de motivatie van de aanmelding over het algemeen te summier is en beter kan. Het komt regelmatig voor dat de aanmelding onderbouwd wordt met de verwijzing naar de scores op toetsen en testen "voldoet aan de criteria". De RVC's zijn meestal ook geïnteresseerd in de interventies die op school al hebben plaats gevonden en wat daarvan meer en minder succesvol was en waarom. Een uitgebreide motivatie is voor de RVC met name van belang wanneer de RVC beleidsruimte kan benutten. De meeste RVC's zeggen dan ook dat ze dan om

⁸ In de WVO staan geen termijnen voor de RVC-afhandeling genoemd. De nieuwe regeling vermeldt alleen een twee weken termijn waarbinnen de RVC de aanvraag ontvankelijk moet verklaren. Maximaal 8 weken voor de afhandeling van een aanvraag tot indicatiestelling wordt gezien als een redelijke termijn.

aanvullende informatie vragen. Er zijn bureaus die scholen naast het afnemen van tests ook hun diensten aanbieden bij het opstellen van de onderbouwing van de aanmelding. Er zijn signalen dat de RVC's met de onderbouwing verschillend omgaan: soms moet het voor alle aanmeldingen, soms alleen voor de aanmeldingen die in de beleidsruimte vallen. Iets meer dan de helft van de RVC's zegt dat er signalen zijn dat er leerlingen aangemeld worden puur omdat ze aan de criteria voldoen. Enkele RVC's zeggen dan overigens spontaan dat dit niet altijd negatief opgevat hoeft te worden, want er kunnen ook leerlingen tijdens het dagelijkse onderwijsleerproces niet opvallen die toch een plaats verdienen in de zorgstructuur.

2.7 De logistiek

Het feit dat de aanmeldingen bij de RVC niet gespreid over het jaar binnenkomen, maar zich concentreren in de maanden om de zomervakantie is alle RVC's een doorn in het oog. Sommigen hebben met deze opeenhoping van aanvragen leren leven en de meeste RVC's zijn ook van mening dat meer spreiding niet of nauwelijks te realiseren is. Er zijn veel actoren in het aanmeldingsproces en het is moeilijk die allemaal te beïnvloeden. Het verkrijgen van handtekeningen van de ouders kan tot vertraging leiden, maar RVC's kunnen ook niet voor het einde van het kalenderjaar starten met het verwerken van de aanvragen, omdat de database dan nog niet beschikbaar is. Eén RVC meldt dat een extern bureau is ingehuurd om onderzoek te doen naar het stroomlijnen van de aanmeldingen.

Basisscholen zijn met de schoolkeuze van al hun leerlingen bezig in de periode januari – eind maart van groep acht en wachten veelal de uitslag van de Cito-Eindtoets Basisonderwijs af (eind februari) alvorens er stappen worden ondernomen in de richting van de aanmelding. Dit geldt voor het merendeel van de leerlingen op een school, maar voor duidelijke zorgleerlingen start de aanmeldingsprocedure eerder. Dit laatste geldt ook voor de leerlingen in het speciaal basisonderwijs.

In enkele regio's is overeengekomen dat de leerlingen in het begin en halverwege groep 8 op initiatief van het voortgezet onderwijs worden getest op intelligentie, maar soms ook op schoolvorderingen en dat daardoor de aanmeldingen vroeger zijn te verwachten en completer zijn.

Nu er beschikkingen worden gegeven en geen adviezen hebben RVC's meer tijd nodig voor de afwerking van de aanmeldingen. Het houden van hoorzittingen en het behandelen van bezwaarschriften kost tijd. De meeste RVC's hebben aan zes weken doorlooptijd genoeg, maar voor enkele RVC's geldt dat ze meer tijd zouden willen hebben, vooral nu de termijnen dwingender zijn voorgeschreven dan in het verleden.

Dit jaar is voor de samenwerkingsverbanden het regionaal zorgbudget (RZB) geïntroduceerd. Daarmee ontstaat een gemengd bekostigingsmodel. Enerzijds geven de RVC's beschikkingen af op basis waarvan wordt bepaald of een school voor een leerling extra bekostiging ontvangt, anderzijds krijgen de samenwerkingsverbanden een regionaal zorgbudget dat ingezet dient te worden voor het voeren van zorgbeleid zoals dat binnen het samenwerkingsverband is overeengekomen (zorgplan). De meeste RVC's geven aan dat ze weinig zicht hebben op de besteding van dat regionale zorgbudget. Voor alle helderheid: dit is ook geen taak van de RVC's. Een enkele RVC zegt dat alle leerlingen die een negatieve beschikking krijgen automatisch doorverwezen worden naar het samenwerkingsverband/de PCL die dan beoordeelt of er een beroep gedaan kan worden op het regionale zorgbudget. Dat deze begeleiding niet altijd het geval is, leert het vol-

gende voorbeeld. Een leerling die in september in de eerste klas van het LWOO zat in afwachting van de beschikking, werd, op de dag dat de RVC een negatieve beschikking afgaf, van de LWOO-klas naar een reguliere VMBO-klas geplaatst. Dit werd door de leerling en zijn ouders niet op prijs gesteld. De functie van een PCL is ook van belang in het geval een school voor PrO aangeeft dat ze geen leerlingen meer kan opnemen. Drie RVC's meldden dat er leerlingen thuis zitten/zaten vanwege gebrek aan capaciteit bij het praktijkonderwijs. Andere RVC's zeiden weer dat in hun regio het samenwerkingsverband dit soort problemen wist te voorkomen. Ook de RVC kan in dit verband een rol spelen door andere oplossingen. Een voorbeeld: Proefplaatsing in het LWOO voor leerlingen met een negatieve LWOO-beschikking, positieve PrO-beschikking, maar de PrO-school zit vol. In regio's waar PrO-scholen gefuseerd zijn met LWOO-scholen spelen dit soort problemen minder dan in regio's waar deze scholen gescheiden optrekken.

De leerlingen die dit schooljaar in de eerste klas van het voortgezet onderwijs zitten en nog niet aangemeld zijn bij de RVC, kunnen tot het einde van dit schooljaar aangemeld worden bij de RVC. Alle RVC's verwachten wel dat er aanmeldingen komen, maar ze zijn zeer terughoudend bij het maken van schattingen over te verwachten aantallen.

Het archiveren en afhandelen van de dossiers in het kader van de nieuwe wet persoonsregistratie heeft de aandacht van de RVC's. De toegang tot de dossiers is duidelijk geregeld en in veel gevallen sluit men aan bij de wijze waarop de onderwijsbegeleidingsdienst op dit punt de bescherming van de privacy heeft geregeld.

Vrijwel alle RVC's evalueren hun werk zorgvuldig. Minstens een keer per jaar bezoeken ze de samenwerkingsverbanden en evalueren het werk en maken afspraken voor het volgende jaar, daarnaast worden ook de scholen voor voortgezet onderwijs bezocht. Deze tijdinvestering loont want het aanleveren van juist ingevulde aanmeldingsformulieren en het gespreid aanleveren ervan is in het voordeel van de RVC. Daarnaast zeggen alle RVC's dat goede contacten met het veld ook voldoening scheppen.

2.8 De samenwerking met de PCL

Niet in elk samenwerkingsverband is een PCL operationeel, hoewel dit volgens de wet wel zou moeten. Vooral in de grote steden laat de situatie nogal eens te wensen over. De taakinvulling van de PCL varieert nogal. Voor de RVC is de rol van de PCL bij het aanleveren van de aanmeldingsformulieren van groot belang, zoals gezegd vertraagt de ondersteuning van de PCL de aanvraag wel, maar door de compleetheid en juistheid van de gegevens wordt weer tijdwinst geboekt. Maar de PCL kan ook een grote rol spelen bij de informatieverstrekking naar het primair en voortgezet onderwijs en verder kan de PCL bij het afgeven van een negatieve beschikking nagaan of er een beroep gedaan kan worden op het regionale zorgbudget. Daar waar er problemen zijn met de plaatsing van leerlingen in bepaalde scholen kan de PCL een bemiddelende rol spelen. De PCL kan een rol 'aan de voordeur' maar ook 'aan de achterdeur' vervullen. Het komt steeds meer voor dat leerlingen met een PrO-beschikking het voordeel van de twijfel krijgen en geplaatst worden in een LWOO-school. Bij de afweging die hieraan voorafgaat is de inzet van een PCL van groot belang. Of zoals een RVC het uitdrukte: '*de PCL kan prima functioneren als intermediair en als bemiddelaar*'.

2.9 Het administratiesysteem

De RVC's zijn het er bijna allemaal over eens dat een nieuw computer-administratiesysteem gewenst is. In de RVC-monitor van 2001 en in het knelpuntenoverzicht van zomer 2002 opgesteld door de VMBO-projectorganisatie en het Ministerie wordt een overzicht van de knelpunten gegeven. Over het tijdstip waarop het systeem geleverd zou moeten worden zijn de meningen enigszins verdeeld. Een klein deel van de RVC's vindt dat de applicatie beschikbaar moet zijn als de eerste aanmeldingen binnen komen, genoemd worden dan de maanden oktober en november. Het grootste deel van de RVC's stemt in met oplevering op 1 februari, hetgeen nu ook de streefdatum is. Van belang wordt geacht dat de RVC's niet met het oude en het nieuwe systeem naast elkaar moeten werken.

De RVC's zijn nog onzeker in welke mate ze scholing nodig hebben voor de nieuwe applicatie. Over het algemeen lijkt de behoefte aan cursussen niet groot, de meesten denken dat een goede handleiding voldoende moet zijn. Er zijn ook RVC's die vinden dat het systeem voor zichzelf moet spreken. Wensen ten aanzien van de mogelijkheden van de nieuwe applicatie zijn in de interviews niet geïnventariseerd, omdat daarvoor een andere procedure gold. Toch werden door de RVC's drie wensen spontaan naar voren gebracht. De digitale aanvraagformulieren en onderwijskundige rapporten moeten geïmporteerd kunnen worden en het systeem moet tussenstanden kunnen leveren op het gebied van het aantal aanmeldingsformulieren, het aantal positieve en negatieve beschikkingen etc. Verder moet het aantal standaardbrieven uitgebreid worden.

2.10 Het afgeven van de beschikkingen en de werking van de criteria

Vrijwel alle RVC's geven aan dat het aantal aanmeldingsformulieren vergeleken met vorig jaar verminderd is. Dat wordt bevestigd in hoofdstuk 4. De overige RVC's zeggen dat het aantal ongeveer gelijk gebleven is. De redenen van de terugloop zoeken de RVC's op vier terreinen:

- Er zijn minder nieuwkomers in ons land gekomen;
- Scholen leveren minder aanmeldingsformulieren in, omdat ze bij een negatieve beschikking geen ontsnappingsmogelijkheid meer hebben door het inleveren van een afwijkingsformulier;
- De nieuwkomers kunnen pas aangemeld worden bij de RVC in het jaar volgend op het jaar dat ze voor het eerst meegeteld zijn bij de integrale leerlingentelling.
- Dit jaar worden de zij-instromers niet voor 1 oktober aangemeld, maar in de loop van het eerste leerjaar voortgezet onderwijs.

In de laatste twee gevallen is er sprake van uitstel van de aanmeldingen, in de eerste twee gevallen kan er sprake zijn van een blijvend effect op het aantal aanmeldingsformulieren.

Vergeleken met vorig jaar hebben de RVC's minder opmerkingen over de geldende criteria voor de indicatiestelling als zodanig.

Met betrekking tot het IQ wordt een enkele keer opgemerkt dat het IQ minder belangrijk wordt geacht dan de leerachterstand. De leerachterstand is meer het resultaat van de werking van het IQ en de werking van het onderwijsaanbod gecombineerd met de invloed van het sociaal milieu van het gezin waaruit de leerling afkomstig is. De meeste RVC's meldden dat het gebruik van de NDT-intelligentietest dit jaar tot problemen leidde, vooral omdat in de loop van het jaar nieuwe normen verstrekt zijn en omdat de handscoring van de NDT tot andere scores leidde dan het bijbehorend computerprogramma.

Met betrekking tot de **leerachterstanden** worden weinig opmerkingen meer gemaakt. Net als vorig jaar hebben een aantal basisscholen de neiging niet precies de naam van de gebruikte toets op te geven en ook de afnamedatum werd wel eens vergeten. De omrekening van ruwe scores naar DL/DLE's gaat nu over het algemeen beter, maar er zijn wel enkele RVC's die zich afvragen of de leerkrachten uit het basisonderwijs de toetsen afnemen volgens de voorgeschreven procedures.

Met betrekking tot de **sociaal-emotionele problematiek** worden meer opmerkingen gemaakt. Zoals in 2.4 reeds is vermeld, schiet de informatie die verschaft wordt over de sociaal-emotionele problematiek nogal eens te kort. Een deskundige moet zich op basis van een instrument van de lijst van te gebruiken instrumenten een oordeel vormen over de sociaal-emotionele problematiek van de leerling en daarbij moet een relatie gelegd worden met de leerprestaties van de leerling. De meeste RVC's stellen dat het voorkomt dat de gegevens over de sociaal-emotionele problematiek toch wel erg beperkt of vaag zijn. Er wordt niet altijd duidelijk gemaakt in welke mate er sprake is van sociaal-emotionele problematiek. Verder wordt - net als vorig jaar - opgemerkt dat er eigenlijk erg weinig instrumenten bestaan die een goed en gedifferentieerd beeld kunnen geven van de sociaal-emotionele problematiek in relatie tot de leerprestaties.

Als de RVC's gevraagd wordt in hoeveel procent van de aanmeldingen ze van de beleidsruimte gebruik maken dan zegt ongeveer de helft van de RVC's dat ze dat niet precies aan kunnen geven. De andere helft doet dat wel en dan wordt in de meeste gevallen gezegd dat ze in ongeveer 20 procent van de aanvragen beleidsruimte gebruiken. In hoofdstuk 4 zal blijken dat het percentage hoger uitvalt. Uit de interviews blijkt dat de opvattingen over de vraag waar die beleidsruimte zit, niet volledig gelijk lopen. Er blijken verschillende opvattingen over de beleidsruimte te bestaan bij het overlapgebied van IQ-scores van 75 tot (en met) 80. Het gaat om de vraag of het bij het overlapgebied gaat om het interval 75 tot 80 of om het interval 75 tot en met 80. Over de strijdige scores waarbij één criterium in de richting van PrO gaat en de score op een ander criterium richting LWOO zijn de opvattingen niet verdeeld. Maar er zijn ook enkele RVC's die de opvatting hebben, dat er ook sprake kan zijn van strijdige scores binnen het criterium leerachterstand, als bijvoorbeeld de score op het domein inzichtelijk rekenen wijst in de richting van PrO en die op begrijpend lezen in de richting van LWOO.

De meeste RVC's willen de criteria strikt hanteren, maar er zijn ook RVC's die de criteria wat soepel willen interpreteren. Alle RVC's zijn van mening dat ze eigenlijk meer beleidsruimte willen hebben, dat maakt hun werk aantrekkelijker en ze willen eigenlijk geen 'stempelauto-maat' worden. De verruiming van de beleidsruimte zien de RVC's graag in de richting van leerlingen met aangetoonde stoornissen. Het gaat dan vooral om leerlingen met een redelijke hoge intelligentie, met geen bijzondere leerachterstand, maar met een duidelijke sociaal-emotionele problematiek. Het gaat dan deels om leerlingen uit de oude LOM-populatie. Natuurlijk is het zo dat deze leerlingen nu via het regionale zorgbudget geplaatst kunnen worden, maar de meeste RVC's vinden dat deze leerlingen via de indicatiestelling PrO en LWOO een beschikking zouden moeten krijgen.

'Gewetensnood' -een term die de RVC's in het verleden -met name bij de start van hun taakhanteerden om aan te geven dat men de criteria op dit punt te streng vond- komt nog wel voor, bijvoorbeeld :

- leerlingen uit de oude lom-populatie die buiten de criteria vallen;
- leerlingen bij wie via de criteria geen zorg nodig is, terwijl dat wel uit het dossier 'spreekt';

- allochtone leerlingen/nieuwkomers die slecht Nederlands spreken;
- leerlingen met een relatief hoog IQ en geringe leerachterstanden, die een grote sociaal-emotionele problematiek hebben;
- leerlingen met aangetoonde stoornissen: bijvoorbeeld ADHD, PDD NOS;
- psychiatrische leerlingen ;
- leerlingen met een trauma;
- autistische leerlingen;
- dyslectisch leerlingen.

2.11 Overleg met derden

De helpdesk van Edventure wordt door vrijwel elke RVC gebruikt en alle RVC's zijn daar tevreden over. Over het algemeen krijgen ze snelle en adequate reacties op de gestelde vragen. Sommige RVC's worden ook ingezet om vragen te beantwoorden.

Het landelijk voorzittersoverleg van de RVC wordt door iedereen gewaardeerd. De meesten vinden ook dat het overleg is verbeterd, vroeger had het overleg soms iets van een 'Poolse landdag'. Er is wel behoefte bij enkele RVC's om meer inhoudelijk punten aan de orde te stellen. De uitwisseling van opvattingen en problemen is positief. Over het algemeen denken de RVC's wel dat het landelijk overleg tot meer uniformiteit van het werk van de RVC's zal leiden, maar dit is meer een verwachting dan dat daar bewijzen voor zijn. Wel vinden de meeste RVC's dat het Dagelijks Bestuur van het landelijk voorzittersoverleg een duidelijkere opdracht zou moeten krijgen. De RVC's zien duidelijk voordeel in het werken met werkgroepen. Enkele RVC's hebben de indruk dat de medewerkers van OCenW wel luisteren naar hetgeen de RVC's naar voren brengen, maar dat ze weinig met de punten uit het landelijk overleg doen.

Verder blijkt dat een enkele RVC informatie verschaft heeft voor verkrijgen van een second opinion bij een andere RVC. Er is een lijst waarop de RVC's gematched zijn, maar uit de interviewgesprekken volgt niet dat er veelvuldig gebruik gemaakt is van deze mogelijkheid.

2.12 Tot slot

Tot slot is aan de RVC's gevraagd wat de belangrijkste belemmerende en bevorderende factoren bij het werk van de RVC zijn. Er worden de volgende punten genoemd:

In volgorde van meest genoemd zijn dit jaar als bevorderend ervaren:

- goede contacten die men heeft opgebouwd met het veld;
- de korte lijnen die zijn ontstaan met de scholen;
- het werk van de RVC heeft door de beschikkingen meer gewicht gekregen;
- de RVC is ingewerkt en vormt nu een goed team;
- de zorgstructuur van scholen is aangejaagd;
- het overleg met het samenwerkingsverband is essentieel;
- het verschil tussen PrO en LWOO is bij onderwijsgeevenden duidelijker geworden.

In volgorde van meest genoemd zijn dit jaar als belemmerend ervaren:

- de piekbelasting/tijdsdruk;

- beleidsruimte zou groter moeten zijn: ‘we willen geen stempelautomaten worden’;
- de problemen met de database leveren ergernis op;
- de PCL’s zouden beter moeten functioneren, wie controleert de PCL?;
- tijdens de piekperioden hebben we te maken met ziekte;
- slecht aangeleverde dossiers die voor oponthoud zorgen;
- de informatie van OCenW over de regelgeving moet vroeger verstrekt worden.

2.13 Conclusies

In de maanden oktober en november 2002 zijn de interviews gehouden bij de RVC’s VO. In de ogen van de meeste RVC’s is het werken met beschikkingen niet wezenlijk anders dan het werken met adviezen. Het werk is wel formeler geworden, maar de RVC’s stelden zich in het verleden al formeel op. De meeste RVC’s vinden wel dat de werklast groter is geworden. Nu komt het voor dat RVC’s bezwaarschriften krijgen op de beschikkingen en hoorzittingen moeten houden en veelvuldig overleggen, terwijl in het verleden het traject met het geven van adviezen was afgesloten. Daar staat weer tegenover dat de meeste RVC’s melden dat het aantal aanmeldingen is verminderd. Als redenen worden genoemd:

- Er zijn minder nieuwkomers in ons land gekomen;
- Scholen leveren minder aanmeldingsformulieren in, omdat ze bij een negatieve beschikking geen ontsnappingsmogelijkheid meer hebben door het inleveren van een afwijkingsformulier;
- De nieuwkomers kunnen pas aangemeld worden bij de RVC in het jaar volgend op het jaar dat ze voor het eerst meegeteld zijn bij de integrale leerlingentelling.
- Dit jaar worden de zij-instromers niet voor 1 oktober aangemeld, maar in de loop van het eerste leerjaar voortgezet onderwijs.

De inrichting van de interne werkprocessen van de RVC’s is in de meeste gevallen niet veranderd. Bij elke RVC komt net als vorig jaar de klacht over de piekbelasting naar voren. De meeste RVC’s zijn van mening dat ze met de pieken om de zomervakantie moeten leren leven. Er zijn dit jaar ook veel klachten geuit over het functioneren van de database. In 2003 komt er een nieuw systeem en de RVC’s hopen dat de werkprocessen nu soepeler gaan verlopen.

De communicatie met de scholen verloopt in de regio’s verschillend. Voor de informatieverschaffing is het bijzonder belangrijk of er actieve samenwerkingsverbanden zijn. Dan is het goed mogelijk om te evalueren wat er volgend jaar anders moet gaan. Als het samenwerkingsverband niet functioneert neemt de RVC het voortouw in de informatieverschaffing, want de informatiestroom is van belang voor het verkrijgen van juist ingevulde aanmeldingsformulieren en onderwijskundige rapporten. Er zijn enkele RVC’s die een internetsite hebben ingericht. In alle gevallen baseert de RVC zich op de informatie van het Ministerie OCenW en de RVC’s zijn van mening dat OCenW de benodigde informatie over het algemeen laat verstrekken.

De kwaliteit van de aangeleverde informatie op de aanmeldingsformulieren is in de loop van de jaren geleidelijk beter geworden. In de regio’s waar samenwerkingsverbanden actief zijn, zijn de aanmeldingsformulieren vaak beter ingevuld. Dit geldt ook voor de scholen van voortgezet onderwijs die de testen en toetsen centraal laten afnemen. De informatie die het basisonderwijs aanlevert, vertoont het vaakst gebreken, maar ook daar is verbetering te bespeuren. RVC’s vragen bij onjuiste of ontbrekende gegevens om aanvullende informatie en handelen de aanvraag

dan later af. Het meest ontevreden zijn de RVC's over het aanleveren van de gegevens over de sociaal-emotionele problematiek van de leerling, deze gegevens zijn vaak summier en vaag, terwijl het ook aan goede instrumenten ontbreekt.

Er zijn veel onderwijskundige rapporten in omloop. Dit is voor de meeste RVC's geen probleem, omdat in alle rapporten de benodigde informatie aanwezig is.

De relatie van de RVC met de PCL verschilt nogal. Toch kunnen PCL-en belangrijk werk doen. Ze hebben niet alleen soms een belangrijke inbreng bij het aanleveren van het aanmeldingsformulier en bij de communicatie met het (basis)onderwijs, maar ook kunnen ze een functie vervullen bij het beroep doen op het regionale zorgbudget en bij het plaatsen van leerlingen in scholen voor voortgezet onderwijs.

Over de werking van de criteria zijn de RVC's nog steeds niet tevreden. Ze willen vrijwel allemaal meer beleidsruimte hebben en dan denken ze vooral aan het geven van een positieve beschikking aan kinderen met 'aangetoonde stoornissen', die een relatief hoog IQ en een relatief geringe leerachterstand hebben. Ook blijkt niet dat alle RVC's de criteria op dezelfde wijze interpreteren, hoewel we verderop in de cijfers zullen zien dat de verschillen gering zijn'. De RVC's hebben weinig zicht op de inzet van het regionale zorgbudget, maar hebben dat ook niet als taak.

De RVC's zijn tevreden over de contacten die ze met het veld hebben en in de loop der jaren zijn de lijnen met de scholen kort geworden. Verder zien ze ook dat de scholen meer bezig zijn met de zorgstructuur, hetgeen sommigen deels als een positief effect van het RVC-werk zien.

3. Verslag van de interviews met scholen voor voortgezet onderwijs

3.1 Verantwoording van de uitvoering

In de periode oktober - november 2002 zijn in totaal 16 interviews gehouden. Voor deze interviews zijn acht regionale verwijzingscommissies (RVC's) geselecteerd op basis van het criterium van landelijke spreiding. Het betreft de volgende RVC's: Zwolle, Limburg, Noord Brabant, Rijnmond, Haaglanden, Bodegraven, Amsterdam en Utrecht. Iedere RVC is vervolgens gevraagd om twee scholen uit het bestand te benaderen voor deelname aan de interviews. Het ging steeds om één school voor leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) en één school voor Praktijkonderwijs (PrO). Er is op gelet dat de aangeleverde scholen een zekere spreiding hadden qua grootte van de vestigingsplaats.

Voor de interviews zijn steeds personen benaderd die binnen de school de eindverantwoordelijkheid dragen voor het aanmelden van leerlingen bij de RVC. Vaak ging het om de zorgcoördinatoren, schoolpsychologen, adjunct-directeuren of directeuren. Deze contactpersonen kregen van tevoren een interviewleidraad toegestuurd met een bijbehorende brief waarin het algemene kader van de RVC-monitor werd geschetst en het doel van de schoolinterviews (zie bijlagen 1 en 2).

In totaal zijn 16 interviews gehouden. Hiervan zijn er twaalf persoonlijk afgenomen en vier telefonisch. De telefonische interviews hebben plaatsgevonden met scholen die op grote reisafstand lagen. Uiteindelijk zijn er 13 interviews gevoerd met uitsluitend de betreffende contactpersoon. Bij 4 interviews waren er twee personen aanwezig. Vaak ging het dan om de adjunct-directeur en de interne zorgcoördinator. Eén keer heeft een groepsinterview plaatsgevonden met vier leden van de PCL (waaronder de contactpersoon). De gemiddelde tijdsduur van de gesprekken was circa 1 uur en 45 minuten. Het groepsinterview was intensiever en duurde ongeveer 3 uur.

Hieronder worden per thema van de interviewleidraad de belangrijkste bevindingen samengevat. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een slotparagraaf waarin de belangrijkste knelpunten puntsgewijs worden opgesomd.

3.2 Communicatie en voorlichting

Over het algemeen wordt er over de te volgen procedure, de indicatiecriteria en de te gebruiken tests voldoende informatie verstrekt, maar dit gebeurt wel op een vrij laat moment. Alle scholen vinden dat de communicatie over aanpassing/verandering van regels en richtlijnen sneller en directer moet. Er wordt met name veel geklaagd over de late voorlichting rond de toegestane tests voor het onderwijskundig rapport. Soms komt hierover vrij laat informatie binnen terwijl de school al veel tijd (en geld) heeft geïnvesteerd in het afnemen van tests die uiteindelijk worden afgekeurd. Veel scholen geven aan dat het hierdoor lastig is om een zeker beleid uit te zetten voor het afnemen van tests. Daarbij geven sommige scholen aan dat ze het jammer vinden dat bepaalde tests waarmee ze in de praktijk goed uit de voeten kunnen niet gebruikt mogen worden. In die zin werkt de rol van de Cotan frustrerend, omdat de gehanteerde wetenschappe-

lijke beoordelingscriteria teveel beperkingen opleggen aan het aantal te gebruiken tests. Er is bij veel scholen ook een behoorlijke irritatie dat de regels zo eenzijdig worden ingevoerd. *“Het zou goed zijn als het Ministerie niet alleen regels oplegt, maar ook met scholen meer overleg voert over de uitvoering en toepassing van de regels.”*⁹

Soms wordt informatie slecht/slordig doorgegeven (alleen via een mailtje of in de wandelgangen) en in enkele specifieke gevallen wordt er nadrukkelijk geklaagd over de bijzonder slechte bereikbaarheid van de RVC of de slechte communicatie vanuit de RVC. Daarentegen wordt in een aantal gevallen ook grote tevredenheid uitgesproken over de wijze waarop de RVC functioneert. Hier liggen duidelijke verschillen tussen RVC's. Voor wat betreft onduidelijkheden in de communicatie gaat het vooral om de regels voor de zij-instromers en de nieuwkomers. Sommige scholen geven aan dat ze daar niet of onvoldoende mee bekend zijn gemaakt. Veel scholen geven ook aan dat deze regels vrij laat zijn doorgegeven.

De VO-scholen informeren zich meestal op grond van de brochures van OC&W, via schriftelijke of mondelinge voorlichting vanuit de RVC (regiobijeenkomsten of gesprekken op school) en via Uitleg en de Gele Katernen. Een enkele keer wordt er ook voorlichting gegeven vanuit de pedagogische centra over specifieke onderwerpen, bijvoorbeeld het hanteren van dle-scores. Voor het hanteren van dle-scores schaffen de meeste scholen overigens het dle-handboek aan.

De activiteiten vanuit de RVC in het kader van voorlichting naar VO-scholen kunnen per regio aanzienlijk verschillen. In sommige regio's stelt de RVC zich zeer actief op, maar in enkele andere regio's zijn er klachten dat de RVC (met name in het laatste jaar) weinig tot niet participeert in voorlichtingsactiviteiten. Een enkele keer wordt gemeld dat bijeenkomsten met de RVC vaak eindigen in een wat ruzieachtige sfeer, met name ook vanwege de soms uitermate formele en/of arrogante houding van RVC-leden. Er zijn scholen die vanwege dit 'eenrichtingsverkeer' dit soort bijeenkomsten niet meer bijwonen: *“Er is toch geen ruimte meer voor discussie”*.

Zelf organiseren VO-scholen vaak voorlichtingsbijeenkomsten voor de aanleverende basisscholen. De RVC is hier soms bij betrokken (sterke regioverschillen). Deze voorlichting wordt als zeer belangrijk gezien omdat basisscholen over het algemeen onvoldoende op de hoogte zijn van wat PrO en LWOO nou precies betekent en veel basisscholen weten ook niet precies welke indicatiecriteria gehanteerd worden. Het gevolg van deze gebrekkige kennis op BO-scholen is dat ze de vereiste gegevens voor het onderwijskundig rapport niet of onvoldoende verzamelen. Veel VO-scholen steken daarom behoorlijk wat tijd en energie in het geven van schriftelijke en mondelinge voorlichting, vaak aangevuld met persoonlijke gesprekken (bij een aantal scholen is het zelfs gebruik om alle aanleverende BO-scholen persoonlijk te bezoeken). Een enkele keer zijn er ook initiatieven voor het opzetten van een informatiepunt (een helpdesk) waar zowel BO-scholen als ouders met vragen terecht kunnen. Sommige VO-scholen maken ook een eigen brochure met informatie over de toelatingsprocedure en het hanteren van de criteria. In enkele gevallen is dat een initiatief van het samenwerkingsverband.

Vaak is er een probleem met de professionalisering op BO-scholen rond de aanmelding van zorgleerlingen, omdat er zeer regelmatig verschuivingen zijn qua personele bezetting in groep 8. De opgebouwde expertise op de BO-school beperkt zich vaak tot de leerkracht van groep 8 en als deze weggaat of een andere groep gaat draaien, levert dit problemen op met de overdracht van kennis. Ook het voorlichten van ouders is op sommige BO-scholen problematisch. Met name omdat BO-scholen soms slechts zeer algemeen signaleren voor LWOO of PrO (uitzonderin-

⁹ Overigens is wel aan de RVC's gevraagd coulantie te betrachten indien testen onverhoopt niet meer op de lijst voorkomen.

gen daargelaten) zijn ouders vaak ook slecht voorgelicht. Pas na inhoudelijk overleg met een VO-school (in casu een zorgcoördinator of een intern begeleider) wordt de specifieke verwijzing voor ouders goed in beeld gebracht. Na het completeren van het onderwijskundig rapport wordt de leerling vervolgens aangemeld. In veel gevallen is de VO-school de direct voorlichtende instantie naar ouders toe. Om die reden organiseren de meeste VO-scholen al vroeg (vaak in de periode november - februari) algemene informatieavonden voor ouders. Het betreft dan meer kennismakingsbijeenkomsten waar ouders algemeen informatie krijgen over PrO en LWOO en de gehanteerde toelatingsprocedure. Desondanks melden veel VO-scholen dat ze wel eens ouders op bezoek krijgen die ten einde raad zijn vanwege de onduidelijkheid over de precieze verwijzing van hun kind. Deze ouders realiseren zich pas op het laatste moment wat het nu precies betekent dat hun kind naar het PrO of LWOO gaat.

Het VO heeft met een grote groep scholen voor basisonderwijs te maken. Alle voorlichting ten spijt is er overal wel een *“basisschool die niet meewerkt”*.

3.3 Signalering van leerlingen

Het goed signaleren van zorgleerlingen is vaak nog een probleem op BO-scholen. Veel BO-scholen indiceren onvoldoende met als resultaat dat de verwijzing pas laat in groep acht duidelijk wordt (februari - maart). Duidelijke PrO of LWOO leerlingen worden meestal wel in een eerder stadium geïndiceerd. Het komt echter regelmatig voor dat leerlingen op de BO-school blijven meedraaien in het reguliere programma terwijl ze eigenlijk wel als zorgleerlingen geïndiceerd zouden moeten zijn. Dat kan in groep acht dan problemen opleveren omdat het de ouders voor onaangename verrassingen stelt (*“Mijn kind is altijd gewoon overgegaan en nu moet het opeens naar het praktijkonderwijs”*). SBO-scholen signaleren gemiddeld duidelijk beter dan reguliere BO-scholen (zijn ook bekend met de materie).

Veel basisscholen indiceren op basis van de Cito-toets (een enkele respondent noemde dit de Cito-terreur). Daarbij is er op veel basisscholen de neiging om te hoog door te verwijzen hetgeen leidt tot onterechte aanmeldingen van zorgleerlingen voor het reguliere VMBO. Als gevolg hiervan vindt er op sommige samenwerkingsverbanden ook controle plaats aan de poort voor de reguliere programma's. Meestal vindt deze controle plaats aan de hand van de Cito-score. Leerlingen met een score beneden de 525 worden kritisch doorgelicht. Soms bestaat er de nodige twijfel bij VO-scholen over de motivatie van de te hoge aanmeldingen vanuit het basisonderwijs. Wellicht dat de BO-school wil vermijden dat er te veel leerlingen naar LWOO of PrO gaan vanwege het risico een slechte naam te krijgen of juist om de leerling het voordeel van de twijfel te gunnen. Ook is er het vermoeden dat er door ouders soms druk wordt uitgeoefend bij BO-scholen met als gevolg een te hoge doorverwijzing van leerlingen. Dit probleem wordt wat meer verwacht bij allochtone dan bij autochtone ouders, maar hier zijn geen harde gegevens voor. Tenslotte wordt het 'shoppen' van ouders genoemd. Ouders gaan verschillende scholen langs om te zien of hun kind daar toch naar de 'hoogste' opleiding kan. Overigens ervaren VO-scholen zelf weinig druk van ouders.

Een enkele keer is er de nodige discrepantie tussen de gegevens van de aanleverende BO-school en de gegevens uit het eigen onderzoek van de VO-school met betrekking tot de indicering. Dit kan soms voor vervelende situaties leiden. Daarom zouden enkele VO-scholen het beter vinden

als er niet strikt wordt afgegaan op één meetmoment. Er zou voor het uiteindelijke schooladvies meer gesteund moeten worden op het leerlingvolgsysteem (zo dat er is).

BO-scholen zijn over het algemeen wel van zeer goede wil om de gevraagde gegevens aan te leveren. Er is in de afgelopen jaren ook een duidelijke verbetering te zien in het signaleren van zorgleerlingen en het verstrekken van gegevens voor het onderwijskundig rapport. Dit wordt toegeschreven aan de gegeven voorlichting en de bredere kennis met de toelatingsprocedure en de criteria. Wel blijft het een probleem dat BO-scholen de zorgleerlingen over het algemeen laat aanmelden. Piek ligt in de periode februari - april.

3.4 Aanvragen van een indicatiestelling

Op veel VO-scholen speelt de PCL een rol bij de aanvragen. Soms worden alle aanvragen door de PCL doorgenomen, maar vaak beperkt de PCL zich tot het bespreken van de echte probleemgevallen. Binnen sommige samenwerkingsverbanden moet de PCL toestemming geven om een leerling te laten vallen onder het regionaal zorgbudget. Het komt echter ook voor dat de PCL binnen een samenwerkingsverband absoluut niet functioneert of onzichtbaar is. Meestal lopen de aanmeldingen via de zorgcoördinator van de betreffende school of locatie binnen het samenwerkingsverband. Slechts in een enkel geval is er sprake van een centrale aanmelding binnen een samenwerkingsverband via de PCL die via een mandateringsovereenkomst de aanmeldingen doet.

Scholen zijn inmiddels goed bekend met de criteria, en weten vaak van tevoren -m.u.v. de twijfelgevallen- de uitslag van de beschikking. Soms worden leerlingen van wie men weet dat ze niet 'door de criteria komen' toch aangemeld met het oog op discussie; soms ook worden ze niet aangemeld.

Na de aanmelding starten de meeste VO-scholen direct met het verzamelen van gegevens voor het onderwijskundig rapport. Hier liggen grote problemen met de aanleverende BO-scholen. Sommige scholen zijn niet in staat, ook niet na herhaalde verzoeken/gesprekken, om de vereiste gegevens aan te leveren. Er zijn bijvoorbeeld BO-scholen die geen leerlingvolgsysteem hanteren en ook het doortoetsen vindt op veel basisscholen te weinig plaats.

Het aantal onvolledig ingevulde rapporten kan per basisschool en regio geweldig verschillen. Sommige VO-scholen melden dat 9 van de 10 rapporten onvolledig is, andere scholen zeggen dat het in veel gevallen vrij goed gaat. Het algemene beeld is echter dat het compleet krijgen van de rapporten een heidense klus is waar veel werk in gaat zitten. Daarbij ligt de piekbelasting voor VO-scholen in de periode maart – juli. Overigens worden complete dossiers meestal niet opgespaard, maar gaan ze steeds in setjes van 4-8 naar de RVC.

De meeste problemen doen zich voor met het in kaart brengen van de leerachterstand of (indien van toepassing) de se-problematiek. Op veel basisscholen wordt de se-problematiek niet of nauwelijks in kaart gebracht. De meeste BO-scholen leveren geen IQ-score aan. Deze wordt vaak centraal afgenomen door de VO-school of een instantie waaraan de afname is gedelegeerd (zoals bijvoorbeeld de sbd). Veel BO-scholen hebben ook grote moeite met het hanteren van dle's. Veel tests in het Cito-leerlingvolgsysteem zijn uitgedrukt in a-e niveaus en het omzetten hiervan in dle's levert iedere keer problemen en veel werk op.

Als onderwijskundige rapporten onvolledig zijn, nemen de meeste VO-scholen zelf tests af; het gaat dan met name om het meten van IQ en LA. Op sommige samenwerkingsverbanden wordt

er centraal getoetst (soms toetsweken). Veel VO-scholen toetsen standaard het IQ en de LA bij alle aangemelde leerlingen.

Een enkele keer zijn er problemen met de geldigheidsduur van onderzoeken. Als de geldigheidsduur verstreken is, kan het opnieuw afnemen van tests weer tot vertraging leiden. Soms kan de beperkte geldigheidsduur een vroegtijdige aanmelding bij de RVC in de weg staan.

Sommige VO-scholen ervaren het als hinderlijk dat alle bewijslast door hen moet worden aan-geleverd. Er zouden volgens deze scholen meer formele mogelijkheden moeten komen om de basisscholen aan te spreken op hun verantwoordelijkheid inzake het aanleveren van een goed onderbouwde aanvraag voor LWOO of PrO. Wellicht dat ook de onderwijsinspectie dit meer tot een aandachtspunt bij de integrale schoolbezoeken moet maken. Aan de andere kant groeit de praktijk dat VO-scholen –soms op het niveau van het samenwerkingsverband- met name de IQ-gegevens en de SEP-gegevens zelf verzamelen dan wel controleren. Vanuit die situatie zou er ook iets voor te zeggen zijn het aan de regio's/samenwerkingsverbanden over te laten.

Het geven van een onderbouwing is vooral moeilijk bij de probleemgevallen, bijvoorbeeld wanneer er sprake is van tegenstrijdige criteria. Ook in geval van asielzoekers/ama's is er een groot probleem omdat er voor deze kinderen geen 'harde' gegevens beschikbaar zijn en tests vaak niet zinvol zijn af te nemen. Veel VO-scholen vinden dan ook dat de onderbouwing een belangrijke(re) plek moet krijgen in de aanmeldingsprocedure, vooral met het oog op het in kaart brengen van het kind als individu (het totaalplaatje). Er zijn signalen dat hier verschillend mee wordt omgegaan (bijvoorbeeld de RVC eist alleen een onderbouwing in het overlapgebied). Er zijn scholen die graag iets terug zouden willen zien van de argumentaties in het overlapgebied (bijv. in de monitor). Vaak gehoorde opmerking is dat sommige kinderen nogal wisselend in hun vel zitten hetgeen nog wel eens een groot verschil kan uitmaken voor de testuitslagen. Vandaar de wens voor een bredere kijk op het kind in plaats van een rigide en strenge toetsing. Sommige VO-scholen vinden ook dat de motivatie/onderbouwing meer zou moeten lopen via de basisschool. Vaak weten ze daar goed wat voor vlees ze in de kuip hebben. Vul de testcores aan met het persoonlijke oordeel van de leerkracht. Veel gehoord is de opmerking dat het kind uit zicht raakt door alle formele eisen rond het testen.

De problemen met basisscholen rond het compleet krijgen van de onderwijskundige rapporten zijn volgens VO-scholen grotendeels te wijten aan de gebrekkige kennis. Veel BO-scholen hebben toch niet precies weet van wat nou PrO en LWOO is. Ook de aanwezige kennis over de toelatingsprocedure is gering. Voorlichting heeft hier duidelijk verbetering in gebracht, ook al blijven er altijd 'probleemscholen' bestaan.

Met nadruk wordt genoemd dat de communicatie met BO-scholen soms behoorlijk wordt bemoeilijkt door veranderingen die vaak vrij laat doorgevoerd worden (bijvoorbeeld met betrekking tot toegestane tests). Dit is vaak aan BO-scholen "niet te verkopen".

De meerderheid van de VO-scholen is tevreden met het aanmeldingsformulier van de RVC. Veel VO-scholen gebruiken bovendien gestandaardiseerde onderwijskundige rapporten. De meeste scholen zijn ook bekend met het onderwijskundig rapport van de VMBO-projectorganisatie (vaak wordt dit rapport als uitgangspunt genomen voor het opstellen van een eigen rapport). Wel wordt de gedetailleerdheid van dit rapport soms ter discussie gesteld. Aan de andere kant waarderen scholen dit ook wel, omdat dit stof voor het handelingsplan biedt.

Alle scholen noemen het probleem van de administratieve rompslomp. Zo moeten veel gegevens van het onderwijskundig rapport worden overgenomen in het aanmeldingsformulier. Ook het op papier krijgen van de zienswijze van ouders is vaak een groot probleem, zeker bij al-

lochtone ouders. Het verkrijgen van de handtekening van de ouders veroorzaakt vaak veel werk en vertraging. Ouders moeten naar school komen en als er nieuwe gegevens zijn verzameld moeten de ouders weer opnieuw een handtekening zetten. De organisatorische rompslomp hiervoor kan voor de nodige vertraging in de aanmelding leiden. Specifieke problemen doen zich bij het verkrijgen van handtekeningen van voogden. Ook het organiseren van eventuele tolken levert heel veel extra werk op voor de VO-scholen. De RVC's hoeven niet meer te controleren of scholen hun werk goed gedaan hebben en er een handtekening van de ouders voor de LWOO beschikking is. Dat betekent overigens niet dat die handtekening dan ook niet hoeft, want in geval van bezwaar/beroep moet die handtekening er wel zijn. De indruk bestaat dat er verschillende opvattingen zijn over welke verandering nu precies heeft plaatsgevonden.

Een enkele keer wordt gemeld dat men het problematisch vindt dat ouders alle stukken (kunnen) lezen. Vaak staan daar dingen in over hun kind die ze maar beter niet of althans niet in de betreffende bewoordingen kunnen lezen. Sommigen stemmen hun formuleringen ook af op de leesbaarheid voor ouders.

Tenslotte wordt met veel nadruk op bijna alle VO-scholen gezegd dat men het niet terecht vindt dat er geen enkele financiële vergoeding staat tegenover de geweldige inspanning die geleverd moet worden om al het werk op tijd gedaan te krijgen. Sommige coördinatoren zijn in de periode februari-juli wel half time bezig met de gehele aanmeldingsprocedure. Dit gaat ten koste van hun inzet in het onderwijs. Alle scholen vinden dit een belangrijk aandachtspunt.

3.5 Omgaan met de indicatiecriteria

Vo-scholen kunnen over het algemeen redelijk met de criteria uit de voeten. Wel doen zich regelmatig problemen voor met leerlingen waarvoor de criteria geen duidelijk uitsluitel geven. Op vrijwel alle scholen wordt gepleit voor meer inbreng vanuit de school (bijvoorbeeld via de PCL) ten aanzien van het in kaart brengen van het complete plaatje van de leerling. Leerlingen die bijvoorbeeld instromen vanuit het SBO hebben altijd speciale begeleiding gehad en worden als gevolg daarvan soms niet gezien als leerlingen met se-problematiek, maar het onderbrengen van dergelijke leerlingen in een reguliere klas is vaak wel uitermate problematisch omdat er dan allerlei problemen kunnen gaan opspelen. Ook met asielzoekerkinderen doen zich veel problemen voor omdat er vaak geen duidelijke gegevens van deze leerlingen beschikbaar zijn of omdat harde maten niet van toepassing zijn. Meer kijken naar het plaatje van de leerlingen in plaats van de testcores is dan wenselijk.

Soms zijn er specifieke probleemleerlingen. Het gaat dan om leerlingen zonder leerachterstand en een gemiddeld IQ, maar met een grote SE-problematiek. Het is soms gewenst dat een leerling een beschikking leerwegondersteuning krijgt, maar op grond van de criteria onmogelijk.

De meeste VO-scholen signaleren dat de RVC zich steeds strikter houdt aan de criteria en zich ook formeler naar scholen toe opstelt. Regelmatig wordt de aanduiding 'testterreur' genoemd. Scholen vinden dat er te veel wordt afgegaan op testuitslagen. Vaak wordt ook het oordeel van de bo-leerkracht terzijde geschoven, terwijl hier vaak waardevolle informatie in staat.

Veel scholen noemen het probleem dat er onvoldoende of slechte tests beschikbaar zijn voor het zo strikt in kaart brengen van criteria die ook weer zo strikt gehanteerd moeten worden. Dit wordt een vorm van schijnobjectiviteit genoemd. Speciaal wordt het ontbreken van een goede toets voor begrijpend lezen voor 14-jarigen genoemd (in verband met de late instroom van bij-

voorbeeld instromende leerlingen uit het buitenland). Bovendien wordt het probleem aangekaart van taalachterstand of een slechte beheersing van het Nederlands. Aangezien veel testen talig zijn, kan de uitslag hierdoor behoorlijk vertekend worden. Eigenlijk heb je dan te maken met een leerling met taalachterstand en niet met een laag IQ (“Heb je een laag IQ vanwege taalproblemen, of heb je taalproblemen vanwege een te laag IQ?”). Naar deze problematiek zou volgens scholen onderzoek gedaan moeten worden.

Soms kan de afname van een bepaalde IQ-test het verschil uitmaken tussen wel/geen LWOO. Ook zijn de gegevens over LA vaak minder hard dan wordt verondersteld, omdat veel BO-scholen deze tests zelf afnemen. Het idee is dat deze gegevens soms wel eens wat ‘gemasseerd’ worden met het oog op de doorverwijzing. Dat betekent dat scholen testen/toetsen selecteren op de gewenste uitkomst voor de betreffende leerling.

3.6 Verkrijgen van beschikkingen

Voor VO-scholen is er weinig veranderd nu de RVC's met beschikkingen werken. Volgens een aantal respondenten zijn RVC's wel formeler en afstandelijker geworden. Een enkele keer verdedigt de RVC de formele opstelling door te verwijzen naar de ‘SCO-Kohnstamm monitor’ (waarin verleden jaar ook afwijkingsformulieren zijn geanalyseerd). Alle scholen vinden het problematisch dat er geen of weinig onderhandelingsruimte meer is. Het afschaffen van de onderhandelingsruimte betekent immers niet dat daarmee ook het aantal probleemgevallen vermindert.

Veel VO-scholen hebben regelmatig persoonlijk contact/overleg met leden van de RVC in geval van twijfel. Het gaat dan met name om het aanmelden van zij-instromers, nieuwkomers en probleemleerlingen die niet precies passen binnen het kader van de gehanteerde criteria. In die gevallen is overleg met de RVC noodzaak, omdat het gewoon onduidelijk is hoe er precies met de formele criteria moet worden omgegaan. Veel scholen geven aan dat in voorkomende gevallen de RVC het zelf ook niet precies weet.

Een enkele keer lopen scholen tegen het fenomeen aan dat niet alle RVC's (of kamers binnen een RVC) hetzelfde beleid volgen bij bepaalde probleemgevallen. Dit komt aan het licht in geval leerlingen verhuizen of worden doorverwezen naar een andere locatie (de leerling wordt dan bijvoorbeeld door twee verschillende RVC's of kamers behandeld).

Door organisatorische redenen (de enorme piekbelasting in een korte periode) lukt het VO-scholen vaak niet om alle leerlingen al heel vroeg aangemeld te krijgen bij de RVC. Bij late aanmeldingen kan dit een behoorlijke vertraging opleveren bij het verkrijgen van beschikkingen. Als gevolg van de piekbelasting bij de RVC in de periode juni - augustus worden veel beschikkingen niet op tijd afgegeven door de RVC. Met name late aanmeldingen zorgen voor problemen in dit opzicht. Bij de vroege aanmeldingen zijn er meestal geen problemen en wordt de beschikking conform de gestelde termijn verstrekt.

Veel scholen klagen over het feit dat zij door de RVC iedere keer aangesproken worden op het zo vroegtijdig aanmelden, maar dat de RVC vervolgens zelf vaak de termijn eenzijdig oprekt in het eigen voordeel. In een paar gevallen wordt ook gemeld dat de RVC gedurende de schoolvakantie haar taken minimaliseert of zelfs volledig stillet, omdat de leden zelf op vakantie gaan. Dit veroorzaakt niet alleen vertraging bij het afgeven van de beschikkingen maar het zorgt ook voor een hoop ergernis bij scholen.

In de meeste gevallen worden er beschikkingen afgegeven conform de aanvraag vanuit de VO-school. Slechts een enkele keer wordt er een beschikking voor PrO afgegeven terwijl LWOO was aangevraagd. Het omgekeerde, aanvraag voor PrO maar beschikking voor LWOO, komt slechts bij hoge uitzondering voor. Een enkele keer melden VO-scholen leerlingen aan waarvan ze zeker weten dat ze niet aan de criteria voldoen. Doel is veelal het aftasten van de grenzen van de RVC, maar soms gaat het ook om echte probleemgevallen. Bijvoorbeeld leerlingen met grote gedragsproblemen die niet te handhaven zijn in reguliere groepen, maar die op grond van dergelijke problematiek formeel geen beschikking voor LWOO kunnen ontvangen. Dit betekent overigens niet dat dergelijke leerlingen op een VMBO-school geen leerwegondersteuning kunnen ontvangen. Alleen vallen ze dan onder het regionale zorgbudget. Ook nieuwkomers en leerlingen die vanuit het vso doorstromen naar PrO of LWOO zorgen vaak voor problemen bij het aanvragen van beschikkingen. Deze leerlingen zijn vaak al 14 jaar of ouder en kunnen niet meer geplaatst worden in het eerste leerjaar met als gevolg dat het aanvragen van een beschikking lastig of formeel zelfs onmogelijk wordt.

Alle VO-scholen noemen het probleem van de afstroom die formeel niet is toegestaan. In een groot aantal gevallen levert deze formele beperking behoorlijke problemen op. Het gaat dan om leerlingen die in het LWOO moeten blijven, terwijl het volgens de school eigenlijk leerlingen zijn voor het PrO. Toch komt de afstroom van leerlingen op enkele scholen wel voor. Dat geschiedt dan altijd in overleg met de ouders. Soms zitten leerlingen in het PrO maar zijn ze administratief bij een school met een LWOO-licentie ondergebracht. Van de mogelijkheid voor opstroom wordt daarentegen regelmatig gebruik gemaakt. Scholen plaatsen leerlingen dan toch in het LWOO ondanks een beschikking voor PrO op grond van de overtuiging dat er meer in de leerling zit. Men geeft de leerling dan het voordeel van de twijfel en mocht de leerling toch vastlopen dan is terugplaatsing altijd mogelijk. Na plaatsing van leerlingen in het LWOO of PrO komt er weinig overstap van leerlingen meer voor. Een tussentijdse overstap van PrO naar LWOO komt gemiddeld genomen weinig voor, de overstap van LWOO naar het reguliere VMBO vindt relatief gezien meer plaats.

Tenslotte speelt op sommige scholen het probleem van leerlingen in het reguliere VMBO die in het 2e of 3e leerjaar verwezen moeten worden naar het LWOO. Voor deze leerlingen is het onmogelijk om een beschikking aan te vragen en ze vallen daarmee automatisch onder de bekostigingsstructuur van het regionale zorgbudget. Ook het traject van doorverwijzing in het 2e of 3e leerjaar van het LWOO naar PrO komt voor. Enkele scholen noemen ook het probleem van het aanvragen van een nieuwe beschikking bij het terugplaatsen van leerlingen. Een leerling krijgt bijvoorbeeld een LWOO-beschikking (conform de aanvraag), maar in het eerste leerjaar komt men erachter dat het toch eigenlijk een leerling voor Praktijkonderwijs is. Op dat moment moet eigenlijk een nieuwe beschikking worden verkregen voor terugplaatsing naar het PrO, maar formeel is het niet mogelijk om voor eenzelfde leerling twee keer een beschikking aan te vragen.

3.7 Plaatsing van leerlingen

Op de meeste VO-scholen is aanmelding nog geen plaatsing. Na de aanmelding worden de leerlinggegevens voor het onderwijskundig rapport verzameld en vervolgens wordt de beschikking aangevraagd bij de RVC. Sommige scholen geven wel al op grond van het eigen onderzoek een plaatsingsgarantie aan leerlingen, nog voordat de beschikking van de RVC afkomt. Een enkele keer gaat dit mis. In geval de RVC een negatieve beschikking afgeeft en er een plaatsingsgarantie is gegeven, worden de leerlingen toch gehandhaafd op de school. Het gaat daarbij meestal om opstroom. Voor de leerling is bijvoorbeeld een LWOO-beschikking aangevraagd, maar die wordt niet toegekend.

Het komt niet vaak voor dat de beschikking anders uitvalt dan aangevraagd. Er wordt bijvoorbeeld een aanvraag gedaan voor PrO, maar een beschikking toegekend voor LWOO. In die specifieke gevallen wordt de leerling alsnog geplaatst in de LWOO-stroom of doorverwezen naar een andere school (indien er geen LWOO op de eigen school of locatie aanwezig is). In enkele gevallen worden leerlingen met een negatieve beschikking toch gehandhaafd op de VO-school. Het betreft dan vaak leerlingen uit het SBO die in een beschermde omgeving geen problemen kennen, maar waarvan men verwacht dat ze wel problemen gaan krijgen bij plaatsing in het reguliere VMBO. In overleg met ouders wordt dan toch gekozen voor bijvoorbeeld het volgen van een LWOO-traject (ten koste van het regionaal zorgbudget). Een ander voorbeeld zijn leerlingen die aangemeld zijn voor Praktijkonderwijs, op grond van de criteria niet in aanmerking komen, maar van wie de basisschool, ouders en PrO-school ervan overtuigd zijn dat deze leerlingen weliswaar op termijn LWOO zouden kunnen volgen, alleen nu nog niet. Deze leerlingen worden door de PrO school ondanks de negatieve beschikking toch geplaatst. Voor de financiering worden dan andere oplossingen gezocht, bijvoorbeeld: *“Wij doen dan een groter beroep op de kopieerpot”*. Daarbij wordt wel aangegeven dat dat alleen mogelijk is als het aantal leerlingen voor wie dit geldt beperkt blijft (*“Het moeten er geen 10 worden”*). Vaak spreekt uit deze voorbeelden dat scholen liever preventief zorg bieden met de mogelijkheid later op te stromen, dan andersom het risico lopen op uitval/afstroom. Met andere woorden: het belang van de leerling staat voorop.

Over het algemeen is duidelijk dat scholen zorgvuldig hun populatie selecteren. Waar er meerdere scholen (bijvoorbeeld Praktijkonderwijs) zijn, is duidelijk dat er door de jaren heen een bepaalde verdeling van leerlingen met bepaalde kenmerken over de scholen gegroeid is. Men kijkt voor welke leerlingen het aanbod past en welke leerlingen in de (stam)groep passen. Voor leerlingen met gedragsproblemen blijkt het soms lastig te zijn een plek te vinden. Hoewel scholen zich op het standpunt stellen: *“Thuiszitten is geen optie”* wordt dat al moeilijker als er geen alternatieven zijn (bijv. PrO-scholen zijn) en als de PrO-school vol zit. Bepaalde scholen zijn gespecialiseerd in bijzondere problemen (bijvoorbeeld ADHD, autisme, dyslexie) en voeren een toelatingsbeleid dat daar op is afgestemd. In feite is dit een selectie aan de poort met als doel het volledig benutten en consolideren van de aanwezige expertise.

Op de meeste scholen is er geen enkele duidelijkheid over de besteding van het regionaal zorgbudget. Een enkele keer zijn er wel afspraken over een quotum van leerlingen dat jaarlijks op het zorgbudget mag drukken (soms aangeduid met termen als ‘spaarpot’, ‘frictiefonds’, ‘reservecas’). Het gaat dan echter om een gering aantal leerlingen per jaar (gemiddeld 3-4 leerlingen). De meeste zorgcoördinatoren hebben wel op het hart gedrukt gekregen zuinig om te springen met het RZB. Op een enkele school wordt gemeld dat er binnen het samenwerkingsverband wel

30-35 leerlingen buiten de criteria van de RVC vallen, maar dat ze wel geplaatst worden binnen de zorgstructuur ten laste van het regionaal zorgbudget. Dit grote aantal zou niet volledig gedekt kunnen worden uit het regionaal zorgbudget en zou voor het samenwerkingsverband een verliespost opleveren. Het beeld is hier echter niet goed scherp te krijgen omdat de meeste gesprekspartners voor de interviews geen overzicht hadden over het financiële totaalplaatje. Duidelijk is wel dat inhoudelijke beslissingen en financiële beslissingen op school- of locatieniveau sterk gescheiden zijn. De meeste zorgcoördinatoren zijn niet of slecht op de hoogte van de financiële boekhouding en daar bemoeit men zich ook niet mee. Hoe het bijvoorbeeld financieel geregeld is met leerlingen die tussentijds verhuizen weet men niet precies. Als gevolg daarvan komt het op schoolniveau ook niet voor dat leerlingen geweigerd worden op grond van financiële overwegingen.

In veel regio's is er een draaiboek voor de aanmelding en plaatsing van leerlingen. In dit draaiboek zijn bepaalde kritische data vastgelegd en scholen proberen zich hier ook aan te houden. Over het algemeen is het tijdschema: voorlichtingsdagen in januari – februari; aanmeldingen in februari – maart; completeren van de onderwijskundige rapporten (inclusief eigen aanvullende onderzoeken) zo snel mogelijk na de aanmelding; aanvragen naar de RVC in de periode april – juli / augustus (de periode van de piekbelasting). Per leerling kunnen hier allerlei vertragingen optreden in verband met het verkrijgen van gegevens voor het onderwijskundig rapport (zie hiervoor).

De meeste scholen hebben al vrij snel zicht op de eventuele plaatsingsstatus van de aanmeldingen. Leerlingen die niet aan de criteria voldoen, krijgen dit vrij snel te horen en worden doorverwezen naar een andere school. Op sommige scholen overtreft het aantal aanmeldingen de plaatsingsruimte. In die gevallen worden leerlingen vaak al vroegtijdig doorverwezen naar andere scholen. In geval ook die scholen vol zitten, wordt er gebruik gemaakt van een wachtlijst. Sommige VO-scholen zitten op een bepaald moment vol. In grote gemeenten komt het soms voor dat er afspraken gemaakt zijn over de centrale opvang van de overblijvende leerlingen die niet direct op scholen geplaatst kan worden. Op deze wijze probeert men de wachtlijstproblematiek te lijf te gaan. Dit speelt uitsluitend in de grote steden.

3.8 Zorgbreedte van scholen

Op de meeste scholen onderscheidt het LWOO onderwijs zich van het reguliere onderwijs door het hanteren van kleinere groepen van gemiddeld 14-15 leerlingen (maar hier en daar komen ook veel grotere groepen voor). Sommige scholen differentiëren hier nog verder in door voor bepaalde leerlingen nog kleinere groepen samen te stellen. Ook is er meestal sprake van extra individuele begeleiding afgestemd op de behoeften van de leerling. Het gebruikte onderwijsleermateriaal is vaak wel hetzelfde als op het reguliere VMBO. Bestaande leermaterialen worden echter regelmatig aangevuld met 'eigen' materiaal voor specifieke problemen. Ook vindt er zeer regelmatig (meestal maandelijks) overleg plaats over de vorderingen van leerlingen.

Scholen voor praktijkonderwijs hebben vaak ook kleine groepen, maar onderscheiden zich nadrukkelijk van LWOO-scholen door een ander lesprogramma en specifieke begeleiding van leerlingen. Soms wordt er op PrO scholen ook gewerkt met maatwerkklassen waarin gewerkt wordt aan het specifieke gebied van de leerachterstand van de betreffende leerlingen.

De meeste scholen werken met groepshandelingsplannen en aanvullend (indien mogelijk) met individuele handelingsplannen. Dat laatste is soms nog in ontwikkeling. Deze plannen worden per jaar bijgesteld op grond van leerlingbesprekingen / zorgvergaderingen et cetera. Op scholen waar uitsluitend met groepshandelingsplannen of helemaal niet met handelingsplannen wordt gewerkt, is er de meeste behoefte aan scholing op dit terrein. Vrijwel alle scholen zetten kritische kanttekeningen bij het werken met handelingsplannen. Met name de vertaling van het handelingsplan naar de concrete lespraktijk levert praktische problemen op. Zo is er voor de specifieke invulling van het handelingsplan vaak onvoldoende leermateriaal beschikbaar.

Het registreren van de leervorderingen is per school erg verschillend. Meestal is er sprake van een centraal registratiesysteem in de vorm van leerlingmappen. Op enkele scholen heeft men een elektronisch leerlingvolgsysteem of is men bezig met de implementatie daarvan.

Alle scholen hebben regelmatig overleg met zorginstanties buiten de school zoals de jeugdarts, schoolmaatschappelijk werk, het RIAGG, de jeugd- en hulpverlening, de leerplichtambtenaar, et cetera.

3.9 Conclusies

- Sommige scholen zien duidelijke winst in de procedure. Er is sprake van een kwaliteitsverbetering en professionalisering, meer deskundigheid en het is goed dat een onafhankelijke commissie de toelating controleert. Er is veel minder ‘gesjoemel’ op schoolniveau mogelijk. Maar aan de andere kant worden doorgaans de bezwaren genoemd van de berg administratief werk die verzet moet worden.
- Sommige scholen zien weinig winst in de procedure. Geopperd wordt bijvoorbeeld dat de PCL de taak zou moeten hebben van het beoordelen van leerlingen voor plaatsing. Op de scholen zit de expertise en daar is vaak ook het plaatje achter de leerling bekend. Veel gehoord is de opmerking: de PCL’en zijn er, gebruik ze dan ook! Regel bijvoorbeeld een gedeelde verantwoordelijkheid voor RVC en PCL in geval van twijfel leerlingen. Ook andere alternatieven (bijvoorbeeld aanvraagprocedure via een landelijk orgaan, steekproefsgewijze controle) worden aangedragen. In het algemeen hebben de scholen er moeite mee dat ter zake deskundigen zich moeten beperken tot een administratief oordeel.
- De grootste knelpunten in de hele procedure zijn identiek voor LWOO en PrO! Er zijn dus geen andere problemen genoemd bij de aanvragen en procedure voor LWOO of voor PrO. Een voorbeeld: ongedacht de aanvraag hebben alle scholen problemen met het compleet krijgen van het onderwijskundig rapport.
- Waar er aanvaringen zijn tussen scholen en RVC hebben die vaak te maken met het gegeven dat scholen het belang van de leerling centraal willen stellen (en de opstelling van de RVC formeel/te strict vinden).
- Veel scholen vinden het een verlies dat de beleidsruimte voor de RVC’s is ingeperkt, soms zijn er ook klachten over de opvatting van de RVC over het gebruik van beleidsruimte. Op vrijwel alle scholen wordt gepleit voor het in stand houden van beleidsruimte voor de probleemgevallen.
- De inzet van het regionaal zorgbudget onttrekt zich aan het zicht van veel scholen, zeker waar het zorgcoördinatoren (op het niveau van de school) betreft. Daarnaast ontstaat de indruk dat scholen een leerling die via een beschikking erkend wordt als zorgleerling toch als

een ‘echtere’ zorgleerling ervaren dan een zorgleerling die uit het RZB gefinancierd wordt (terwijl dat voor de zorg die een leerling ontvangt niets uitmaakt).

- Op enkele scholen/samenwerkingsverbanden staan de PCL en de rol van de PCL ter discussie. Wat moet de rol worden van de PCL nu het traject van de beschikkingen vrij formeel en gestandaardiseerd verloopt? Als er een verschuiving waarneembaar is van taakstelling van de PCL in de richting van individuele zorgleerlingen voor wie een beroep op het RZB moet worden gedaan, loont het dan daar een hele PCL voor in stand te houden?
- Enkele scholen doen het voorstel om BO-scholen ook via de inspectie op hun verantwoordelijkheid aan te spreken voor het aanleveren van goede gegevens voor de indicatiestelling (moet een sterker beoordelingspunt worden).
- Veel scholen noemen ook de voorlichting naar BO-scholen als aandachtspunt. Daar zou meer aandacht, ook van overheidswege, naar toe moeten.
- Veel scholen noemen het probleem van de geweldige tijdsinvestering die zij moeten plegen. Dit levert niet alleen veel werkdruk op maar het onttrekt ook mankracht aan het onderwijs. De schoolpsycholoog, orthopedagoog, adjunct et cetera is meer met de administratie bezig dan met de taak waarvoor hij/zij is aangenomen.
- Een paar keer wordt het probleem genoemd dat het onmogelijk is om leerlingen met een grote leerachterstand deze achterstand ook daadwerkelijk te laten inlopen in het onderwijs-traject. Hoe groter de leerachterstand hoe meer problemen met deze leerlingen. Met name het afnemen van landelijke eindexamens is voor sommige leerlingen een probleem omdat ze nooit allemaal hetzelfde eindniveau (kunnen) halen.

4. Samenvatting van de kwantitatieve gegevens

In dit hoofdstuk vatten we de resultaten op grond van analyses van de bestanden in de ontvangen registratiesystemen samen. De hier gepresenteerde gegevens geven dus een beeld van de geregistreerde situatie zoals aangetroffen in de aangeleverde RVC-databestanden. In bijlage I is een uitgebreide beschrijving en verantwoording van de analysestappen opgenomen. In dit hoofdstuk beperken we ons tot een beschrijving van de voornaamste bevindingen aan de hand van een aantal vragen. We vergelijken de bevindingen zoveel mogelijk met de situatie in 2001. Tot 1 augustus 2002 kon voor leerlingen voor wie in het schooljaar 2001/2002 plaatsing in LWOO of PrO gewenst was onder de oude regeling een aanvraag ingediend worden. Vanaf 1 augustus 2002 is de nieuwe regeling van kracht geworden en worden er geen adviezen maar beschikkingen door de RVC afgegeven. Waar relevant maken we in de beschrijving onderscheid tussen de aanmeldingen onder de oude en de nieuwe regeling.

1. Hoeveel dossiers zijn er in 2002 door de RVC's door middel van het registratiesysteem aangeleverd?

Het automatiseringssysteem van de RVC's is operationeel op het niveau van een RVC-kamer. In totaal zijn er net als vorig jaar 38 RVC-kamers. Van 36 kamers is de informatie per kamer afzonderlijk in de maand oktober ontvangen. Dit jaar heeft het exporteren van de gevraagde data veel moeite gekost, omdat op het afgesproken tijdstip de exportmogelijkheid niet beschikbaar was. Toen die mogelijkheid weer beschikbaar was bleek dat diverse databases niet functioneerden en moesten worden hersteld¹⁰.

In totaal leverden de RVC(-kamer)s middels hun registratie 34.665 dossiers. Hieruit werden de dossiers geselecteerd waarover een besluit is genomen en die zijn ingediend voor of op 1 oktober 2002. Tevens zijn enkele dubbele dossiers verwijderd. Voor de analyses resteren vervolgens maximaal **31.731** dossiers¹¹.

2. Hoeveel dossiers zijn aangemeld volgens de oude en volgens de nieuwe regeling?

De 31.731 aangeleverde dossiers worden afgehandeld via de oude of de nieuwe regeling. Onder de oude regeling vallen de leerlingen die voor 1 augustus 2002 zijn aangemeld en zitten in het eerste leerjaar, respectievelijk tweede of derde leerjaar van het voortgezet onderwijs (incl. PrO). Onder deze regeling vallen ook de nieuwkomers die relatief kort in Nederland zijn. Deze leerlingen voor wie de verwachting bestond dat zij in ieder geval nog geplaatst zouden worden in

¹⁰ Van de RVC Amsterdam met twee kamers ontbreken alle gegevens, omdat men niet in staat bleek te zijn op tijd de gegevens aan te leveren. Door omstandigheden is bij één kamer (Nijmegen) vanaf januari 2002 noodgedwongen een eigen database gebruikt. Bij het omzetten van de eigen database naar de RVC-database in augustus is het alleen goed gelukt de basisinformatie om te zetten, waaronder het type aanvraag, de criteria en de afgegeven beschikking/advies. Ook bij een andere kamer (Limburg Zuid) zijn niet alle gegevens volledig ingevoerd en waren er geen mogelijkheden tot herstel. Van deze twee kamer ontbreekt in sommige tabellen de informatie.

¹¹ De RVC Amsterdam neemt ook dit jaar 6 procent van de aanmeldingen voor zijn rekening, dat zouden er voor de analyse naar schatting 2025 zijn, zodat het totaal op 33.756 te analyseren dossiers zou uitkomen.

het schooljaar 2001/2002, krijgen dus nog geen beschikking maar een advies conform de situatie in de vorige jaren, waarop beargumenteerde afwijking door de school mogelijk is.

Van het totaal aantal aanvragen in 2002 valt 16 procent onder de oude regeling en 84 procent onder de nieuwe; dat zijn respectievelijk 4800 en bijna 26.000 aanmeldingen. De volgende tabel geeft per RVC een beeld van de verhouding tussen aanmeldingen onder de oude en onder de nieuwe regeling¹².

tabel 4.1 Het percentage aanvragen onder de oude en de nieuwe regeling per RVC

RVC	oude regeling %	nieuwe re- geling %	totaal aantal
1 RVC VO Friesland	12	88	1526
2 RVC VO Groningen	30	70	1737
3 RVC VO Drenthe	20	80	1058
4 RVC VO Oost Nederland	7	93	2707
5 RVC VO Zwolle	29	71	2328
6 RVC VO Arnhem	14	86	1520
7 RVC VO Limburg	14	86	2173
8 RVC VO Noord Brabant	11	89	5152
9 RVC VO Zeeland	16	84	643
10 RVC VO Rijnmond	14	86	4099
11 RVC VO Haaglanden	26	74	1891
12 RVC VO Bodegraven	14	87	1092
13 RVC VO Heemstede	6	94	1369
15 RVC VO Noordwest Holland	16	84	1709
16 RVC VO Utrecht	13	87	1773
<i>Totaal</i>	<i>16</i>	<i>84</i>	<i>30.777</i>

De RVC's Haaglanden, Groningen en Zwolle zijn de drie RVC's met relatief de meeste aanmeldingen onder de oude regeling, terwijl de RVC's Heemstede, Oost Nederland en Noord Brabant de drie RVC's zijn met de minste aanmeldingen volgens de oude regeling. Het is niet uitgesloten dat de verschillen tussen de RVC's op dit punt voor een deel te maken hebben met het aantal nieuwkomers dat zeer recent in Nederland verblijft en nog voor 1 augustus 2002 van de oude regeling gebruik wil maken.

3. Hoeveel aanmeldingen hebben de RVC's VO in het jaar 2001 in totaal verwerkt?

In totaal waren er 42.852. aanmeldingen in 2001. In onderstaande tabel is te zien, dat het verschil tussen 2000 en 2001 +1166 aanmeldingen beloopt, terwijl dit verschil tussen 1999 en 2000 ruim +6500 aanmeldingen omvatte.

¹² Van de kamer Limburg Zuid kon het type aanvraag niet meer worden vastgesteld.

Tabel 4.2 Aanmeldingen bij de RVC's conform jaarverslag 1999/2000/2001

	Aanmeldingen geheel 1999 (conform jaar- verslag RVC)	aanmeldingen geheel 2000 (conform jaarverslag RVC)	verschil 2000- 1999	aanmeldingen geheel 2001 (conform jaarverslag RVC)	verschil 2001- 2000
RVC Friesland	1560	1922	+ 362	1849	-73
RVC Groningen	1639	2313	+674	2139	-174
RVC Drenthe	1339	1596	+257	1547	- 49
RVC Doetinchem	3520	4219	+ 699	4203	- 16
RVC Zwolle e.o.	3046	3038	- 8	3711	+ 673
RVC Limburg	2207	2667	+ 460	2880	+ 213
RVC N- Brabant	4537	6026	+1489	5850	-176
RVC Zeeland	857	738	-119	998	+ 260
RVC Beverwijk e.o.	1364	1638	+ 274	1879	+ 241
RVC Haaglanden	2044	2389	+345	2148	-241
RVC Utrecht	1748	2021	+ 273	2117	+96
RVC Arnhem	2353	2464	+111	2894	+ 430
RVC Amsterdam	1884	2526	+ 642	2546	+20
RVC Bodegraven	1033	1222	+ 189	1350	+128
RVC Rijnmond	3899	4953	+ 1054	4878	- 75
RVC Heemstede	2112	1954	- 158	1863	-92
<i>Totaal</i>	<i>35.142</i>	<i>41.686</i>	<i>+6544</i>	<i>42.852</i>	<i>+1166</i>

De tabel geeft het totaal aantal aanmeldingen weer dat de RVC's in hun jaarverslagen over 1999, 2000 en 2001 hebben opgenomen. In totaal waren er dat dus ruim 35.000 in 1999; ruim 41.500 in 2000 en is het aantal aanmeldingen verder licht gestegen tot 42.852 in heel 2001. Te zien is ook hoe het verschil per RVC eruit ziet tussen deze jaren. Tussen 1999 en 2000 was er in de meeste gevallen sprake van toename van het aantal meldingen. Tussen 2000 en 2001 is er bij meer dan de helft van de RVC's een afname in het aantal aanmeldingen te zien, maar getalsmatig resulteert dit nog in een positief verschil van 1166 aanmeldingen.

4. Hoe verhoudt zich het aantal aanmeldingen in het systeem tot het totale aantal aanmeldingen bij de RVC's rond 1 oktober 2002?

Rond 1 oktober 2002 hadden de RVC's in totaal 37.260 aanmeldingen ontvangen, dat is ongeveer 3000 minder dan een jaar eerder op die datum¹³. De bestanden omvatten –met 34.665 cases- samen 93% van het totale aantal aanmeldingen. De verzameling van gegevens was dit maal weer later in het jaar dan vorige keer en daardoor dekken de bestanden een groter deel van het totaal aantal aanmeldingen.¹⁴

Vergelijken we de aantallen over heel 2001 met de aanmeldingen tot 1 oktober 2002, dan is bij alle RVC's op 2 na sprake van een –soms forse- afname in het aantal aanmeldingen.

¹³ Rond 1 oktober 2001 bedroeg het aantal aanmeldingen 40.387. Het werkelijke verschil is nog iets hoger omdat een aantal RVC's een opgave van na 1 oktober gedaan heeft in 2002.

¹⁴ Waar het aantal dossiers in de database het totale aantal rond 1 oktober overtreft, mag duidelijk zijn dat de database na die datum is opgeleverd

In onderstaande tabel zijn de aanmeldingen in de bestanden afgezet tegen het aantal aanmeldingen rond 1 oktober 2002.

Tabel 4.3 Aanmeldingen per 1 oktober 2002 bij de RVC-VO

	Aanmeldingen geheel 2000 (cf jaarverslag)	Aanmeldingen geheel 2001 (cf jaarverslag)	Totaal aantal aanmeldingen rond 1 oktober 2002*	Aantal dossiers aangeleverd in RVC database
RVC Friesland	1922	1849	1652	1627
RVC Groningen	2313	2139	1852	1828
RVC Drenthe	1596	1547	1220	1203
RVC Doetinchem.	4219	4203	3112	2960
RVC Zwolle e.o.	3038	3711	2702	2637
RVC Limburg	2667	2880	2470	2457
RVC Noord-Brabant	6026	5850	5873	5829
RVC Zeeland	738	998	687	665
RVC Beverwijk	1638	1879	1912	1906
RVC Haaglanden	2389	2148	1978	1979
RVC Utrecht	2021	2117	1898	1883
RVC Arnhem	2464	2894	2627*	2627
RVC Amsterdam	2526	2546	2209	-
RVC Bodegraven	1222	1350	1182	1178
RVC Rijnmond	4953	4878	4457	4457
RVC Heemstede	1954	1863	1429*	1429
<i>Totaal</i>	<i>41.686</i>	<i>42.852</i>	<i>37.260</i>	<i>34665</i>

* Vanwege ontbrekende opgaven getallen registratiesysteem genomen

In de tabel is te zien dat er in veel gevallen sprake is van geleidelijke ontwikkelingen terwijl er soms sprake is van forse verschillen, bijvoorbeeld bij de RVC Zwolle tussen 2001 en oktober 2002.

5. Hoe verhouden zich de aantallen aanmeldingen voor leerwegondersteunend onderwijs en die voor praktijkonderwijs in 2002?

De verhoudingen tussen de aanvragen voor PrO en LWOO verschillen in de oude en nieuwe regeling, zoals weergegeven in de volgende tabel.

Tabel 4.4 Verhouding LWOO-PRO-aanvragen onder de oude en nieuwe regeling

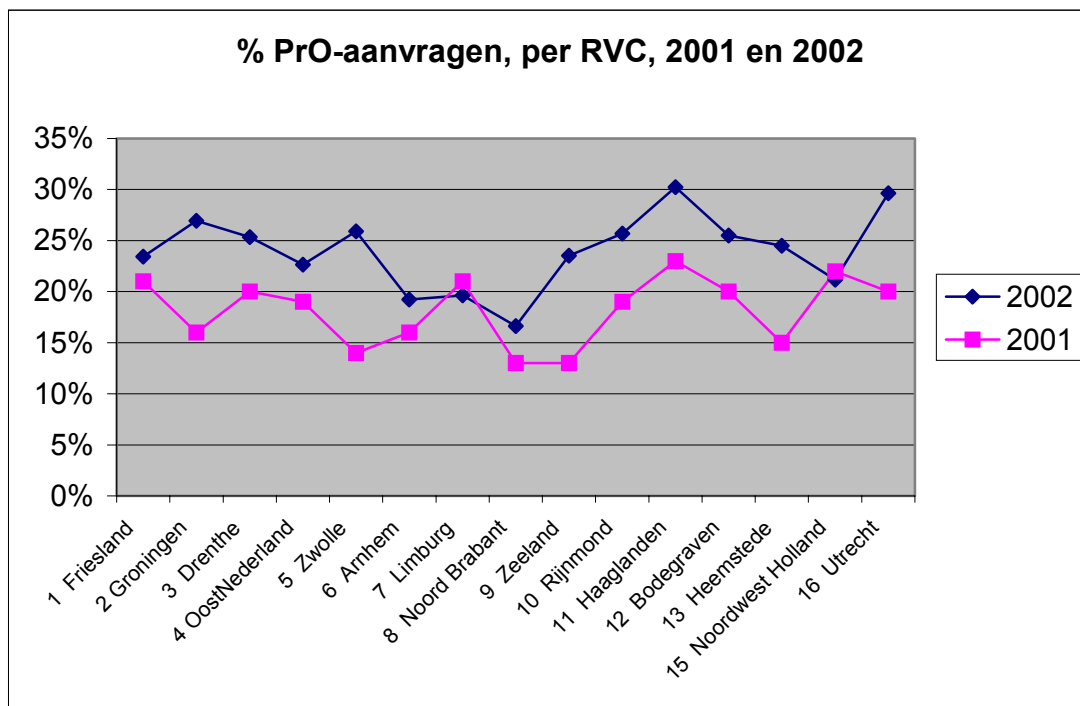
aanvraag	oude regeling	nieuwe regeling	Totaal
LWOO	85%	77%	78%
PrO	15%	23%	22%
Totaal	100%	100%	100%
	N = 4636	N = 25127	N = 29763

De verschillen tussen de aanvragen volgens de oude en nieuwe regeling zijn opvallend. Onder de oude regeling ligt het percentage aanvragen voor LWOO op 85 procent en onder de nieuwe op 77 procent. Onder de oude regeling ligt het percentage aanvragen voor PrO op 15 procent, en onder de nieuwe regeling op 23 procent. In eerdere jaren was de verhouding LWOO-PRO-aanvragen steeds ongeveer 85%-15%. De aanvragen voor LWOO zijn in de nieuwe regeling met 8 procent gedaald, ten gunste van de aanvragen voor PrO.

Wat hieraan ten grondslag ligt is niet helemaal duidelijk: is het een verschil in aanmeldingen, een strengere toepassing van de criteria door de RVC, is de nieuwe regeling strenger voor

LWOO zodat als het ware een afoming plaatsheeft? Dat laatste zijn we nagegaan en dat blijkt niet het geval. Verder moet bedacht worden dat het hier vooral om onderinstromers gaat, de zij-instromers zullen later aangemeld worden en daarvan is te verwachten dat zij het aandeel LWOO zullen verhogen. Als we alleen naar onder-instromers kijken en dan 2001 en 2002 vergelijken liggen de verhoudingen minder ver uit elkaar: in 2001 bedroeg de verhouding LWOO-PrO binnen de groep onder-instromers 80-20%.

Als we naar het percentage PrO aanvragen in de nieuwe regeling bij de afzonderlijke RVC's kijken dan zien we dat er behoorlijke verschillen optreden tussen de RVC's. het percentage PrO-aanvragen verschilt. In de onderstaande figuur staan ook de percentages PrO-aanvragen van 2001 afgebeeld.

Op basis van de aanvragen van 2002 varieert het aandeel PrO-aanvragen van 30 procent (Utrecht en Haaglanden) tot 17 procent (Noord-Brabant). Vergeleken met vorig jaar waren dezelfde RVC's (Haaglanden en Noord-Brabant) ook degenen met het hoogste, respectievelijk laagste percentage PrO-aanmeldingen.

Zoals gezegd is het percentage PrO-aanvragen landelijk tussen 2001 en 2002 toegenomen, maar de verhoudingen zijn per RVC-gebied doorgaans redelijk stabiel gebleven.

6. Welke herkomst hebben de aangemelde leerlingen?

De leerlingen die aangemeld worden volgens de oude dan wel volgens de nieuwe regeling zijn niet afkomstig uit dezelfde instroomgroepen. De volgende tabel geeft daar nadere informatie over.

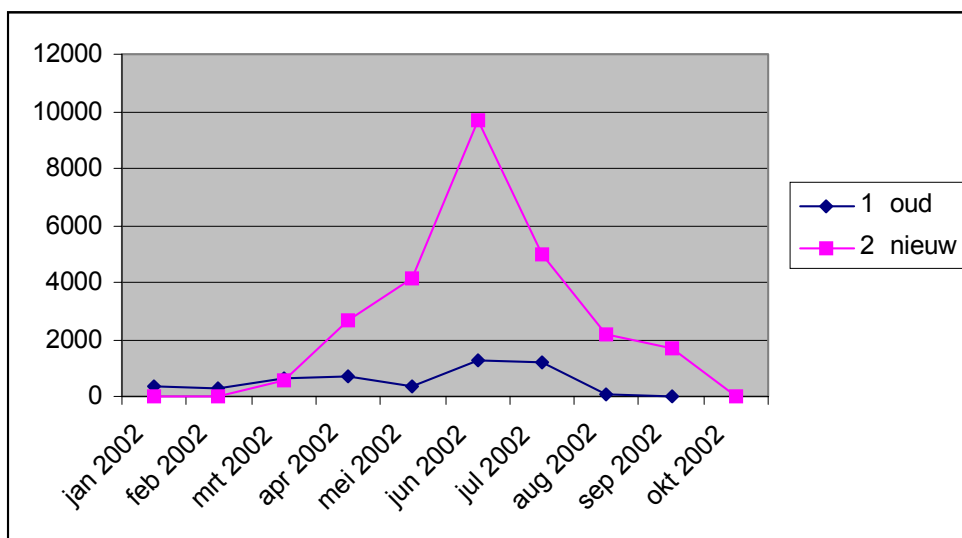
Onder 'sbao' wordt speciaal basisonderwijs verstaan, 'rec' verwijst naar de regionale expertise centra (de clusters 1, 2, 3 en 4), met 'zij' bedoelen we de zij-instromers, en met 'neven/nieuw' de neven-instromers en nieuwkomers.

Tabel 4.5 *Herkomst aangemelde leerlingen (in aantallen en percentages)*

Regeling	Bao	Sbao	Rec	Zij	Neven/nieuw	Totaal
oud	142 (3,0%)			2478 (51,6%)	2180 (45,4%)	4800 (100%)
nieuw	16755 (64,5%)	8391 (32,3%)	327 (1,3%)	97 (0,4%)	407 (1,6%)	25977 (100%)
Totaal	16897 (54,9%)	8391 (27,3%)	327 (1,1%)	2575 (8,4%)	2587 (8,4%)	30777 (100%)

De aangemelde leerlingen volgens de oude regeling zijn vrijwel allemaal zij- en neveninstromers en nieuwkomers. Als we naar de nieuwe regeling kijken dan ligt dit percentage op 2 procent (0,4 + 1,6%). Opgemerkt wordt dat volgens de nieuwe regeling in de praktijk weinig dossiers van zij- en neveninstromers¹⁵ en nieuwkomers verwacht zouden worden, maar dat het desalniettemin gebeurt blijkt uit bovenstaande tabel (97 + 407 = 504). Vorig jaar bedroeg het percentage zij- en neveninstromers 19 procent van het totaal, dit jaar ligt dit percentage op 17 procent (2575 + 2587 / 30777). Deze 17 procent bestaat voor het overgrote deel uit zij- en neveninstromers en nieuwkomers aangemeld onder de oude regeling.

De aanmeldingen via de oude regeling moesten voor 1 augustus 2002 worden ingediend. Om te zien hoe de aanmeldingen in de loop van 2002 bij de RVC's zijn binnengekomen kijken we naar de volgende grafiek.

In juni en juli is er sprake van een piekperiode met betrekking tot het aanmelden van leerlingen volgens de oude regeling. Hoewel die aanvragen voor 1 augustus moeten zijn ingediend, worden er ook daarna nog dossiers ingediend, zoals blijkt uit de volgende tabel.

¹⁵ Zij-instromers: leerlingen die in de loop van het eerste jaar of in latere leerjaren instromen; neveninstromers: leerlingen die niet vanuit het Nederlands basisonderwijs instromen in leerjaar 1 van het VMBO; nieuwkomers: zij- of neveninstromende vreemdeling. Uit: Brochure Toelating praktijkonderwijs en leerwegondersteunend onderwijs in het schooljaar 2000-2001.

tabel 4.6 Aanmeldingen voor en na 1 augustus 2002

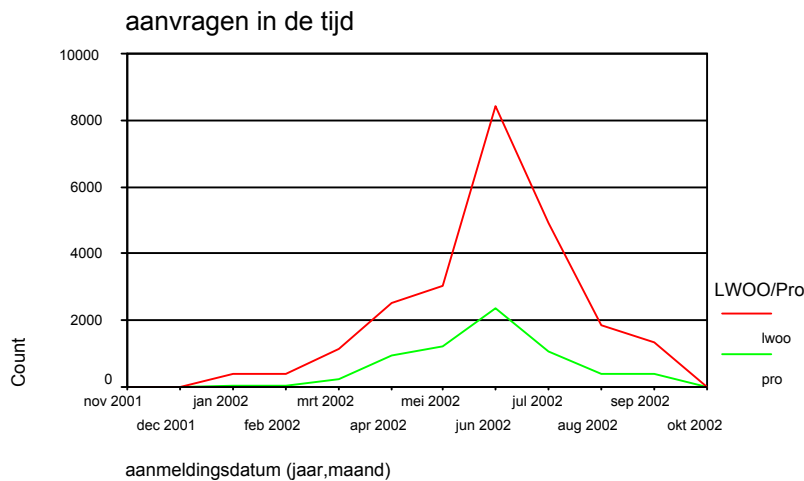
Aanmelding	Instroom	Oude regeling	Nieuwe regeling	Totaal
Voor 1 aug.	Bao	140	13950	14090
	Sbao		7530	7530
	Rec		274	274
	Zij	2376	73	2449
	Neven/Nieuw	2179	268	2447
	Totaal	4695	22095	26790
Na 1 aug.	Bao	2	2805	2807
	Sbao		861	861
	Rec		53	53
	Zij	102	24	126
	Neven/Nieuw	1	139	140
	Totaal	105	3882	3987

De bovenstaande tabel laat zien dat er 105 aanvragen, merendeels van zij-instromers zijn ingediend na 1 augustus, terwijl voor hen de oude regeling dan eigenlijk niet meer geldt. Dit gebeurt verspreid over de RVC's.

7. Hoe zijn de aanmeldingen voor leerwegondersteunend onderwijs en die voor praktijkonderwijs in 2002 gespreid in de tijd?

Alle RVC's worstelen onveranderd met het probleem dat de aanvragen moeilijk te spreiden zijn in de tijd. Uit de interviews met de RVC's blijkt dat de piekbelasting te vinden is in de periode voor de zomervakantie.

Om hier meer informatie over te geven gebruiken we de volgende figuur.

Uit bovenstaande figuur blijkt, dat zowel voor de Pro- als voor de LWOO-aanvragen de piekbelasting in juni plaatsvindt. Uit de figuur blijkt ook dat tussen april en september het grootste deel van de aanmeldingen binnenkomt.

In de maanden april en mei zijn er relatief meer Pro-aanvragen, terwijl in de overige maanden de LWOO-aanvragen overheersen. Vóór de piekperiode in juni worden naar verhouding meer Pro-aanvragen ingediend (zie verder de bijlage). Dit strookt met de opmerkingen uit de interviews waarin naar voren kwam dat de duidelijke zorgleerlingen meestal eerder gesignaleerd en aangemeld worden.

8. Welke kenmerken hebben de leerlingen die in 2002 zijn aangemeld?

Over het algemeen geldt sinds jaar en dag dat onder de zorgleerlingen de jongens oververtegenwoordigd zijn. Ook bij de aanmeldingen voor het PrO en LWOO zien we dit beeld. In 2002 bestaan de aangemelde leerlingen voor 58 procent uit jongens en 42 procent uit meisjes. Vorig jaar waren die verhoudingen vrijwel gelijk (jongens 60% en meisjes 40%) aan die van dit jaar.

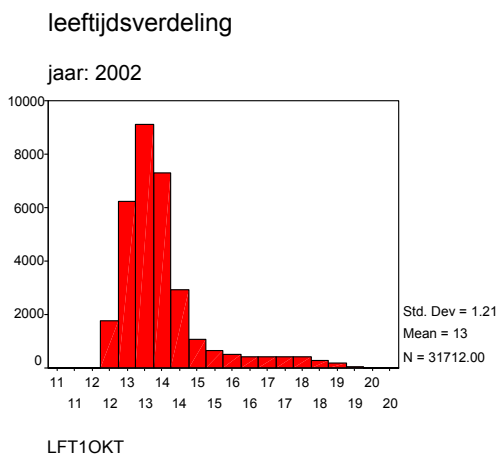
Over de vraag uit welke instroomgroepen de jongens en meisjes afkomstig zijn, geeft de volgende tabel informatie.

Tabel 4.7 Aanmeldingen naar geslacht en herkomst (n, %)

Geslacht	Bao	Sbao	Rec	Zij	Neven/nieuw	Totaal
Jongen	9324 (53%)	5494 (66%)	232 (71%)	1717 (65%)	1672 (63%)	18439 (58%)
Meisje	8351 (47%)	2895 (35%)	95 (29%)	928 (35%)	972 (37%)	13241 (42%)
Totaal	17675 (100%)	8389 (100%)	327 (100%)	2645 (100%)	2644 (100%)	31680 (100%)

De grootste groep jongens en meisjes is uit het basisonderwijs afkomstig en de percentages jongens en meisjes verschillen in het basisonderwijs minder dan bij de overige instroomtypen¹⁶. Bij de regionale expertise centra (REC; cluster 1-4) zijn de jongens het sterkst oververtegenwoordigd. Afgezien van het basisonderwijs is de groep jongens steeds bijna twee keer zo groot als de groep meisjes.

De aangemelde leerlingen zijn in 2002 gemiddeld een fractie jonger dan in het jaar ervoor. In 2002 was de gemiddelde leeftijd 13,5 jaar en in 2001 13,6.

¹⁶ Opmerkelijk is het overigens wel dat ook bij de neven-instromers en nieuwkomers de verdeling vergelijkbaar is aan de andere groepen.

9. Welke beschikkingen/adviezen hebben de RVC's in 2002 gegeven?

Dit jaar hebben de RVC's via de oude regeling nog adviezen afgegeven en via de nieuwe beschikkingen. In de volgende tabel wordt aangegeven hoe de verhouding ligt tussen de aantallen en percentages positieve en negatieve beschikkingen en adviezen¹⁷.

We maken een onderscheid tussen de aanvragen voor PrO en LWOO.

Tabel 4.8 Positieve en negatieve beschikkingen en adviezen naar type aanvraag

Regeling	Advies	Positief	Negatief	Totaal
Oud	LWOO	3415 (87%)	517 (13%)	3932 (100%)
	PRO	624 (89%)	80 (11%)	704 (100%)
	Totaal	4039 (87%)	597 (13%)	4636 (100%)
	Beschikking			
Nieuw	LWOO	17751 (92%)	1543 (8%)	19294 (100%)
	PrO	5742 (98%)	91 (2%)	5833 (100%)
	Totaal	23493 (94%)	1634 (6%)	25127 (100%)

Een eerste conclusie luidt dat onder de nieuwe regeling meer positieve besluiten (beschikkingen) genomen worden dan bij de oude (resp. 94% en 87%). Een tweede opmerkelijk gegeven is dat, -terwijl zowel bij de oude als de nieuwe regeling het percentage positieve besluiten bij PrO-aanvragen hoger ligt dan bij LWOO-aanvragen-, in de nieuwe regeling het verschil in percentage gehonoreerde aanvragen tussen PrO en LWOO groter is geworden. Het percentage gehonoreerde PrO aanvragen nadert de 100%.

Vergeleken met de situatie van heel vorig jaar (2001) zijn de aanmeldingen onder de oude regeling iets positiever beoordeeld (situatie 2001: positieve adviezen voor PrO: 87%; voor LWOO: 84%).

Een verklaring voor het gegeven dat het aandeel positieve beschikkingen stijgt is dat het afgeven van beschikkingen een effect heeft gehad op scholen in die zin, dat men met name aanmeldt wanneer men zeker is dat een leerling aan de criteria voldoet. Afwijking van het advies/beschikking van de RVC, zoals vorig jaar nog wel kon, is nu immers ook niet meer mogelijk.

Voor de nieuwe regeling geven we in onderstaande tabel per RVC het percentage positieve beschikkingen dat voor LWOO-aanvragen is gegeven.

¹⁷ In de verdere analyses in de bijlage zal blijken dat ook het format van het registratiesysteem van invloed is op de resultaten: Soms wordt er in de database aangegeven dat er een negatieve beschikking is afgegeven en is er tegelijk sprake van het afgeven van een positieve beschikking, maar wordt dat laatste uitsluitend in een zogenaamd chat-veld aangegeven. In de bijlage is nader verkend voor hoeveel gevallen dat geldt en welke overwegingen daaraan ten grondslag liggen, met name waar het gaat om aanvragen die buiten de criteria lijken te vallen. Voor de hier gepresenteerde gegevens betekent dat dat het percentage 'in overeenstemming met de strikte toepassing van de criteria alleen nog maar verder zal toenemen, en het hier gepresenteerde percentage een 'onderschatting' vormt. Ook geldt dat in de registratie soms niet duidelijk is in hoeverre er voldoende informatie over SEP voorhanden is.

Tabel 4.9 Percentage en aantal positieve beschikkingen LWOO, per RVC (nieuwe regeling)

		Mean	N
Lwoo	1 RVC VO Friesland	94%	1030
	2 RVC VO Groningen	86%	882
	3 RVC VO Drenthe	96%	631
	4 RVC VO Oost Nederland	93%	1950
	5 RVC VO Zwolle	95%	1218
	6 RVC VO Arnhem	92%	1051
	7 RVC VO Limburg	90%	815
	8 RVC VO Noord Brabant	90%	3816
	9 RVC VO Zeeland	82%	413
	10 RVC VO Rijnmond	91%	2615
	11 RVC VO Haaglanden	85%	971
	12 RVC VO Bodegraven	97%	704
	13 RVC VO Heemstede	98%	974
	15 RVC VO Noordwest Holland	99%	1136
	16 RVC VO Utrecht	92%	1088
	<i>Totaal</i>	<i>92%</i>	<i>19294</i>

Voor de LWOO-aanvragen varieert het percentage positieve beschikkingen van 82 tot 99 procent, terwijl het landelijk gemiddelde op 92 procent ligt. Aan de verschillen kunnen verschillende oorzaken ten grondslag liggen: verschillen in aanmeldingen van scholen, verschillen in uitvoering tussen RVC's¹⁸ of andere manieren van registratie.

Op dezelfde manier brengen we onder de nieuwe regeling per RVC het percentage positieve beschikkingen op PrO-aanvragen in beeld.

Tabel 4.10: Percentage en aantal positieve beschikkingen PrO, per RVC (nieuwe regeling)

		Mean	N
PrO	1 RVC VO Friesland	100%	315
	2 RVC VO Groningen	98%	325
	3 RVC VO Drenthe	100%	214
	4 RVC VO Oost Nederland	99%	571
	5 RVC VO Zwolle	97%	426
	6 RVC VO Arnhem	99%	250
	7 RVC VO Limburg	99%	199
	8 RVC VO Noord Brabant	98%	761
	9 RVC VO Zeeland	99%	127
	10 RVC VO Rijnmond	98%	904
	11 RVC VO Haaglanden	97%	421
	12 RVC VO Bodegraven	99%	241
	13 RVC VO Heemstede	99%	316
	15 RVC VO Noordwest Holland	100%	305
	16 RVC VO Utrecht	98%	458
	<i>Totaal</i>	<i>98%</i>	<i>5833</i>

¹⁸ Vergelijking met de strikte toepassing van de criteria laat zien dat bij de RVC's met naar verhouding het laagste aandeel positieve beschikkingen ook de RVC's zijn waar de beschikkingen het meest overeenkomen met de strikte toepassing van de criteria.

Voor de PrO-aanvragen varieert het percentage positieve beschikkingen van 97 tot 100 procent, terwijl het landelijk percentage op 98 procent ligt. De verschillen tussen de RVC's zijn hier dus kleiner.

10. De criteria: hoe is de verdeling naar IQ binnen de aanvragen?

Van alle behandelde dossiers is in 99% van de gevallen een IQ-score bekend. Dat is dus ten opzichte van vorig jaar (96%) weer verder verbeterd. Het aandeel gevallen waarin ook de naam van de test vermeld is, ligt op 93% (90% in 2001).

De gemiddelde IQ-score van de leerlingen in de behandelde dossiers ligt in 2002 op 84,3, terwijl die in 2001 op 83,7 lag.

In de volgende tabel wordt de gemiddelde IQ-score gegeven per instroomgroep.

Tabel 4.11 IQ naar aanvraag en herkomst

Herkomst leerling	gemiddelde IQ-score	Aanvraag LWOO	Aanvraag PrO	Totaal aantal dossiers
Bao	86	88	72	17672
Sbao	80	87	71	8388
Rec	83	89	72	327
Zij	85	89	72	2603
Neven/nieuw	89	90	69	2398
Totaal	84	88	71	31388

Gemiddeld is bij de aanvragen voor LWOO het IQ 88, bij die voor PrO 71. Dit gegeven wijkt niet af van de situatie van vorig jaar.

Opgemerkt moet worden dat bij deze gemiddelde scores niet om populatiegemiddelden van instroomgroepen gaat, maar om de gemiddelde IQ-scores van de leerlingen die uit die instroomgroep zijn aangemeld voor PrO en LWOO. Gemiddeld naar type instroomgroep bestaan de grootste verschillen tussen het Sbao (gem IQ 80) en de neven-instromers/nieuwkomers (gem IQ 89).

Als we de IQ-scores indelen van alle dossiers (van de oude en nieuwe regeling) die een IQ-score vermelden, ontstaat het volgende beeld:

Tabel 4.12 Verdeling IQ score in oude en nieuwe regeling (2001 en 2002)

IQ-score:	aantal aanmel- dingen 2001	aantal aanmel- dingen 2002	percentage 2001	percentage 2002	
				nieuwe regeling	oude regeling
IQ < 50	24	7	.1	.0	.2
50 ≤ IQ < 55	79	37	.3	.1	.9
55 ≤ IQ < 60	341	259	1.3	1.0	2.1
60 ≤ IQ < 75	5331	4734	19.9	18.3	20.8
75 ≤ IQ < 81	4584	4665	17.1	18.0	13.5
81 ≤ IQ < 90	9482	10031	35.3	38.8	24.7
90 ≤ IQ < 120	6873	6140	25.6	23.7	35.7
IQ > 120	139	13	.5	.1	2.1
Subtotaal	26854 (84%)	25886 (82%)	100%	100%	100%
Missing	5183 (16%)	5845 (18%)			(n=4587)
Totaal	32037 (100%)	31731 (100%)			

We bespreken eerst de verschillen tussen de verdeling in IQ in 2001 en die in 2002 onder de nieuwe regeling.

Er blijken kleine verschillen in de verdeling van de IQ-scores in 2001 en 2002. Vergeleken met 2001 zijn er in 2002 meer aanvragen met een IQ-score in het middengebied 75 – 90. Het overlapgebied van 75 t/m 80 omvat in 2001 17 procent en in 2002 18 procent van de aanvragen waarvan de IQ-score bekend is. In 52% van de aanvragen was er in 2001 sprake van een IQ in het gebied tussen 75 en 90; in 2002 is dit verder gegroeid naar 57% van de aanvragen.

In de oude regeling gaat het om een andere groep leerlingen, dus in die zin is de vergelijkbaarheid niet zo groot. Bij vergelijking met de aanmeldingen in 2002 onder de oude regeling vallen met name de grote verschillen op in de verdeling van IQ's over de gebieden vanaf IQ 75. Bijna 38% van de aanvragen in 2002 onder de oude regeling valt in het IQ gebied boven de 90.

Kijkend naar de IQ-score alleen zouden we in de nieuwe regeling kunnen verwachten dat minimaal 19% van de aanvragen een PrO-aanvraag zou kunnen zijn en maximaal 37% (het werkelijke aandeel PrO-aanvragen is zoals aangegeven 23%).

11. De criteria: hoe is de verdeling naar leerachterstand (LA) binnen de aanvragen?

In het algemeen worden de gegevens over leerachterstand in de loop der jaren steeds beter ingevuld. Dit neemt niet weg dat de ingevulde gegevens niet altijd goed te interpreteren zijn¹⁹. In de volgende tabel staan per domein de percentages gegeven, alsmede die voor missing en 0.

¹⁹ Een 0 voor een bepaald leerstofdomein kan betekenen dat er geen leerachterstand is, maar het kan ook betekenen dat er geen leerachterstand bekend is, dit laatste is ook het geval wanneer er niets ingevuld is (missing). Ook komt het voor dat er een 0 wordt vermeld bij alle domeinen die een rol kunnen spelen bij de beoordeling.

Tabel 4.13 Leerachterstand naar domein, aanvragen 2002

	Technisch lezen	Begrijpend lezen	Spelling	Inzichtelijk rekenen
Missing en 0	3266 (13%)	750 (3%)	1601 (6%)	640 (3%)
>0 - < .25	4438 (17%)	2485 (10%)	5792 (22%)	3922 (15%)
≥ .25 - < .5	8412 (32%)	11679 (45%)	9924 (38%)	14327 (55%)
≥ .5	9861 (38%)	11063 (43%)	8660 (33%)	7088 (27%)
<i>totaal</i>	<i>25977 (100%)</i>	<i>25977 (100%)</i>	<i>25977 (100%)</i>	<i>25977 (100%)</i>

De leerachterstand is dus dit jaar completer geregistreerd dan vorig jaar. Ter vergelijking: Het aantal missings en nullen was vorig jaar voor technisch lezen 21 procent, voor begrijpend lezen 17 procent, voor spellen 17 procent en voor inzichtelijk rekenen 21 procent. De invoering van de RVC-database zal hieraan een belangrijke bijdrage hebben geleverd.

In de volgende tabel wordt de informatie over de leerachterstand gecombineerd, volgens de criteria zoals die in de nieuwe regeling zijn opgenomen.

- Voor de toelating tot PrO: een LA op minstens 2 gebieden van .5 (komt overeen met de vroegere benaming leerachterstand 3 jaar of meer), waarbij minstens één van de gebieden *begrijpend lezen* of *inzichtelijk rekenen* moet zijn.
- Voor de toelating tot LWOO: LA op minstens 2 gebieden tussen de .25 en de .50 (komt overeen met de vroegere benaming leerachterstand 1.5 à 3 jaar), waarbij minstens één van de gebieden *begrijpend lezen* of *inzichtelijk rekenen* moet zijn.

Tabel 4.14 Combinatie van leerachterstand (2001 en 2002)

mate van leerachterstand	2002		2001
	nieuwe regeling	oude regeling	
Missing en 0	359 (1%)	2590 (54%)	3298 (13%)
>0 - < .25	1171 (5%)	325 (7%)	2456 (10%)
≥ .25 - < .5	15436 (59%)	1068 (22%)	11368 (47%)
≥ .5	9011 (35%)	817 (17%)	7313 (30%)
<i>totaal</i>	<i>25977 (100%)</i>	<i>4800 (100%)</i>	<i>24435 (100%)</i>

Volgens de criteria (met uitzondering van de beleidsruimte-gevallen waarin de RVC bij een leerachterstand op één domein gecombineerd met sociaal-emotionele problematiek tot een verwijzing naar LWOO mocht overgaan) heeft in 2002 35 procent van de leerlingen een leerachterstand van .50 of meer en in 2001 is dat 30%. In 2002, onder de nieuwe regeling, heeft 59 procent van de aanmeldingen een leerachterstand van .25 of meer tot .50. In 2001 lag dit percentage lager (47%). Het percentage leerlingen met een leerachterstand van minder dan .25 is vergeleken met vorig jaar gedaald van 10 naar 5 procent. Van het totaal aantal aanmeldingen heeft 59 procent een leerachterstand van .25 of meer tot .50 en 35 procent een leerachterstand .50 of meer, in totaal is dus bij **94 procent** van de aanmeldingen leerachterstand geconstateerd, vorig jaar lag dit percentage op 88 procent. Er is dus méér leerachterstand vermeld in de dossiers onder de nieuwe regeling; in andere woorden: Dit criterium is vollediger ingevuld.

Gecombineerd met het type aanvraag ontstaat onder de nieuwe regeling het volgende beeld (niet zichtbaar in de tabel):

2001: voor 94 procent van de leerlingen met een leerachterstand van .25 of meer tot .50 wordt een LWOO-aanvraag ingediend.

2002: voor 96 procent van de leerlingen met een leerachterstand van .25 of meer tot .50 wordt een LWOO-aanvraag ingediend.

2001: voor 51 procent van de leerlingen met een leerachterstand van .50 of meer wordt een LWOO-aanvraag ingediend (49% PrO-aanvraag)

2002: voor 42 procent van de leerlingen met een leerachterstand van .50 of meer wordt een LWOO-aanvraag ingediend (59% PrO-aanvraag).

Op basis van deze 'platte' indeling is het opmerkelijk te noemen, dat van alle dossiers die aangemeld worden met een leerachterstand van .50 of meer, 42 procent uit LWOO-aanvragen bestaat. Dit percentage is wel sterk aan het dalen, want in 2001 lag dit percentage op 51 procent en in 2000 op 62 procent.

Verder is vergeleken met vorig jaar het aandeel leerlingen voor wie PrO wordt aangevraagd bij een leerachterstand van .25 of meer tot .50 verlaagd van 6 naar 4 procent.

12. De criteria: hoe is de verdeling naar de sociaal-emotionele problematiek (SEP) binnen de aanvragen?

Van het totale aantal aanmeldingen is dit jaar bij 31 procent sprake van geregistreerde sociaal emotionele problematiek (SEP), vorig jaar lag dit percentage op 22 procent. Onder de nieuwe regeling is dit zelfs nog wat hoger, namelijk 34% (onder de oude regeling bevat 20 procent van de aanmeldingen SEP). We vergelijken in de volgende tabel de percentages SEP van 2001 en 2002 per instroomgroep.

Tabel 4.15 Sociaal emotionele problematiek naar herkomst

	2001	2002
Bao	31%	37%
Sbao	22%	25%
Zij	33%	26%
Neven	6%	11%

Er is in 2002 meer SEP aangegeven bij de belangrijkste instroomgroepen: basisonderwijs en speciaal basisonderwijs.

Vervolgens kijken we per RVC naar de percentages aanmeldingen met SEP volgens de nieuwe regeling. Hierbij moeten we opmerken dat de verschillen veroorzaakt kunnen zijn door de wijze van registratie: RVC's kunnen SEP registreren alleen als het 'meetelt' bij toepassing van de criteria, maar ze kunnen ook alle SEP-meldingen registreren. We vermelden hier het percentage SEP geregistreerd voor de aanmeldingen volgens de nieuwe regeling²⁰.

²⁰ Bij de oude regeling varieert het percentage SEP-aanmeldingen van 6 procent (Arnhem) tot 40 procent (Noord Brabant).

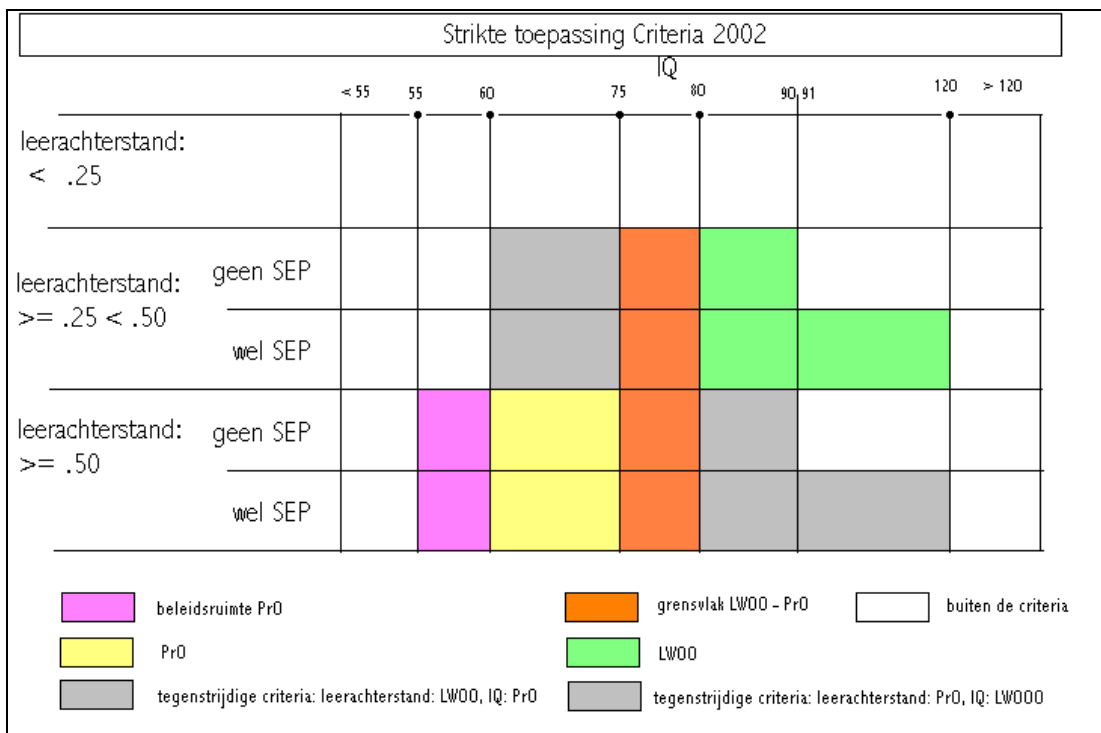
Tabel 4.16 Geregistreerde SEP per RVC, nieuwe regeling

	%	N
1 RVC VO Friesland	28%	1345
2 RVC VO Groningen	21%	1207
3 RVC VO Drenthe	32%	845
4 RVC VO Oost Nederland	20%	2521
5 RVC VO Zwolle	21%	1644
6 RVC VO Arnhem	42%	1301
7 RVC VO Limburg	35%	1864
8 RVC VO Noord Brabant	61%	4577
9 RVC VO Zeeland	53%	540
10 RVC VO Rijnmond	22%	3519
11 RVC VO Haaglanden	14%	1392
12 RVC VO Bodegraven	26%	945
13 RVC VO Heemstede	27%	1290
15 RVC VO Noordwest Holland	56%	1441
16 RVC VO Utrecht	24%	1546
<i>Totaal</i>	<i>34%</i>	<i>25977</i>

Bij de nieuwe regeling varieert het percentage SEP-aanmeldingen van 14 procent (Haaglanden) tot 61 procent (Noord Brabant). Het registratiesysteem zou dus verder verbeterd kunnen worden door onderscheid aan te brengen tussen de SEP die door de school in de aanmelding wordt vermeld (alle vermelde SEP) en de SEP die ook meetelt in de beoordeling van de aanvraag ('gehonoreerde' SEP).

13. Hoe zien de aanmeldingen eruit in het licht van een strikte toepassing van de criteria?

De aanmeldingen voor PrO en LWOO worden beoordeeld aan de hand van de criteria intelligentie, leerachterstand en eventueel sociaal-emotionele problematiek. Als de geldende criteria volgens de nieuwe regeling strikt zouden worden toegepast op de aanvragen, dan kunnen de aanvragen in de volgende groepen worden ingedeeld.

Bij beleidsruimte worden de volgende categorieën onderscheiden: overlapgebied IQ 75 - 80, beleidsruimte PrO IQ 55 - 60, tegenstrijdige criteria: la = LWOO en IQ = PrO, tegenstrijdige criteria: la = PrO en IQ = LWOO. Bij de indeling in categorieën voor bij het strikt toepassen van de criteria onderscheiden we ook nog een aparte categorie voor neveninstromers/nieuwkomers/vreemdelingen. Weliswaar gelden ook voor deze leerlingen de criteria met betrekking tot leerachterstand, IQ en sociaal emotionele problematiek, maar de RVC's hebben extra ruimte²¹ om deze leerlingen op de criteria te beoordelen.

Om de bespreking van de strikte toepassing van de criteria overzichtelijk te houden beperken we ons hierbij tot de nieuwe regeling. Als we criteria strikt toepassen dan is de situatie in 2002 als volgt:

- 43 procent van de aanvragen valt in het LWOO-gebied (in 2001 = 38%);
- 13 procent van de aanvragen valt in het PrO-gebied (in 2001 = 11%);
- 36 procent van de aanvragen valt onder de beleidsruimte (in 2001 = 35%);
- 7 procent valt niet onder de criteria; dat betekent dat de aanvragen strikt genomen onder de vermelde condities geen positieve beschikking kunnen krijgen (in 2001 = 11%);
- 1 procent is onvolledig (in 2001 = 4%).

Vanaf augustus 2002 worden beschikkingen gegeven en geen adviezen. De verwachting is dat de beleidsruimte kleiner zou zijn. Als we kijken naar de bovenstaande resultaten dan kan gezegd worden dat het beeld van 2002 enigszins afwijkt van dat van 2001. Als we de aanvragen strikt

²¹ Bij nieuwkomers die minder dan een jaar Nederlands onderwijs hebben genoten (dus ook diegenen die in het geheel geen Nederlands onderwijs gevolgd hebben), wordt zonder meer uitgegaan van het leerachterstandscriterium. Waar mogelijk moet worden vastgesteld hoe groot de leerachterstand is ten behoeve van het handelingsplan". Uit: Brochure Toelating praktijkonderwijs en leerwegondersteunend onderwijs in het schooljaar 2000-2001.

toetsen aan de criteria dan is het percentage aanvragen voor PrO en voor LWOO vergeleken met vorig jaar allebei gestegen. Een voor de hand liggende verklaring die in de interviews wordt bevestigd is, dat scholen bekend zijn met de criteria en voornamelijk leerlingen aanmelden van wie men weet dat ze aan de criteria voldoen. Tegelijkertijd zijn ook de beschikbare gegevens completer. Het percentage aanvragen dat onder de beleidsruimte valt is niet kleiner geworden.

14. Hoe verhouden zich beschikkingen van de RVC's tot een strikte toepassing van de criteria?

In deze paragraaf gaan we na in hoeverre de RVC's in hun beschikkingen afwijken van de criteria, zoals die door het ministerie zijn gesteld, en waar zich eventuele knelpunten voordoen. Om de bespreking van de strikte toepassing van de criteria overzichtelijk te houden beperken we ons hier, net als in de vorige paragraaf, tot de nieuwe regeling. In de tabel is voor beide typen aanvragen weergegeven welk percentage in overeenstemming (IOM) is met een strikte toepassing van de criteria.

Bij de analyse van IOM gaan we uit van het schema *Strikte toepassing criteria 2002* (zie paragraaf 13), waar de combinaties van de criteria leiden tot 7 categorieën. Daar kan nog een 8-ste categorie aan worden toegevoegd voor de nieuwkomers. Voor deze groep leerlingen passen we de criteria niet strikt toe, omdat de RVC's tamelijk veel vrijheid hebben in hun beoordeling. Daardoor ontstaan er 8 categorieën voor *STRIKT*:

1. LWOO;
2. PrO;
3. grensvlak LWOO-PrO;
4. beleidsruimte PrO;
5. tegenstrijdige criteria: leerachterstand → LWOO; IQ → PrO;
6. tegenstrijdige criteria: leerachterstand → PrO; IQ → LWOO;
7. buiten de criteria;
8. nieuwkomers.

Als we de criteria strikt toepassen, kunnen we op basis van de individuele leerling-gegevens de aanvragen onderbrengen in één van deze 8 categorieën. Indien de beschikkingen van de RVC's hiermee zouden overeenstemmen, zou er sprake zijn van 100% overeenstemming tussen het strikt toepassen van de criteria en de beoordeling door de RVC's. Dit is echter niet altijd het geval. Daarbij hanteren we de volgende uitgangspunten .

4.16 *Uitgangspunten bij de vraag in hoeverre het oordeel van de RVC overeenstemt met een strikte toepassing van de criteria.*

aanvraag	Strikt	beschikking	IOM (in overeenstemming met)	Overwegingen
LWOO	LWOO	positief	ja	
LWOO	LWOO	negatief	nee	geen commentaar nodig
LWOO	PrO	positief	nee	
LWOO	PrO	negatief	ja	
LWOO	grensvlak	positief	ja	een negatieve besluit, maar wel een pro-beschikking leidt tot niet IOM
LWOO	grensvlak	negatief	nee	
LWOO	beleid PrO	positief	nee	een negatieve beschikking op een LWOO aanvraag leidt tot wel IOM
LWOO	beleid PrO	negatief	ja	
LWOO	tegenstrijdige criteria	positief	ja	bij tegenstrijdige criteria is elke positieve beschikking wel IOM, en elke negatieve beschikking niet.
LWOO	tegenstrijdige criteria	negatief	nee	
LWOO	nieuwkomers	positief	ja	alle beschikkingen voor nieuwkomers zijn wel IOM
LWOO	nieuwkomers	negatief	ja	
LWOO	buiten criteria	positief	nee	een negatieve beschikking van een aanvraag die strikt buiten de criteria valt is wel IOM
LWOO	buiten criteria	negatief	ja	
voor de PrO-aanvragen is een analoog overzicht te maken			ja, nee	etc.

In het algemeen geeft de variabele *in overeenstemming met* (IOM) een goede indicatie van de vraag in hoeverre het oordeel van de RVC al dan niet in overeenstemming is met de strikte toepassing van de criteria. Veelal is bij de beschikking niet aangegeven in het registratiesysteem welke beschikking is gegeven; er is alleen genoteerd of de aanvraag, LWOO of PrO, positief of negatief is beschikt. Bij enkele RVC's zijn de aanvragen zodanig gewijzigd, dat de aanvraag in overeenstemming is gebracht met de afgegeven beschikking. Deze RVC's zullen dus relatief weinig negatieve beschikkingen hebben. Maar dit is niet systematisch door alle RVC's gedaan. Het komt dus voor dat er in de database bij een LWOO-aanvraag een negatieve beschikking staat genoteerd, terwijl er (tegelijktijd) een PrO-beschikking is afgegeven. Derhalve is het in dit rapport gepresenteerde percentage negatieve beschikkingen een *overschatting* van het werkelijk *aandeel* negatieve beschikkingen: in werkelijkheid zijn er minder negatieve beschikkingen dan wij op basis van het registratiesysteem rapporteren.

Voor de variabele *in overeenstemming met* (IOM) zijn er geen interpretatieproblemen. Indien een LWOO-aanvraag die negatief is beschikt omdat het een PrO-aanvraag had moeten zijn (of andersom), en die om die reden negatief is beschikt, is dit *wel* in overeenstemming met de criteria. Indien we IOM gebruiken als indicatie voor de handelwijze van de RVC's, als indicatie voor de plaats waar zich knelpunten voordoen met betrekking tot het toepassen van de criteria, en voor de kwaliteit van de registratie, voldoet de variabele goed.

In de volgende tabel is voor beide typen aanvragen weergegeven welk percentage in overeenstemming is met een strikte toepassing van de criteria.

Tabel 4.17: percentages beschikking in overeenstemming met (IOM) de strikte toepassing van de criteria (per type aanvraag); nieuwe regeling

nieuwe regeling	strikte toepassing:	Percentage	
		Percentage IOM/pos. beschikt	IOM/neg. beschikt
aanvraag LWOO	1 LWOO	99%	10862
	2 PrO		52% 161
	3 grensvlak LWOO-PrO: IQ 75-80	97%	2966
	4 beleidsruimte PrO	50%	2
	5 tegenstrijdige criteria: LA=LWOO, IQ=PrO	96%	766
	6 tegenstrijdige criteria: LA=PrO, IQ=LWOO	96%	2690
	7 nieuwkomers en vreemdelingen	100% *	188
	8 buiten de criteria		67% 1653
	Totaal	95%	19288
aanvraag PrO	1 LWOO		41% 34
	2 PrO	100%	3124
	3 grensvlak LWOO-PrO: IQ= 75-80	98%	1369
	4 beleidsruimte PrO	100%	217
	5 tegenstrijdige criteria: LA=LWOO, IQ=PrO	95%	370
	6 tegenstrijdige criteria: LA=PrO, IQ=LWOO	98%	512
	7 nieuwkomers en vreemdelingen	100% *	85
	8 buiten de criteria		17% 121
	Totaal	97%	5832

*: In het algemeen volgt het percentage IOM óf het percentage positieve beschikkingen, of het percentage negatieve beschikkingen, behalve bij de nieuwkomers. Vanwege de relatief grote vrijheid voor de RVC's bij de beoordeling van de aanvragen voor nieuwkomers, zijn deze dossiers *per definitie in overeenstemming met de criteria*.

In de tabel is te zien dat waar de aanvraag LWOO of PrO is en de strikte toepassing van de criteria daarmee overeenstemt, de beschikkingen die afgegeven worden daar ook nagenoeg in alle gevallen mee corresponderen (LWOO: 99%; PrO: 100%). Is de aanvraag LWOO of PrO terwijl de criteria eigenlijk de andere kant op wezen, dan is in de helft van de gevallen positief beschikt, en in de helft van de gevallen negatief. Of er, bij een negatieve beschikking op de aanvraag, toch niet tegelijkertijd ook een positieve beschikking is afgegeven voor de andere vorm van zorg, blijft natuurlijk de vraag. NB: in totaal gaat het hier om minder dan 200 cases. In het overlapgebied, bij tegenstrijdige criteria en in geval van beleidsruimte PrO is de overeenstemming 95-100%.

Voor de vergelijkbaarheid met de voorgaande jaren hebben we ook een *strikte* indeling in 5 categorieën gemaakt conform de meer globale indeling in de voorgaande jaren.

Tabel 4.18 Percentage IOM, vergelijkbaar met de rapportage van 2001 (2002)

regeling	aanvraag	STRIKT in 5 categorieën	%IOM	N
Nieuw	1 LWOO	-1 missing	100%	188
		1 grijs/buiten criteria	67%	1653
		2 LWOO	99%	10862
		3 PrO	52%	161
		4 beleid	98%	6424
		Totaal	96%	19288
	2 PrO	-1 missing	100%	85
		1 grijs/buiten criteria	17%	121
		2 LWOO	41%	34
		3 PrO	100%	3124
4 beleid		99%	2468	
	Totaal	97%	5832	

Deze tabel is in feite een ingedikte versie van tabel 4.17.

Van alle LWOO-aanvragen die volgens de criteria ook een LWOO-aanvraag zijn, krijgt 99% ook een positieve beschikking LWOO.

Van de LWOO-aanvragen die strikt genomen een PrO-aanvraag zouden moeten zijn, krijgt 48% (100%-52%) een positieve beschikking.

Van de LWOO-aanvragen die strikt buiten de criteria vallen is 67% in overeenstemming met de strikte toepassing van de criteria (IOM), dus wordt 67% negatief beschikt.

Van de PrO-aanvragen die strikt buiten de criteria vallen is 17% IOM, dus wordt maar 17% negatief beschikt.

Over alle RVC's samen varieert het totale percentage beschikkingen in overeenstemming met de criteria van 92-100%. Zoals vermeld kunnen verschillen deels ook nog verklaard worden door de registratie/administratieve verschillen tussen de RVC's.

Tabel 4.19 Percentage LWOO-aanvragen, in overeenstemming met strikte criteria, in 2000/2001/2002

LWOO	2000		2001		2002	
	IOM pos beschikt	IOM neg beschikt	IOM pos beschikt	IOM neg beschikt	IOM pos beschikt	IOM neg beschikt
-1 grijs/buiten criteria		18%		25%		100%
LWOO	94%		97%		99%	
PrO		62%		63%		52%
Beleid	89%		89%		98%	
Totaal	72%		86%		96%	

In het algemeen kan opgemerkt worden dat er in 2002 dus minder afwijkend van de criteria beschikt wordt: In de loop der tijd komen de beschikkingen van de RVC's steeds dichterbij een strikte hantering van de criteria te liggen. Opvallend is, dat het percentage LWOO-aanvragen dat volgens de criteria een PrO-aanvraag had moeten zijn in 2002 relatief vaker positief beschikt

wordt (van 38% - 37% - 48%). Kennelijk krijgen deze aanvragen het voordeel van de twijfel. En ook hier zal nadere analyse uitwijzen dat een deel van de negatieve beschikkingen toch een positieve (PrO-) beschikking hebben ontvangen, maar dat dat in het registratiesysteem niet als zodanig vastgelegd is. Het gaat hier om 161 dossiers.

Tabel 4.20 PrO-aanvragen, in overeenstemming met strikte criteria, 2000/2001/2002

PRO	2000		2001		2002	
	IOM pos beschikt	IOM neg beschikt	IOM pos beschikt	IOM neg beschikt	IOM pos beschikt	IOM neg beschikt
-1 grijs/buiten criteria		11%		19%		100%
LWOO		57%		62%		17%
PrO		25%		36%		41%
Beleid	99%		100%		100%	
Totaal	88%		84%		99%	
	71%		82%		97%	

Ook bij de PrO-aanvragen geldt dat het percentage aanvragen dat beschikt wordt in overeenstemming met de strikte toepassing van de criteria in de loop der tijd toeneemt.

Het percentage PrO-aanvragen dat strikt genomen een LWOO-aanvraag is – 34 in getal in 2002- wordt in toenemende mate negatief beschikt.

In de rest van de paragraaf gaan we specifieker in op de plaatsen, waar zich de knelpunten voordoen met betrekking tot de strikte toepassing van de criteria en het oordeel van de RVC's. Hiertoe onderscheiden we 12 gebieden. In de volgende tabel, waar we de leerlingen hebben ingedeeld volgens de strikte toepassing van de criteria, zijn de 12 gebieden weergegeven voor welke we nagaan hoe de oordelen van de RVC's zich verhouden tot de criteria.

De 12 gebieden voor nader onderzoek naar de verschillen tussen de strikte toepassing van de criteria en de oordelen van de RVC's.

REGELING: nieuw	IQ_CAT IQ CATEGORIE												Total
	1 < 50	2 50 ≤ IQ < 55	3 55 ≤ IQ < 60	4 60 ≤ IQ < 75	5 75 ≤ IQ < 81	6 81 ≤ IQ < 90	7 90 ≤ IQ < 120	8 > 120					
1 leerlingen met ontbrekende LA, geen SEP	2	4	4	46	36	52	36	1	177				
2 leerlingen met ontbrekende LA, wel SEP				4	1	4	12	4	21				
3 leerlingen met LA < .25, geen SEP		1		53	107	261	93	2	517				
4 leerlingen met LA < .25, wel SEP				15	35	134	417	4	606				
5 leerlingen met LA < .25 à .5, geen SEP	1	2	12	999	2090	5546	523		9179				
6 leerlingen met LA < .25 à .5, wel SEP		2	1	191	450	1592	3952		6188				
7 leerlingen met LA > .5, geen SEP	3	25	198	3038	1643	1850	128	1	6886				
8 leerlingen met LA > .5, wel SEP	1	2	21	274	231	491	869	2	1891				
9 zijnstromer, ontbrekende LA, geen SEP				1	1		1		2				
13 zijnstromer, LA .25 à .5, geen SEP					4	11	1		17				
14 zijnstromer, LA .25 à .5, wel SEP						4	8		12				
15 zijnstromer, LA > .5, geen SEP			3	20	13	19	6	1	62				
16 zijnstromer, LA > .5, wel SEP			1	1	2				4				
17 neven/nieuw, ontbrekende LA		2		4	14	14	39	2	75				
18 neven/nieuw, LA < .25			1	11	10	17	8		47				
19 neven/nieuw, LA .25 à .5				10	4	12	10		36				
20 neven/nieuw, LA > .5	7	37	11	67	24	24	37		166				
Total			259	4734	4665	10031	6140	13	25886				

legenda:

overlappend gebied

lwoo

pro

beleidsruimte pro

tegenstrijdige criteria

beleidsruimte lwoo-pro (nieuwkomers/vreemdelingen)

buiten de criteria

Met cirkels hebben we 12 gebieden onderscheiden, waarvoor we de oordelen van de RVC's nauwgezet gaan vergelijken met de oordelen zoals die zouden gelden indien we de criteria strikt zouden toepassen: in hoeverre zijn de oordelen van de RVC's *in overeenstemming met* de strikte toepassing van de criteria²².

*GEBIED * IOM beschikking IOM de criteria Crosstabulation*

		0 nee	1 ja	Total	% ja
GEBIED	1 lwoo: la .25-.50, iq 81-90	28	6925	6953	100%
	2 lwoo: la .25-.50, iq 90-120, sep	81	3839	3920	98%
	3 lwoo: la .25-.50, iq 90-120, geen sep	132	291	423	69%
	4 buiten de criteria: la <.25	398	768	1166	66%
	5 tegenstr. criteria: la pro, iq lwoo	101	2215	2316	96%
	6 tegenstr. criteria: la pro, iq 90-120, sep	27	840	867	97%
	7 tegenstr. criteria: la pro, iq 90-120, geen sep	63	58	121	48%
	8 grensvlak lwoo-pro: iq 75-80	103	4214	4317	98%
	9 tegenstr. criteria: la lwoo, iq pro	46	1089	1135	96%
	10 pro: la >.50, iq 60-75	78	3186	3264	98%
	11 beleidsr. pro: la >.50, iq 55-60	1	214	215	100%
	12 buiten de criteria: la .25-.50; iq < 60	41	11	52	21%
<i>Totaal</i>		<i>1099</i>	<i>23650</i>	<i>24749</i>	<i>96%</i>

Naar aanleiding van deze tabel en van enkele additionele analyses zien we dat:

- in het algemeen is er voor 96% van de aanvragen overeenstemming tussen het oordeel van de RVC's en het oordeel dat het resultaat zou zijn van een strikte toepassing van de criteria.
- van de aanvragen in gebied 1 (het LWOO-gebied met een IQ tussen de 81 en de 90) worden vrijwel alle aanvragen *in overeenstemming met de criteria* beschikt (dat wil zeggen: een LWOO-aanvraag wordt terecht goedgekeurd, en een ProO-aanvraag terecht afgekeurd). Nochtans zijn er enkele dossiers, 28, die strikt genomen niet volgens de criteria worden beoordeeld.
Specifieker: van de 28 cases in gebied 1 die *niet IOM* zijn 8 LWOO- en 20 ProO-aanvragen. De 8 LWOO-aanvragen hebben een negatieve beschikking ontvangen. De 20 aanvragen die als ProO-aanvraag zijn ingediend, hebben een positieve beschikking gekregen.
- Van de aanvragen in gebied 2 (het LWOO-gebied met een IQ van 90-120 en met een SEP-indicatie) worden vrijwel alle aanvragen *in overeenstemming met de criteria* beschikt (dat wil zeggen: een lwoo-aanvraag wordt terecht goedgekeurd, en een ProO-aanvraag terecht afgekeurd). In dit gebied zijn er geen aanvragen die als ProO-aanvragen zijn ingediend. Van de LWOO-aanvragen zijn er 81 negatief beschikt, en derhalve *niet beschikt in overeenstemming met de criteria*.
- Van de aanvragen in gebied 3 (het LWOO-gebied met een IQ van 90-120 en zonder een SEP-indicatie) wordt 69% van de aanvragen *in overeenstemming met de criteria* beschikt. Het betreft 130 LWOO-aanvragen en 2 ProO-aanvragen die positief worden beschikt.

²² Bij de definiëring van de *in overeenstemming met* blijft een groot deel van de leerlingen van Limburg-Zuid buiten beschouwing, omdat we van deze leerlingen het type aanvraag niet weten. In tabellen met de variabele *in overeenstemming met* zullen de aantallen derhalve kleiner zijn dan in tabellen met de variabele *strikt*.

- Van de aanvragen in gebied 4 (buiten de criteria, leerachterstand < .25) wordt 66% van de aanvragen *in overeenstemming met* de criteria afgewezen. De 398 dossiers die wel positief worden beschikt zijn 345 LWOO-aanvragen en 53 PrO-aanvragen.
- Van de aanvragen in gebied 5 (het gebied der tegenstrijdige criteria, waar het IQ wijst op een LWOO-beschikking en de leerachterstand op een PrO-beschikking, in de IQ-range van 81-90) wordt 96% van de aanvragen *in overeenstemming met* de criteria, dus positief, beschikt. De 101 negatieve beschikkingen betreffen 94 LWOO-aanvragen en 7 PrO-aanvragen. Op de vraag of het allemaal echte negatieve beschikkingen zijn, of dat er een PrO-beschikking is afgegeven op een LWOO-aanvraag, of andersom, zal een close reading antwoord moeten geven.
- Van de aanvragen in gebied 6 (het gebied der tegenstrijdige criteria, waar het IQ wijst op een LWOO-beschikking en de leerachterstand op een PrO-beschikking, in de IQ-range van 90-120, met een SEP-indicatie) wordt 97% van de aanvragen *in overeenstemming met* de criteria beschikt. De 27 negatieve beschikkingen betreffen 26 LWOO-aanvragen en 1 PrO-aanvraag. Daarnaast bestaat er ook nog de mogelijkheid dat er weliswaar *in overeenstemming met* de criteria negatieve beschikkingen zijn afgegeven, maar dat er eveneens *in overeenstemming met de criteria* een positieve beschikking voor het andere type aanvraag is gegeven. Een beschikking die, volgens onze definitie, *niet in overeenstemming* is met de criteria, betekent dus niet automatisch dat er niet, tot tevredenheid van ieder, een positieve beschikking is afgegeven
- Van de aanvragen in gebied 7 (het gebied der tegenstrijdige criteria, waar het IQ wijst op een LWOO-beschikking en de leerachterstand op een PrO-beschikking, in de IQ-range van 90-120, zonder een SEP-indicatie) wordt 48% van de aanvragen *in overeenstemming met* de criteria beschikt. De 58 positieve beschikkingen betreffen 56 LWOO-aanvragen en 2 PrO-aanvragen.
- Daarnaast bestaat er ook nog de mogelijkheid dat er weliswaar *in overeenstemming met* de criteria negatieve beschikkingen zijn afgegeven, maar dat *niet in overeenstemming met de criteria* toch een positieve beschikking voor het andere type aanvraag is gegeven. Het op dit punt doorspitten van de dossiers is een grote klus. In ieder geval kan gesteld worden dat een eenduidiger administratie in de RVC-database in de komende jaren gewenst is. Naast het onderwerp dat we al noemden (de registratie van SEP) zijn er nog twee terreinen te noemen:
 1. Registratie van de criteria (LA, IQ, SEP) waarop de uiteindelijke beoordeling door de RVC is gebaseerd. Dit moet in de database (nog) worden aangepast (extra velden), en zal ook leiden tot extra registratie-werk voor de RVC's. In verband daarmee kan ook worden overwogen de uiteindelijke scoring van de criteria alleen dan vast te leggen, indien ze afwijken van aangeleverde gegevens. Of een eenvoudiger oplossing zou zijn een vakje aan te vinken, indien één of meer van de aangeleverde gegevens (criteria) niet wordt geaccepteerd.
 2. Bij de beschikking niet aangeven 'positief' of 'negatief', maar welke beschikking is afgegeven: LWOO of PrO.
- Van de aanvragen in gebied 8 (het grensvlak tussen LWOO en PRO) wordt 98% van de aanvragen *in overeenstemming met* de criteria beschikt. De 103 negatieve beschikkingen betreffen 82 LWOO-aanvragen en 21 PrO-aanvragen. Ook hier bestaat er de mogelijkheid dat er weliswaar *in overeenstemming met* de criteria negatieve beschikkingen zijn afgege-

ven, maar dat *niet in overeenstemming met de criteria* toch een positieve beschikking voor het andere type aanvraag is gegeven..

- Van de aanvragen in gebied 9 (het gebied der tegenstrijdige criteria, waar het IQ wijst op een PrO-beschikking en de leerachterstand op een LWOO-beschikking, in de IQ-range van 60-75) wordt 96% van de aanvragen *in overeenstemming met de criteria* negatief beschikt. De 46 negatieve beschikkingen betreffen 27 LWOO-aanvragen en 19 PrO-aanvragen. Of het allemaal echte negatieve beschikkingen zijn, of dat er een PrO-beschikking is afgegeven op een LWOO-aanvraag, of andersom, moet een close reading antwoord geven.
- Van de aanvragen in gebied 10 (het PrO-gebied) wordt 98% positief beschikt. Specifieker: van de 78 cases in dit gebied die *niet IOM* zijn 75 LWOO- en 3 PrO-aanvragen. De 75 LWOO-aanvragen hebben een positieve beschikking ontvangen. de 3 PrO- aanvragen hebben een negatieve beschikking gekregen.
- Van de aanvragen in gebied 11 (beleidsruimte PrO) wordt vrijwel 100% van de aanvragen *in overeenstemming met de criteria* beschikt. Van de 4 aanvragen die *niet IOM* worden beschikt is er één LWOO-aanvraag die positief wordt beschikt, en zijn er drie PrO-aanvragen die negatief worden beschikt.
- Van de aanvragen in gebied 12 (buiten de criteria, leerachterstand .25-.50; iq < 60) wordt 21% van de aanvragen *in overeenstemming met de criteria* beschikt. Van de 41 aanvragen die *niet IOM* worden beschikt zijn er 9 LWOO-aanvragen en 32 PrO-aanvragen die een positieve beschikking krijgen.

Van al deze dossiers hebben we een afdruk gemaakt, en deze zijn aan een close-reading onderworpen. Dat levert een aantal categorieën van redenen waarom de beschikking anders is uitgekapt dan volgens de criteria verwacht zou kunnen worden:

1. Uit de toelichting bij de beschikking blijkt dat de RVC een andere beschikking afgeeft dan geregistreerd is;
2. Er is sprake van ontbrekende informatie, waardoor niet duidelijk is waarom van de criteria wordt afgeweken;
3. Er wordt door de RVC geen toelichting op het afwijken van de criteria gegeven;
4. De aangeleverde gegevens worden door de RVC niet geaccepteerd, de beschikking is in overeenstemming met de criteria;
5. De RVC eigent zich beleidsruimte toe op het gebied van SEP, medische problemen, e.d;
6. De RVC eigent zich enige beleidsruimte toe door de criteria voor leerachterstand en IQ onjuist te hanteren;
7. Andere of herberekende test en/of toetsgegevens leiden tot een andere beschikking dan volgens de criteria zou worden verwacht;
8. Het soort aanvraag wordt gewijzigd (LWOO → PrO en omgekeerd) en dan volgt een positieve beschikking;
9. De aanvraag is niet in overeenstemming met de criteria beschikt omdat de termijn waarin de beschikking moet worden gegeven overschreden is.

Er zijn 1100 dossiers met een beschikking die niet IOM is; dat is maar een klein aandeel van het totaal aantal aanvragen/beschikkingen. Door ‘close-reading’ is zichtbaar te maken dat er nog iets ‘te halen’ valt uit verbetering van registratie aan de ene kant en nog striktere afspraken tussen RVC’s aan de andere kant. Voorbeelden van dit laatste zijn: hoe te handelen als een van de domeinen van leerachterstand bij een LWOO-aanvraag hoger is dan .50; hoe om te gaan met afronden; etc. Het zou aan te bevelen zijn als RVC’s aangeven waarom ze in afwijking van de criteria handelen.

Indeling van de aanvragen op basis van de strikte toepassing van de criteria van de regeling 2002. Nieuwe regeling

REGELING: nieuw	IQ CATEGORIE										Total
	< 50	50 <= IQ < 55	55 <= IQ < 60	60 <= IQ < 75	75 <= IQ < 81	81 <= IQ < 90	90 < IQ <= 120	> 120			
leerlingen met ontbrekende LA, geen SEP	2		4	46	36	52	36	1			177
leerlingen met ontbrekende LA, wel SEP				4	1	4	12				21
leerlingen met LA < .25, geen SEP			1	53	107	261	93	2			517
leerlingen met LA < .25, wel SEP		1		15	35	134	417	4			606
leerlingen met LA .25 à .5, geen SEP	1	2	18	999	2090	5546	523				9179
leerlingen met LA .25 à .5, wel SEP		2	1	191	450	1592	3952				6188
leerlingen met LA > .5, geen SEP	3	25	198	3038	1643	1850	128	1			6886
leerlingen met LA > .5, wel SEP	1	2	21	274	231	491	869	2			1891
zijnstromer, ontbrekende LA, geen SEP					1						2
zijnstromer, LA .25 à .5, geen SEP				1	4	11	1				17
zijnstromer, LA .25 à .5, wel SEP						4	8				12
zijnstromer, LA > .5, geen SEP			3	20	13	19	6	1			62
zijnstromer, LA > .5, wel SEP			1	1	2						4
neven/nieuw, ontbrekende LA		2		4	14	14	39	2			75
neven/nieuw, LA < .25			1	11	10	17	8				47
neven/nieuw, LA .25 à .5				10	4	12	10				36
neven/nieuw, LA > .5		3	11	67	24	24	37				166
Total	7	37	259	4734	4665	10031	6140	13			25886

legenda:

overlapegebied
lwoo
pro
beleidsruimte pro
tegenstrijdige criteria
beleidsruimte lwoo-pro (nieuwkomers/vreemdelingen)
buiten de criteria

Bijlage 1

Afkortingenlijst

AOC	Agrarisch Opleidingscentrum
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
BAO	Basisonderwijs
BO-school	School voor basisonderwijs
COTAN	Commissie Testaangelegenheden Nederland
DL	Didactische leeftijd
DLE	Didactische leeftijdseenheden
IQ	Intelligentiequotiënt
LA	Leerachterstand
LWOO	Leerwegondersteunend onderwijs
OBD	Onderwijsbegeleidingsdienst
OWR	Onderwijskundig rapport
PCL	Permanente commissie leerlingen zorg
PO	Primair onderwijs
PrO	Praktijkonderwijs
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
RVC	Regionale verwijzingscommissie
RZB	Regionaal Zorgbudget
SEP	Sociaal-emotioneel functioneren
SE-problematiek	Problematiek op sociaal-emotioneel vlak
VMBO	Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
VO	Voortgezet onderwijs
WVO	Wet op het Voortgezet onderwijs